

2018 M. BIRŽELIS

Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos priemonių, skirtų populiarinti inovacijas ir teikti inovacijų konsultacijas bei inovacijų paramos paslaugas, pažangos vertinimas

GALUTINĖ VERTINIMO ATASKAITA

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Paslaugų sutartis yra bendrai finansuojama iš Europos socialinio fondo ir nacionalinio biudžeto lėšų pagal Veiksmų programos prioriteto „Techninė parama, skirta informuoti apie veiksmų programą ir jai vertinti“ priemonę Nr. 12.0.2-CPVA-V-203 „ES fondų investicijų vertinimas“, o Paslaugos teikiamos Ūkio ministerijos užsakymu

Sutarties informacija:

Sutartis Nr. 8-198 Nr. 8-198 dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos priemonių, skirtų populiarinti inovacijas ir teikti inovacijų konsultacijas bei inovacijų paramos paslaugas, pažangos vertinimo paslaugų, pasirašyta 2017 m. lapkričio 22 d. tarp Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos ir UAB „BGI Consulting“

Perkančioji organizacija:

Lietuvos Respublikos ūkio ministerija

Paslaugų teikėjas:

UAB „BGI Consulting“

Paslaugos suteiktos 2017 m. lapkričio 27 d. – 2018 m. liepos 11 d. laikotarpiu

Dėl detalesnės informacijos apie tyrimų studiją kreiptis:

Jonas Jatkauskas

UAB „BGI Consulting“ direktorius

Didžioji g. 25-6, LT-01128, Vilnius

Tel.: +370 5 215 4075

jonas@bgiconsulting.lt

www.bgiconsulting.lt

Vertinimo ataskaitą redagavo lietuvių kalbos redaktorė Daina Julija Lyderienė

Tyrimų komandos nuomonė nebūtinai sutampa su Perkančiosios organizacijos nuomone

TURINYS

Turinys.....	3
Paveikslų sąrašas.....	5
Lentelių sąrašas	7
Naudojamos santrumpos.....	8
Įvadas.....	9
1. Vertinimo objektas ir metodas.....	10
2. Vertinimo kontekstas	11
2.1 Pagrindiniai MTEPI politiką Lietuvoje reglamentuojantys dokumentai	11
2.2 MTEPI paramos sistema instituciniu požiūriu	13
2.2.1 Agentūros ir patariančios institucijos	14
2.2.2 Inogeb LT priemonė tarp pirmo prioriteto priemonių	18
2.3 Inovacijų politikos sėkmės sąlygos.....	19
3. Projektų, finansuojamų pagal Inogeb LT priemonę, planavimas ir stebėsena	21
3.1 2014–2020 m. finansavimo periodas	21
3.2 2007–2013 m. finansavimo periodas	23
3.2.1 VP2-1.4-ŪM-03-K Inogeb LT-1	24
3.2.2 VP2-1.4-ŪM-05-V Inogeb LT-3	25
4. Priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ vertinimas.....	26
4.1 Remiamomis veiklomis teikiamų paslaugų tikslinėms grupėms racionalumas ir atitiktis to meto ekonominei situacijai	26
4.2 Remiamomis veiklomis teikiamų inovacijų konsultacijų ir inovacijų paramos paslaugų paketų tinkamumas ir kokybė.....	27
4.3 Priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ palyginimas tarpusavyje.....	28
4.4 Priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ nauda šalies įmonėms, plėtojančioms MTEPI veiklas, jų tvarumas ir tęstinumas	30
5. 2014–2020 m. laikotarpio priemonės „Inogeb LT“ vertinimas.....	32
5.1 Priemonės „Inogeb LT“ intervencijos logika, 2007–2013 m. įgyvendintų veiklų tęstinumas priemonėje „Inogeb LT“	32
5.2 Priemonės „Inogeb LT“ teikiamų inovacijų populiarinimo, inovacijų konsultacijų bei inovacijų paramos paslaugų adekvatumas rinkos poreikiams ir efektyvumas bei nauda galutiniams naudos gavėjams	34
5.3 Priemonės „Inogeb LT“ administravimo tinkamumas ir efektyvumas.....	35
5.4 Priemonėje „Inogeb LT“ nustatytų stebėsenos rodiklių tinkamumas	35
5.4.1 Rodiklių ir atrankos kriterijų tobulinimo pasiūlymai	37
6. Inogeb priemonių veiklų efektyvumas ir kokybė galutinių naudos gavėjų prožiūriu.....	39
6.1 Apklausoje dalyvavusių įmonių požymiai	39
6.2 Suteiktų konsultacijų požymiai	43
6.3 Suteiktų konsultacinių paslaugų kokybės vertinimas.....	47
6.4 Suteiktų konsultacinių paslaugų poveikio įmonėms vertinimas	50
6.5 Administraciniai barjerai ir kliūtys įmonių prožiūriu.....	55

7.	Inovacijų viešinimo ir populiarinimo paslaugos, taikomos analizuojamų priemonių kontekste.....	57
7.1	Viešinimo ir populiarinimo priemonių bei veiklų, taikomų analizuojamų priemonių kontekste, indėlis į inovacijų populiarinimą	60
7.2	Priemonės „Inogeb LT“ teikiamų populiarinti inovacijas paslaugų adekvatumas rinkos poreikiams ir nauda galutiniams gavėjams	62
7.3	Inovacijų viešinimo ir populiarinimo paslaugų, taikomų analizuojamų priemonių kontekste, pažangos vertinimas.....	63
7.4	Inovacijų viešinimo ir populiarinimo paslaugų, taikomų analizuojamų priemonių kontekste, pažangos tęstinumas	69
7.5	Pasiūlymai dėl viešinimo veiklų, skirtų inovacijoms populiarinti	70
8.	Inogeb priemonių poveikio vertinimas	72
8.1	Kontrafaktinis poveikio vertinimo metodas	72
8.2	Kontrafaktinio poveikio vertinimo rezultatai	75
8.2.1	Poveikis galutinių naudos gavėjų pardavimo pajamoms.....	77
8.2.2	Poveikis galutinių naudos gavėjų pelnui	81
8.2.3	Poveikis galutinių naudos gavėjų darbuotojų skaičiui	83
8.3	Kontrafaktinio poveikio vertinimo išvados	86
9.	Kitų ES šalių patirties analizė.....	87
9.1	Švedijos patirties apžvalga	87
9.2	Estijos patirties apžvalga	90
9.3	Švedijoje įgyvendinamos priemonės pavyzdys.....	92
9.4	Estijoje įgyvendinamos priemonės pavyzdys	95
9.5	Apibendrinimas	97
10.	Išvados	98
11.	Rekomendacijos.....	103
12.	Literatūros sąrašas	113
	Priedai	115

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

PAVEIKSLAS 1. ILGOS IR VIDUTINĖS TRUKMĖS STRATEGINIO PLANAVIMO NACIONALINIAI DOKUMENTAI	12
PAVEIKSLAS 2. INOVACIJŲ VALDYSENA LIETUVOJE	17
PAVEIKSLAS 3. PIRMO PRIORITETO „MOKSLINIŲ TYRIMŲ, ESKPERIMENTINĖS PLĖTROS IR INOVACIJŲ SKATINIMAS“ PAGAL PRIEMONES 2014–2020 M. ES FINANSAVIMO PERIODE.....	18
PAVEIKSLAS 4. PRIELAIDAS SĖKMINGAI INOVACIJŲ POLITIKAI KURIANTYS VEIKSNIAI	19
PAVEIKSLAS 5. PASIRAŠYTOSE PROJEKTŲ SUTARTYSE NUMATYTOS PASIEKTI REIKŠMĖS LYGINANT SU TARPINĖMIS RODIKLIŲ REIKŠMĖMIS, PROCENTAI.....	22
PAVEIKSLAS 6. PASIEKTOS RODIKLIŲ REIKŠMĖS LYGINANT SU TARPINĖMIS RODIKLIŲ REIKŠMĖMIS, PROCENTAI.....	23
PAVEIKSLAS 7. 2007–2013 M. FINANSAVIMO PERIODO PRIEMONĖS VP2-1.4-ŪM-03-K INOGEB LT-1 PROJEKTŲ VYKDYTOJŲ GEOGRAFINIS PASISKIRSTYMAS.....	24
PAVEIKSLAS 8. APKLAUSTŲ ĮMONIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL EVRK VEIKLOS RŪŠIS	40
PAVEIKSLAS 9. APKLAUSTŲ ĮMONIŲ VEIKLOS TRUKMĖ INOVACIJŲ PARAMOS GAVIMO METU	41
PAVEIKSLAS 10. APKLAUSTŲ ĮMONIŲ METINĖ APYVARTA INOVACIJŲ PARAMOS GAVIMO METU.....	42
PAVEIKSLAS 11. EKSPORTO VEIKLOS VYKDYMAS INOVACIJŲ PARAMOS GAVIMO METU	42
PAVEIKSLAS 12. KONSULTACINIŲ PASLAUGŲ INOVACIJŲ KLAUSIMAIS SUTEIKIMO VERSLO SUBJEKTAMS DAŽNUMAS	44
PAVEIKSLAS 13. SUBJEKTAS, SUTEIKĘS KONSULTACINES PASLAUGAS.....	45
PAVEIKSLAS 14. ĮMONĖS, 2007–2013 M. IR 2014–2020 M. FINANSAVIMO PERIODAIS KONSULTUOTOS ATSKIRIAIS KLAUSIMAIS.....	46
PAVEIKSLAS 15. INOVACIJŲ POPULIARINIMO RENGINIŲ REIKALINGUMAS (VERTINIMAS 5 BALŲ SKALĖJE)	47
PAVEIKSLAS 16. SKIRTINGŲ INFORMACINIŲ RENGINIŲ, SKIRTŲ INOVACIJŲ POPULIARINIMUI, ASPEKTŲ, ĮVERTINIMAS 5 BALŲ SKALĖJE.....	48
PAVEIKSLAS 17. KONSULTACIJŲ KONKREČIAIS KLAUSIMAIS TURINIO VERTINIMAS 5 BALŲ SKALĖJE	49
PAVEIKSLAS 18. INFORMACINIUOSE-KONSULTACINIUOSE RENGINIUOSE ĮGYTŲ ŽINIŲ PRITAIKYMAS...51	
PAVEIKSLAS 19. INFORMACINIAI RENGINIAI, KURIŲ METU ĮGYTOS ŽINIOS TURĖJO DIDŽIAUSIĄ POVEIKĮ TOLIMESNĖMS ĮMONIŲ VEIKLOMS	52
PAVEIKSLAS 20. PRIEŽASTINIO POBŪDŽIO RYŠYS TARP INOVACIJŲ KONSULTAVIMO IR INOVACINĖS VEIKLOS PLĖTROS.....	53
PAVEIKSLAS 21. MTEP IŠLAIDŲ KAITA PO INOVACIJŲ KONSULTAVIMO RENGINIŲ	54
PAVEIKSLAS 22. ĮMONIŲ GEBĖJIMŲ POKYTIS GAVUS KONSULTACINES PASLAUGAS	54
PAVEIKSLAS 23. INOVACIJŲ VIEŠINIMO IR POPULIARINIMO PRIEMONIŲ BEI VEIKLŲ PAŽANGA.....	65
PAVEIKSLAS 24. INOVACIJŲ VIEŠINIMO IR POPULIARINIMO PRIEMONIŲ BEI VEIKLŲ PAŽANGA PER PRAKTIKOS PAVYZDĮ.....	68
PAVEIKSLAS 25. DVIGUBO SKIRTUMO ANALIZĖS LOGIKA (HIPOTETINIS PAVYZDYS).....	74
PAVEIKSLAS 26. TIRIAMOSIOS IR KONTROLINĖS GRUPIŲ PARDAVIMO PAJAMŲ VIDURKIS, LT	78
PAVEIKSLAS 27. POVEIKIS TIRIAMOSIOS GRUPĖS PARDAVIMO PAJAMOMS, LT	79

PAVEIKSLAS 28. POVEIKIS TIRIAMOSIOS GRUPĖS PARDAVIMO PAJAMOMS, KARTAIS.....	80
PAVEIKSLAS 29. TIRIAMOSIOS IR KONTROLINĖS GRUPIŲ PELNO VIDURKIS, LT.....	81
PAVEIKSLAS 30. POVEIKIS TIRIAMOSIOS GRUPĖS PELNUI, LT.....	82
PAVEIKSLAS 31. POVEIKIS TIRIAMOSIOS GRUPĖS PELNUI, KARTAIS.....	83
PAVEIKSLAS 32. TIRIAMOSIOS IR KONTROLINĖS GRUPIŲ DARBUOTOJŲ SKAIČIAUS VIDURKIS.....	84
PAVEIKSLAS 33. POVEIKIS TIRIAMOSIOS GRUPĖS DARBUOTOJŲ SKAIČIUI.....	84
PAVEIKSLAS 34. POVEIKIS TIRIAMOSIOS GRUPĖS DARBUOTOJŲ SKAIČIUI, KARTAIS.....	85

LENTELIŲ SĄRAŠAS

LENTELĖ 1. „INOGEB LT“ PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS RODIKLIAI	21
LENTELĖ 2. „INOGEB LT“ PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS RODIKLIAI	36
LENTELĖ 3. „INOGEB LT“ PRIEMONIŲ VIEŠINIMO VEIKLŲ SAMPRATA	58
LENTELĖ 4. „INOGEB LT-1“, „INOGEB LT-3“ IR „INOGEB LT“ PRIEMONIŲ VIEŠINIMO VEIKLŲ RODIKLIAI IR REIKŠMĖS	61
LENTELĖ 5. TIRIAMOSIOS IR KONTROLINĖS GRUPĖS Palyginimas (Prieš Korekcijas)	76
LENTELĖ 6. TIRIAMOSIOS IR KONTROLINĖS GRUPĖS Palyginimas (Po Korekcijų)	77
LENTELĖ 7. REKOMENDACIJOS DĖL ĮGYVENDINAMOS PRIEMONĖS „INOGEB LT“ TOBULINIMO	103

NAUDOJAMOS SANTRUMPOS

BERD	Verslo išlaidos moksliniams tyrimams
BVP	Bendrasis vidaus produktas
DMS	Duomenų mainų svetainė
ES	Europos Sąjunga
EBPO	Tarptautinė ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija
ERPF	Europos regioninės plėtros fondas
EVR	Ekonominės veiklos rūšis
EVRK	Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius
GERD	BVP išlaidos moksliniams tyrimams
INOGEB LT	Priemonė Inogeb LT Nr. 01.2.1-LVPA-V-842 Inogeb LT
INOGEB LT-1	Priemonė Inogeb VP2-1.4-ŪM-03-K Inogeb LT-1
INOGEB LT-3	Priemonė Inogeb VP2-1.4-ŪM-05-V Inogeb LT-3
INVEGA	UAB „Investicijų ir verslo garantijos“
LMT	Lietuvos mokslo taryba
LR	Lietuvos Respublika
LVPA	Lietuvos verslo paramos agentūra
MITA	Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra
MTEP	Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra
MTEPI	Moksliniai tyrimai, eksperimentinė plėtra ir inovacijos
NPP	Lietuvos Respublikos 2014–2020 m. Nacionalinė pažangos programa
SVV	Smulkusis ir vidutinis verslas
SFMIS	Europos Sąjungos struktūrinės paramos kompiuterinė informacinė valdymo ir priežiūros sistema
ŠMM	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija
UAB	Uždaroji akcinė bendrovė
ŪM	Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
VP	Veiksmų programa
VŠĮ	Viešoji įstaiga

ĮVADAS

2017 m. lapkričio 22 d. tarp Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos ir paslaugų teikėjo UAB „BGI Consulting“ buvo sudaryta sutartis Nr. 8-198 dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos priemonių, skirtų populiarinti inovacijas ir teikti inovacijų konsultacijas bei inovacijų paramos paslaugas, pažangos vertinimo paslaugų, kuri įsigaliojo 2017 m. lapkričio 27 d.

Vertinimo tikslas – tobulinti priemonės „Inogeb LT“, skirtos teikti aukštos kokybės inovacijų konsultacines ir inovacijų paramos paslaugas įmonėms mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (*toliau – MTEPI*) srityje pagal sumanosios specializacijos kryptis, įgyvendinimą, išanalizavus panašių 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu įgyvendintų priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ rezultatus.

Remiantis 2017 m. lapkričio 27 d. įsigaliojusia sutartimi, teikiamas galutinės vertinimo ataskaitos projektas.

Kaip nurodyta techninėje specifikacijoje, galutinės ataskaitos projekte pateikiami atsakymai į techninės specifikacijos 9 punkte nurodytus Vertinimo klausimus su pagrįstomis išvadomis ir rekomendacijomis, pateiktas Vertinimo metu naudotos literatūros sąrašas, galutinės Vertinimo ataskaitos priedai.

Paslaugų sutartis yra bendrai finansuojama iš Europos socialinio fondo ir nacionalinio biudžeto lėšų pagal Veiksmų programos prioriteto „Techninė parama, skirta informuoti apie veiksmų programą ir jai vertinti“ priemonę Nr. 12.0.2-CPVA-V-203 „ES fondų investicijų vertinimas“, o Paslaugos teikiamos LR Ūkio ministerijos užsakymu.

1. VERTINIMO OBJEKTAS IR METODAS

Šiame vertinime buvo išskirtinai orientuojamasi į 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. periodų inovacijų paramos sistemos plėtros ir inovacijų paramos paslaugų teikimo priemones. Konkrečiai, 2007–2013 m. finansavimo periodo priemonės VP2-1.4-ŪM-03-K Inogeb LT-1 ir VP2-1.4-ŪM-05-V Inogeb LT-3, kurioms buvo numatyta 15,69 mln. Eur ir einamojo finansavimo periodo pirmo ES investicinio prioriteto priemonę Inogeb LT. 2014–2020 m. finansavimo periode aptariamai priemonei numatytas 16 milijonų Eur¹ siekiantis finansavimas. Teigiant apibendrintai, visos trys priemonės yra panašios, jomis siekiama teikti pagal tam tikras temas suskirstytas aukštos kokybės inovacijų konsultacines paslaugas MTEPI srityje bei vykdyti inovacijų populiarinimo veiklas.

Siekiant įgyvendinti studijos tikslą, atliekama pirminių ir antrinių literatūros šaltinių analizė, duomenų, lyginamoji ir statistinė analizės. Paslaugų teikėjas taip pat taiko interviu su ekspertais ir politikos formuotojais metodus, įgyvendina paramos gavėjų apklausą bei remiasi kontrafaktinės analizės metodu. Studijos pabaigoje pateikiamos Estijos ir Švedijos atvejų studijos.

¹ LR Ūkio ministro įsakymas Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymo Nr. 4-933 „Dėl 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo plano ir Nacionalinių stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašo patvirtinimo“ pakeitimo, 2018 m. balandžio 18 d., Nr. 4 -223.

2. VERTINIMO KONTEKSTAS

2.1 PAGRINDINIAI MTEPI POLITIKĄ LIETUVOJE REGLAMENTUOJANTYS DOKUMENTAI

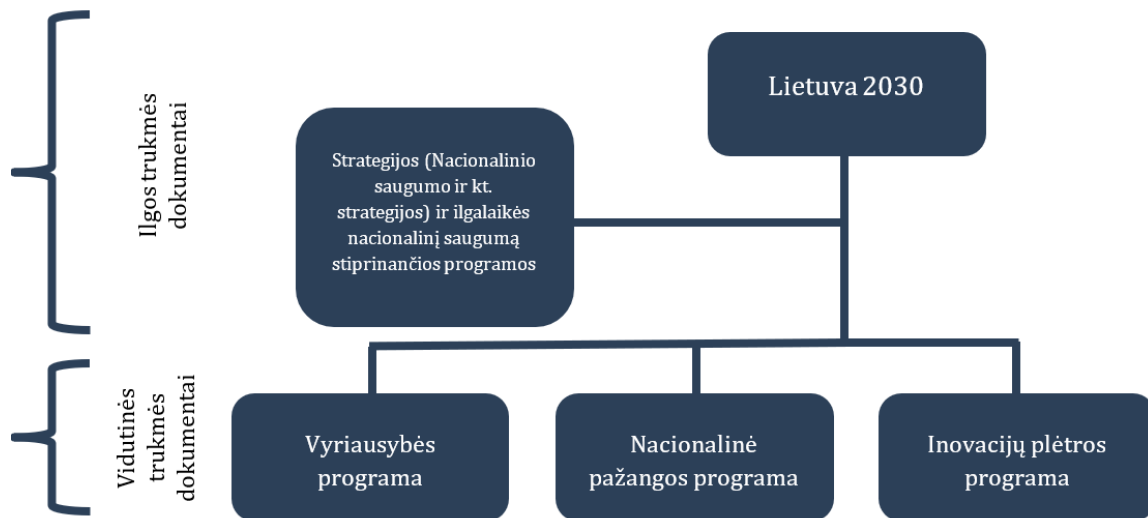
MTEPI politiką Lietuvoje reglamentuoja tiek Europos Sąjungos (*toliau – ES*), tiek Lietuvos Respublikos (*toliau – LR*) priimti dokumentai. Pagrindines strategines MTEPI politikos gaires ES lygiu nubrėžiantis dokumentas yra strategija „Europa 2020“. Vienas iš trijų šios strategijos prioritetų yra „pažangus augimas: žiniomis ir inovacijomis pagrįsto ūkio vystymas“. Tam, kad būtų pasiektas „inovacijomis grįstas ūkio vystymasis“, Europos Komisija (*toliau – EK*) kelia tikslą: 3 procentai ES bendrojo vidaus produkto (*toliau – BVP*) investuoti į MTEPI. Investicijoms EK sudarė planą „Inovacijų sąjunga“, kurios tikslas – pažangos šioje prioritetinėje srityje skatinimas. „Inovacijų sąjunga“ siekia sudaryti geresnes „finansavimo sąlygas moksliniams tyrimams ir inovacijoms, kad būtų užtikrinta, jog novatoriškos idėjos virstų prekėmis ir paslaugomis“². Pagrindinis finansinis strategijos „Europa 2020“ ramstis yra „Horizontas 2020“ – apie 80 mln. Eur siekianti programa, kuria galima pasinaudoti per 2014–2020 metų laikotarpį³.

Lietuvoje keli pagrindiniai MTEPI sritis reglamentuojantys strateginiai dokumentai yra „Lietuva 2030“, 2014–2020 m. Nacionalinės pažangos programa (*toliau – NPP*) ir inovacijų plėtros 2014–2020 m. programa⁴. Tačiau tikslumo dėlei reikėtų pasakyti, kad šie dokumentai yra persidengiantys, nes tiek 2014–2020 m. NPP, tiek inovacijų plėtros programa 2014–2020 m. yra tik trumpesnio laikotarpio dokumentai, prisidedantys prie strategijos „Lietuva 2030“ įgyvendinimo. Pavyzdžiui, anot strategijos „Lietuva 2030“, ilgalaikis valstybės tikslas yra „lanksti ir gebanti konkuruoti pasaulyje, aukštą pridėtinę vertę kurianti ekonomika, grindžiama žiniomis, inovacijomis“.

² Remiantis ES Strategija „Europa 2020“, p. 5.

³ Programa „Horizontas 2020“. Siekdama skatinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą Komisija siūlo investuoti 80 mlrd. EUR į mokslinius tyrimus ir inovacijas. *Europos Komisija*, 2018 m. vasario 19 d. http://Europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1475_lt.htm

⁴ JRS Science for policy report, RIO country Report 2017, 11.

PAVEIKSLAS 1. ILGOS IR VIDUTINĖS TRUKMĖS STRATEGINIO PLANAVIMO NACIONALINIAI DOKUMENTAI

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, iš dalies remiantis „Lietuva 2030“

Siekdama įgyvendinti strategiją „Lietuva 2030“, LR Vyriausybė 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482 patvirtino LR 2014–2020 m. Nacionalinę pažangos programą. Ja siekiama stiprinti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (*toliau – MTEP*) infrastruktūrą ir žmogiškąjį kapitalą (1.4.2 uždavinys), skatinti mokslininkų ir tyrėjų tarptautinį, tarpinstitucinį ir tarpsektorinį bendradarbiavimą, taip pat bendradarbiavimą tarp mokslo ir verslo, mokslo ir meno (1.4.3 uždavinys), skatinti vykdyti aukščiausio lygio mokslinius tyrimus, o sukurtas žinias integruoti į studijų procesą, naudoti komerciniais ar nekomerciniais tikslais (1.4.4 uždavinys) ir t. t.⁵

Pažangos strategija „Lietuva 2030“ yra minima Lietuvos inovacijų plėtros programoje 2014–2020 m., kurios pagrindiniai siekiai apima valstybės išteklių sutelkimą inovatyvumo didinimui ir konkurencingumo, pagrįsto aukšto lygio žiniomis, naujausiomis technologijomis ir kvalifikuotais žmogiškaisiais ištekliais, skatinimui⁶. Šiame dokumente laikomasi ES strateginės inovacijų politikos krypties – inovacijų sąjungos – nuostatų.

2016 m. gruodį priimtoje XVII LR Vyriausybės programoje pabrėžiama esminių pokyčių Lietuvos mokslo, technologijų ir inovacijų srities politikoje būtinybė⁷. Programoje LR Vyriausybė išpareigojo didinti investicijas į MTEPI plėtrą, skatinti politinių sprendimų priėmėjų, verslo bei visuomenės supratimą apie MTEPI naudą bei siekti susiderėti, kad po 2020 m. prasidėsiančiam ES finansinės paramos laikotarpiui būtų numatytas pakankamas, ambicingus ateities plėtros tikslus atitinkantis MTEPI finansavimas⁸.

Visgi, nepaisant strategijų ir ambicingų tikslų, MTEPI politikos pažanga Lietuvoje ir toliau susiduria su iššūkiais. Europos inovacijų švieslentėje 2017 m. Lietuva, nepaisant pažangos, buvo įvertinta kaip vidutinė inovatorė, atsiliekanti nuo ES vidurkio. Be to, Lietuva susiduria su ilgalaikėmis tendencijomis, neigiamai veikiančiomis inovacijas ir jų potencialą: populiacijos senėjimas, negebėjimas pritraukti į šalį kvalifikuotų žmogiškųjų resursų, tarptautinių vakarietišku standartų neatitinkanti švietimo būklė⁹, aukštas šešėlinės

⁵ LR Vyriausybės nutarimas Dėl 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos patvirtinimo, 2012 m. lapkričio 28 d. Nr. 1482 Vilnius, 14.

⁶ Lietuvos inovacijų plėtros 2014–2020 metų programa, patvirtinta LR Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1281.

⁷ LR Seimas, Nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, 2016 m. gruodžio 13 d. Nr. XIII-82 Vilnius.

⁸ Ten pat.

⁹ JRS Science for policy report, RIO country Report 2017, 12.

ekonomikos lygis. Šios problemos yra kompleksinės, dažnai parodančios valstybės vystymosi iššūkius ir netelpančios į gana ribotus MTEPI politikos rėmus. Labiau lokalizuota, tačiau taip pat dažnoje Lietuvos mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų politikos būklę nagrinėjančioje studijoje aptariama problema yra MTEPI valdysena, pasižyminti fragmentacija ir iš to kylančiomis atsakomybių persidengimo, neefektyvaus resursų panaudojimo ir riboto poveikio problemomis. Ši fragmentacijos problema yra minima tarptautinių ekspertų rekomendacijose Lietuvai, į ją atkreipiamas dėmesys XVII LR Vyriausybės programoje. Todėl toliau studijoje yra pateikiama institucinė MTEPI paramos ekosistemos analizė.

Apibendrinant matyti, kad Lietuva, nepaisant gana aiškaus teisinio pagrindo, inovacijų politikoje susiduria su iššūkiais. Šalia ilgalaikių ir kompleksiškesnių problemų, tokių kaip populiacijos senėjimas ar kvalifikuotų žmogiškųjų išteklių paruošimas bei pritraukimas, išskiriama ir siauresnė inovacijų politikos valdysenos problema. Ji kyla iš institucinės fragmentacijos.

2.2 MTEPI PARAMOS SISTEMA INSTITUCINIŲ POŽIŪRIU

Aukščiausiam politiniame lygmenyje LR Seimas ir LR Vyriausybė yra atsakingi už sprendimus mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų politikos srityje¹⁰. Strateginiu lygmeniu mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų politiką koordinuoja Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų strateginė taryba (*toliau – MTEPI taryba*), sudaryta 2017 m. birželio 28 d. priimtu LR Vyriausybės nutarimu. MTEPI tarybos sudėtis numatyta LR Ministro Pirmininko potvarkiu, pasirašytu 2017 m. liepos 5 d., kuriuo numatyta, kad MTEPI tarybą sudaro jos pirmininkas, dvylika narių ir dvylika ekspertų¹¹. Šiai tarybai pirmininkauja LR Ministras Pirmininkas, į ją įeina LR Švietimo ir mokslo, Ūkio, Užsienio reikalų, Energetikos, Kultūros, Susisiekimo, Žemės ūkio ir Sveikatos apsaugos ministerijų vadovai. Ekspertams atstovauja universitetų mokslo darbuotojai, įmonių ir asociacijų, veikiančių MTEPI srityje, nariai ar vadovai. Tačiau nepaisant daugelio MTEPI politikai svarbių institucijų įtraukimo ir jų politinio svorio, šios institucijos potencialas nėra iki galo išnaudojamas¹².

LR Švietimo ir mokslo (*toliau – ŠMM*) bei Ūkio (*toliau – ŪM*) ministerijos yra pagrindinės ministerijos, atsakingos už mokslo ir inovacijų politikos įgyvendinimą Lietuvoje. ŠMM yra atsakinga už mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą, kiek tai liečia mokslo ir studijų institucijas (tuo grindžiamas ir aukštos kvalifikacijos, inovacijas pasirengusios įgyvendinti darbo jėgos pasiūlos užtikrinimas). ŪM atsakomybės inovacijų srityje liečia jų populiarinimą ir sąlygų, leidžiančių verslui pereiti prie inovatyvios veiklos, gerinimą¹³.

Konkrečios valdymo ir atsakomybių sritys LR Švietimo ir mokslo bei Ūkio ministrams priskirtos 2010 m. kovo 24 d. priimtu LR Vyriausybės nutarimu Nr. 330, kuriame tiksliau yra reglamentuojamas tarpministerinis atsakomybių pasiskirstymas, įgyvendinant inovacijų politiką. Šiuo nutarimu LR Ūkio ministrui priskirtos veiklos sritys apėmė tokius ūkio skatinimo parametrus kaip investicijų pritraukimas, eksporto skatinimas ir inovacijų politika bei inovatyvios aplinkos gerinimas. Taigi, ŪM yra esminė institucija,

¹⁰ OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 122.

¹¹ Remiantis LR Vyriausybės pateikiama informacija. <https://lrv.lt/darbo-grupes/moksliniu-tyrimu-eksperimentines-pletros-ir-inovaciju-strategine-taryba>.

¹² OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 122.

¹³Ten pat, 122.

įsitraukusi į inovacijų įgyvendinimui palankių sąlygų kūrimą, jų populiarinimą ir skatinimą inovacijas diegti versle. Tačiau jos galimybės dalyvauti MTEP procese yra ribotos, nes lyderystė šioje srityje priklauso ŠMM. ŪM koordinuoja inovacijas palaikančių organizacijų, tokių kaip mokslo ir technologijų parkai bei verslo inkubatoriai, veiklą¹⁴. 2009 m. buvo įsteigtas Inovacijų ir žinių visuomenės departamentas, kuris 2014 m. pabaigoje buvo pervadintas į Inovacijų departamentą. Šios institucijos įsteigimas rodo didėjančią ministerijos dėmesį MTEPI sričiai. Minėtu 2010 m. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 330¹⁵, LR Švietimo ir mokslo ministro atsakomybei priskirtos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinė, kultūrinė) plėtros bei technologinės plėtros sritys. ŠMM turi teisę priimti sprendimus, liečiančius kvalifikuotų žmogiškųjų resursų ir mokslinių tyrimų bei MTEPI valdymo klausimus. ŠMM taip pat aktyviai dirba ties instituciniais klausimais, tokiais kaip mokslo ir tyrimų įstaigų įkūrimo, reorganizavimo ar uždarymo inicijavimas¹⁶.

Trumpai aptarus pagrindines institucinio atsakomybių pasidalinimo inovacijų politikos srityje gaires, verta pabrėžti tarpministerinės koordinacijos stoką mokslo, technologijų ir inovacijų klausimais Lietuvoje. Tiek ŠMM, tiek ŪM kuruoja joms pavaldžias agentūras, tačiau MTEPI politikos tarpministerinė koordinacija išlieka nepakankama, lemianti sąlyginę politikos fragmentaciją ir dubliavimąsi. Iš dalies tokią situaciją lemia ir minėtas MTEPI tarybos negebėjimas pilna apimtimi atlikti tarpinstitucinės koordinacijos funkcijų¹⁷.

2.2.1 AGENTŪROS IR PATARIANČIOS INSTITUCIJOS

Kaip ir minėta, MTEPI politika Lietuvoje apima ES struktūrinių fondų investicinių lėšų panaudojimą. Juos administruoja tiek ŠMM, tiek ŪM pavaldžios agentūros, kurių dalis atlieka dar ir konsultacines funkcijas. Šiuo metu egzistuoja jų fragmentacija ir dalinis funkcijų persidengimas, todėl EK ekspertai Lietuvai yra siūlę centralizuoti MTEPI paramos sistemą. Gali būti, kad po 2020 m., sumažėjus ES investicijoms ir poreikiui jas administruoti, sumažės ir agentūrų skaičius, tačiau šis klausimas vis dar tebėra atviras ir toliau neaptarinėjamas dėl duomenų stokos. Toliau tekste pristatomos MTEPI ekosistemoje veikiančios institucijos, atliekančios paramos skirstymo, konsultacinį ar kitus vaidmenis.

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS KURUOJAMOS AGENTŪROS

Lietuvos mokslo taryba (toliau – LMT) yra finansuojama nacionalinio biudžeto lėšomis, o jos savininko teises ir pareigas įgyvendina LR Seimas, kuris tiek koordinuoja LMT veiklą, tiek tvirtina bei keičia tarybos nuostatus. Ji yra atskaitinga LR Seimui ir Vyriausybei bei pataria minėtoms institucijoms mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir jų finansavimo modelio tobulinimo klausimais¹⁸. LMT administruoja Lietuvoje įgyvendinamas mokslo vystymo programas, taip pat atstovauja Lietuvą įvairiose tarptautinėse ir Europinėse institucijose, dirbančiose su MTEPI¹⁹. Po 2008 m. įgyvendintų reformų LMT buvo suteiktas agentūros statusas ir suteikta teisė įgyvendinti mokslinių tyrimų konkursinį finansavimą, teikti paramą tyrėjams, jų mokslinių tyrimų rezultatų sklaidai ir jų gebėjimams tobulinti. LMT taip pat administruoja viešų ir privačių asmenų skiriamą paramą moksliniams tyrimams ir su jais susijusiai veiklai²⁰. Agentūros veiklos pavyzdžiais

¹⁴ Ten pat, 122.

¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Dėl ministrams pavedamų valdymo sričių, 2010 m. kovo 24 d. Nr. 330, Vilnius.

¹⁶ OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 122.

¹⁷ OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 122.

¹⁸ Lietuvos mokslo tarybos nuostatai.

¹⁹ OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 124.

²⁰ Remiantis Lietuvos mokslo tarybos nuostatais <https://www.lmt.lt/lt/administracine-informacija/nuostatai/157>

galėtų būti sumanios specializacijos strategijos formulavimas ir doktorantūros studijų kokybės vertinimas²¹.

Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras (toliau – MOSTA) yra dar vienas svarbus paramos MTEPI ekosistemos veikėjas. Institucija yra įkurta LR Švietimo ir mokslo ministro 2007 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. ISAK-792, siekiant formuluoti įrodymais grįstą mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų politiką, teikti mokslo ir studijų politikai įgyvendinti reikalingą informaciją ir rekomendacijas dėl mokslo ir studijų politikos tobulinimo²². 2016 m. MOSTA buvo pertvarkyta į viešąją įstaigą (*toliau – VŠĮ*), kurios steigėja yra valstybė, o savininkės teises ir pareigas įgyvendina LR Vyriausybės kanceliarija. MOSTA tyrėjai teikia rekomendacijas dėl nacionalinio švietimo sistemos vystymo, mokyklų ir kitų švietimo institucijų tinklo reorganizacijos bei kitų švietimo ir mokslo klausimų. Institucijos analitikai vertina mokslo ir studijų sistemos būklę Lietuvos ir tarptautiniame mokslo, studijų ir inovacijų sistemų kontekste²³. MOSTA buvo atsakinga už integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų – slėnių ir jungtinio tyrimų centro programų įgyvendinimo koordinavimą, teikė įrodymus ir kartu su LMT formulavo sumanios specializacijos programą. MOSTA rengia kasmetines Lietuvos mokslo būklės apžvalgas ir jas, kartu su suformuluotomis rekomendacijomis, teikia ŠMM²⁴.

Studijų kokybės vertinimo centras (toliau – SKVC) yra biudžetinė įstaiga, įsteigta 1995 m., atskaitinga ŠMM. SKVC įgyvendina aukštojo mokslo kokybės ir laisvo asmenų judėjimo politiką, taip pat įgyvendina Europos aukštojo mokslo kokybės gairių ir nuostatų bei išsilavinimo ir kvalifikacijų užtikrinimą²⁵. Institucijos veiklos tikslas – atliekant išorinį vertinimą ir akreditavimą, skatinti aukštąsias mokyklas gerinti veiklos kokybę ir puoselėti kokybės kultūrą, atliekant užsienio kvalifikacijų vertinimą ir pripažinimą, informacijos teikimą, kurti palankias laisvo asmenų judėjimo sąlygas²⁶. SKVC savininkė yra LR.

Lietuvos mokslų akademija (toliau – LMA) yra žymiausias Lietuvos ir savo veikla su Lietuva susijusius užsienio mokslininkus jungianti valstybės biudžetinė įstaiga. LR Seimas yra valstybės, kaip LMA savininkės, teises ir pareigas įgyvendinanti institucija²⁷. LMA teikia patarimus LR Seimui, Vyriausybei ir pavaldžioms agentūroms mokslinių tyrimų, aukštojo mokslo, technologijų ir kitomis temomis²⁸. Jos pagrindinis tikslas – suteikti platformą prasingam Lietuvos ir užsienio mokslininkų bendradarbiavimui ir dėti pastangas gilesnei Lietuvos integracijai į Europos mokslinių tyrimų erdvę²⁹.

Europos socialinio fondo agentūra (toliau – ESFA) yra institucija, kurios dalininkų funkcijas ŠMM įgyvendina kartu su LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Pagrindinis agentūros tikslas – įgyvendinti žmogiškųjų išteklių plėtrą. Įgyvendindama savo funkcijas, ESFA konsultuoja asmenis informacinių renginių, seminarų ir kitais, žmogiškųjų išteklių plėtrą įgyvendinančiais, klausimais bei bendradarbiauja su panašias funkcijas atliekančiomis užsienio institucijomis³⁰.

ŠMM kuruojamos agentūros labiau orientuojasi į palankios erdvės inovacijoms atsirasti sudarymą, stengiamasi telkti mokslininkus, skatinti jų bendradarbiavimą. ŪM kuruojamos agentūros, kurios aptariamoms toliau, orientuojasi labiau į praktinį inovacijų pritaikymą ir pagalbą jas komercializuojant.

²¹ OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 125.

²² LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymas, Dėl mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo, 2007 m. balandžio 27 d. Nr. ISAK-792.

²³ Ten pat.

²⁴ OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 125.

²⁵ LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymas, Dėl Studijų kokybės vertinimo centro nuostatų patvirtinimo, 2016 m. lapkričio 14 d. Nr. V-1002.

²⁶ Ten pat.

²⁷ LR Seimo nutarimas, Dėl Lietuvos mokslų akademijos statuto patvirtinimo 2011 m. gegužės 19 d. Nr. XI-1397.

²⁸ Ten pat, 125.

²⁹ OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 125.

³⁰ Remiantis 2018 m. sausio 10 d. ESFA visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimu patvirtintais Europos socialinio fondo agentūros įstatais.

Lyginant su ŠMM kuruojamomis agentūromis, jos yra mažiau patariančios sprendimų priėmėjams, o labiau administruojančios finansus, skirstančios į Lietuvą investuojamus ES pinigus ir kuriančios MTEPI palankią ekonominę aplinką.

LR ŪKIO MINISTERIJOS KURUOJAMOS AGENTŪROS

VšĮ Lietuvos verslo paramos agentūra (toliau – LVPA) yra institucija, kurios savininko teises ir pareigas įgyvendina ŪM. Agentūros atsakomybės sritys apima ES fondų lėšomis finansuojamų projektų administravimą ir įgyvendinimo priežiūrą³¹. Finansuojamos ir inovatyvios ar inovacijas savo veikloje pritaikančios įmonės, taip skatinant įmones didinti produktyvumą.

Netiesioginių viešųjų inovacijų skatinimo, eksporto skatinimo ir tiesioginių užsienio investicijų pritraukimo veiklos yra priskirtos agentūrų *Versli Lietuva* ir *Investuok Lietuvoje* atsakomybėms³².

VšĮ Centrinė projektų valdymo agentūra (toliau – CPVA) administruoja stambius investicinius projektus į mokslo ir tyrimų infrastruktūrą bei tarptautinio bendradarbiavimo programas bei veiklas: Lietuvos–Šveicarijos bendradarbiavimo programą, Europos aplinkos agentūros subsidijų ir Norvegijos žaliosios pramonės inovacijų programas³³. LR Vyriausybė šiai institucijai pavedė teikti metodologinę pagalbą viešosioms–privatioms partnerystėms³⁴. LR Finansų ministerija yra valstybės, kaip CPVA savininkės, teises ir pareigas įgyvendinanti institucija.

UAB *Investicijų ir verslo garantijos* (toliau – INVEGA) įgyvendina ir administruoja finansinės pagalbos priemones smulkiems ir vidutiniams verslams. Šalia tradicinių paramos formų, tokių kaip paskolų teikimas, INVEGA teikia ir rizikos kapitalo investicijas. Lietuvoje didėjant startuolių skaičiui ir rizikos kapitalui tampant paklausesniu, INVEGA ėmė vaidinti svaresnę rolę MTEPI politikoje Lietuvoje.

Tam, kad būtų suvaldyta ir sukoordinuota tokia gausybė institucijų, 2010 m. priimto susitarimo tarp ŪM ir ŠMM pagrindu buvo įsteigta *Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra* (toliau – MITA). Agentūros uždaviniai – skatinti mokslo ir verslo bendradarbiavimą, kurti MTEPI palankią aplinką, skatinti valstybės įstaigų, įmonių, organizacijų ir asmenų integraciją į tarptautinę MTEPI erdvę bei plačiai skleisti MTEP veiklos rezultatus³⁵. MITA administruoja eilę į MTEPI politiką nukreiptų programų, kurių dalį MITA perėmė iš LMA³⁶. Agentūros veikla yra finansuojama tiek ŠMM, tiek ŪM lėšomis.

Kaip ir minėta anksčiau, lyginant Lietuvą su kitomis šalimis, agentūrų skaičius Lietuvoje yra didelis, o jų funkcijos dažnai persidengiančios. Pavyzdžiui, yra finansuojamos panašios LVPA, CPVA ir MITA funkcijos³⁷. Be to, Lietuvoje eksporto ir tiesioginių užsienio investicijų veiklas kuruoja skirtingos agentūros. Nors praktika rodo, kad tiesioginės užsienio investicijos yra dažnai susijusios su eksportu, nes rinkoje investavusi užsienio kapitalo įmonė dažnai joje pagamintas prekes eksportuoja į pelningesnes rinkas. Todėl, pavyzdžiui, Suomijoje, tiek užsienio investicijų pritraukimo, tiek eksporto skatinimo, t. y. šalies ekonomikos internacionalizacijos funkcijos patikėtos agentūrų klasteriui „Team Finland“³⁸.

Žemiau esančiame paveiksle yra pateikiama Lietuvoje veikiančių MTEPI valdysenos schema.

³¹ Remiantis VšĮ Lietuvos verslo paramos agentūros įstatais.

³² OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 125.

³³ OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 126.

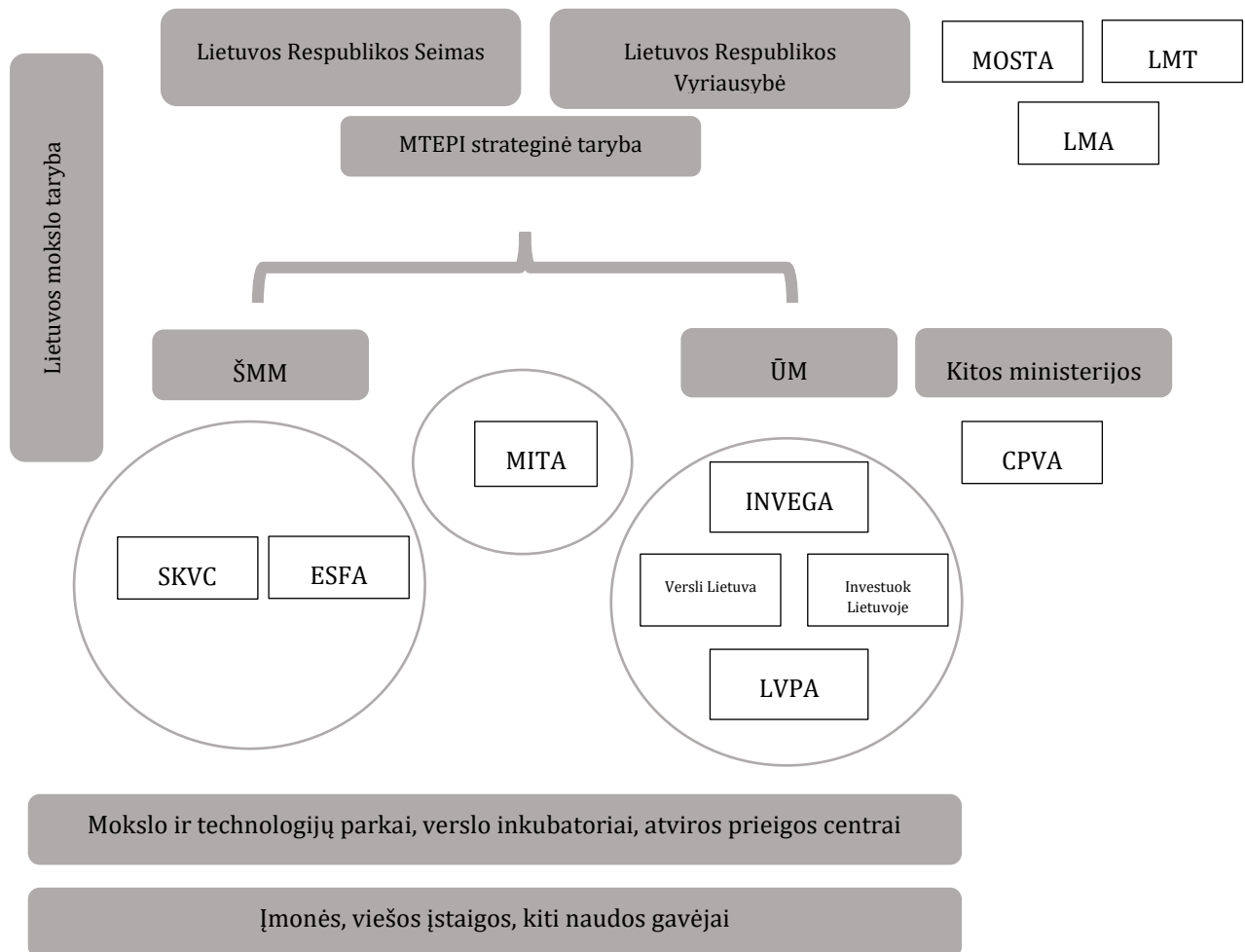
³⁴ Ten pat, 126.

³⁵ LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymas, Dėl mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros nuostatų patvirtinimo 2010 m. balandžio 20 d. Nr. 4-305/V-546.

³⁶ OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 126.

³⁷ Ten pat, 127.

³⁸ Ten pat, 128.

PAVEIKSLAS 2. INOVACIJŲ VALDYSENA LIETUVOJE

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, iš dalies remiantis EBPO duomenimis

Remiantis aukščiau pateikiama schema ir Tarptautinės ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (*toliau – EBPO*) duomenimis galima teigti, kad inovacijų paramos sistema Lietuvoje yra sudaryta iš nedidelių, palyginti siaurą užduočių visumą turinčių agentūrų, kurių funkcijos dažnai persidengia. Dėl agentūrų gausos persidengia tikslai, atsiranda didesnis koordinacijos poreikis, todėl poveikis efektyvumui (angl. efficiency) yra ribotas³⁹. EBPO atlikta analizė rodo, kad efektyviau yra turėti mažesnį MTEPI politiką įgyvendinančių agentūrų skaičių, tačiau išplėsti jų užduočių lauką⁴⁰. Tokių daugiavfunkcinių agentūrų pavyzdžiais galėtų būti suomių „Tekes“, estų „EAS“ ar austrų „FFG“. Ypač aktualus turėtų būti estų „EAS“ pavyzdys – ši agentūra administruoja finansavimą, skirtą moksliniams tyrimams, inovacijoms, suteikia platformą mokslo ir verslo santykių vystymui⁴¹.

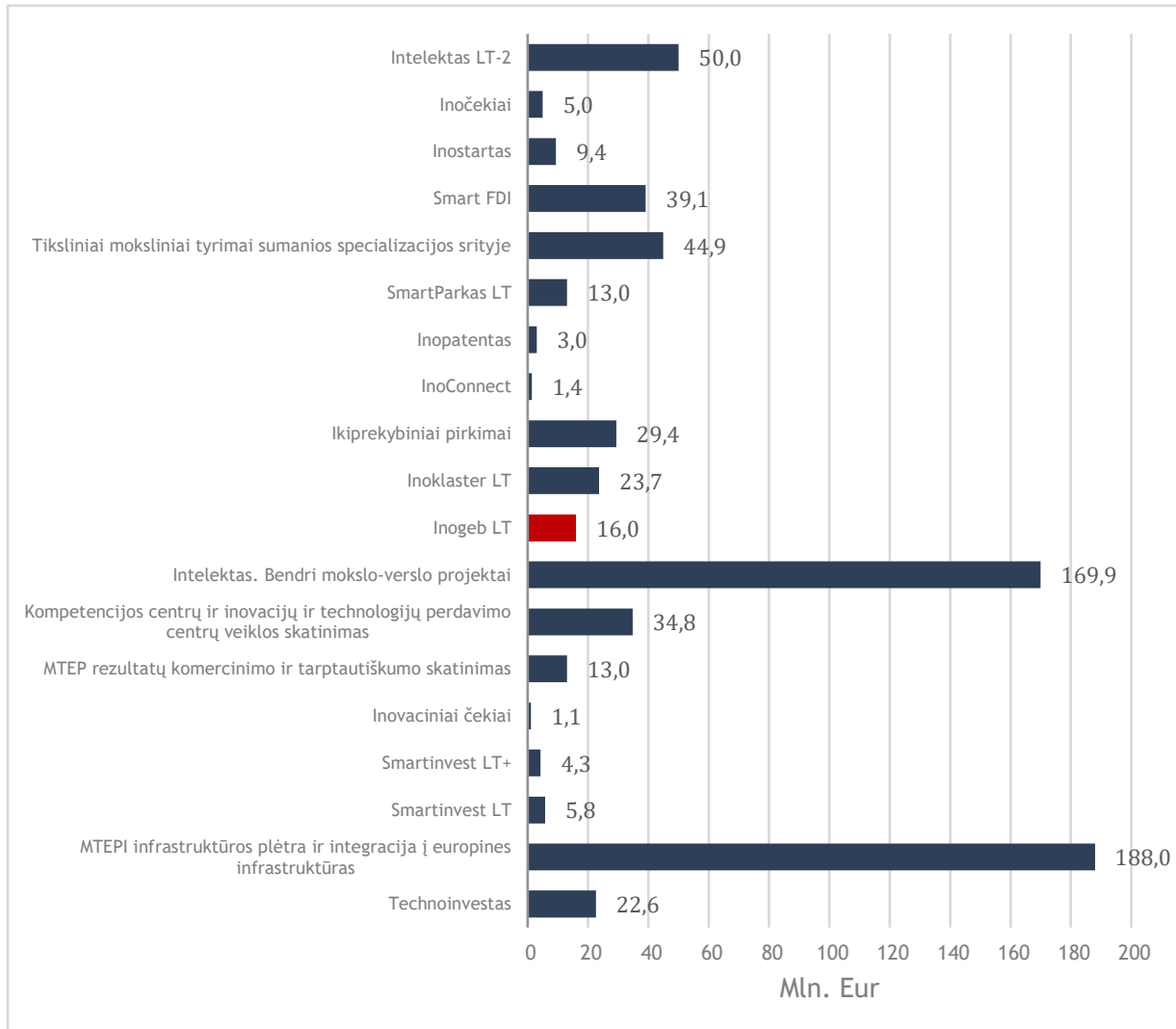
³⁹ OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 129.

⁴⁰ Ten pat.

⁴¹ Ten pat.

2.2.2 INOGEB LT PRIEMONĖ TARP PIRMO PRIORITETO PRIEMONIŲ

Pagal pirmą prioritetą „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ Lietuvai iš ES struktūrinių fondų 2014–2020 m. finansavimo periode yra skirta 669,6 mln. Eur investicijų.

PAVEIKSLAS 3. PIRMO PRIORITETO „MOKSLINIŲ TYRIMŲ, ESKPERIMENTINĖS PLĖTROS IR INOVACIJŲ SKATINIMAS“ PAGAL PRIEMONES 2014–2020 M. ES FINANSAVIMO PERIODE

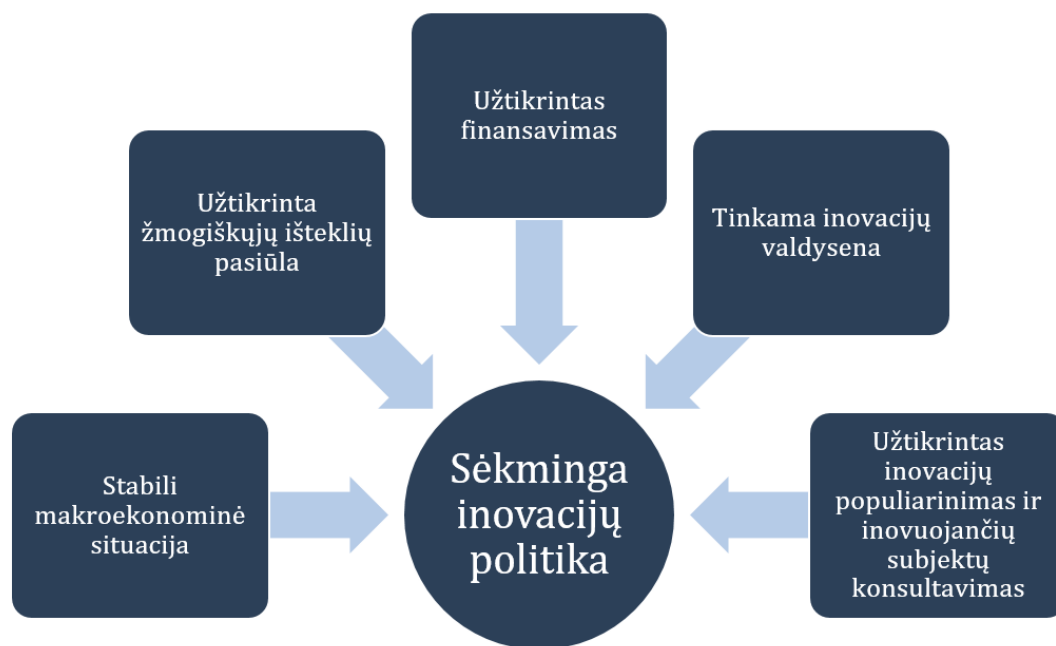
Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Pirmo prioriteto ES investicijos šiame finansavimo periode yra įgyvendinamos 5 skirtingų agentūrų ir institucijų. Daugiausiai, 53 procentus priemonių (pagal priemonių skaičių), įgyvendina LVPA, 26 procentus – MITA, 11 – CPVA, o LMT ir Finansų ministerija po 5 procentus. Inogeb LT, kaip ir didžioji dauguma prioriteto priemonių, yra priskirta LVPA atsakomybės sričiai.

Inogeb LT priemonės finansavimas sudaro 11 mln. Eur, o tai siekia 2,39 procentus visų pirmajam prioritetui skirtų ES investicijų.

2.3 INOVACIJŲ POLITIKOS SĖKMĖS SĄLYGOS

Aukščiau nagrinėjant Lietuvoje veikiančią inovacijų ekosistemą aptarta ir valdysena, kaip inovacijų politikos sėkmę valstybėje lemiantis veiksnys. Paveiksle (žr. Paveikslas 4) pateikiama daugiau sėkmingą inovacijų politiką sąlygojančių veiksnių. Studijos objektas, priemonė Inogeb LT, prisideda prie inovacijų populiarinimo ir inovuojančių subjektų konsultavimo veiklos užtikrinimo. Žemiau šie veiksniai paaiškinami plačiau, identifikuojant jų įgyvendinimo mąstą Lietuvoje.

PAVEIKSLAS 4. PRIELAIDAS SĖKMINGAI INOVACIJŲ POLITIKAI KURIANTYS VEIKSNIAI

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

EBPO vertinimu, *stabili makroekonominė situacija šalyje* sukuria paskatas investicijoms į inovacijas. Anot EBPO, reikšmingas paskatas inovuoti kuria tokie makroekonominiai veiksniai kaip atvirumas tarptautinei prekybai, konkurencingos prekių ir paslaugų rinkos, prognozuojama mokesčių sistema ir institucijų stabilumas bei skaidrumas. Lietuva yra ES, bendrijos, užtikrinančios laisvą ne tik gamybos produktų (prekės, paslaugas), bet ir gamybos faktorių arba veiksnių (kapitalas, darbas) judėjimą, narė. Vienas iš rodiklių, matuojančių rinkos palankumą inovacijoms, yra produktų rinkos reguliavimas (angl. product market regulation), kurį EBPO apibrėžia kaip politikų, skatinančių laisvą prekių ar paslaugų konkurenciją rinkose arba trukdančių jai, visumą. Tokiais barjeriais gali būti monopolijos, apibrėžiamos kaip didelės rinkos dalies kontrolė ir įrankių tai kontrolei išsaugoti turėjimas. Lietuvoje produktų rinkos reguliavimo indeksas 2013 m. buvo 1,52 ir atitiko EBPO vidurkį⁴². Žvelgiant iš makroekonominės perspektyvos, vieną didžiausių kliūčių inovacijų vystymuisi Lietuvoje sudaro didelis šešėlinės ekonomikos dydis, siekiantis 17–26 procentus BVP ir darantis neigiamą įtaką įmonių norui inovuoti.

⁴² OECD Reviews of Innovation Policy: Lithuania 2016, 18.

Žmogiškojo kapitalo pasiūla yra vienas pagrindinių iššūkių, keliamų sklandžiam inovacijų vystymuisi ir raidai Lietuvoje. Didelė jaunų specialistų emigracija ir maža imigracija yra faktoriai, lemiantys mažą inovacijas kuriančio žmogiško kapitalo pasiūlą⁴³. Demografinės tendencijos taip pat mažina studentų ir kvalifikuotų, inovacijas įgyvendinti galinčių, žmogiškųjų resursų pasiūlą. Galiausiai, dėl finansinės motyvacijos stokos, doktorantų skaičius Lietuvoje yra mažesnis už ES vidurkį; 2012–2015 m. Lietuvoje 1000 gyventojų teko 0,75–0,83 doktorantai, kai ES vidurkis siekė 1,07⁴⁴.

Lietuvoje bendras finansavimas moksliniams tyrimams (GERD) pastaraisiais metais didėjo ir 2015 m. pasiekė 1,04 procentus (389,7 mln. Eur) BVP, tačiau 2016 m. jis vėl krito iki 0,74 procentų (286,1 mln. Eur). Lietuva vis dar atsilieka nuo ES valstybių GERD skiriamos BVP dalies vidurkio, kuris 2016 m. siekė 2,03 procentus BVP⁴⁵. Lietuvoje GERD finansavimas taip pat yra žymiai labiau priklausomas nuo ES investicijų negu vidutiniškai kitose ES šalyse. Be to, verslas Lietuvoje mažai išleidžia moksliniams tyrimams (BERD), dėl ko nukenčia galimybės vystyti inovacijas Lietuvoje⁴⁶.

Viena 2014–2020 m. ES investavimo laikotarpiu numatyta *inovacijų konsultavimo, populiarinimo ir informavimo priemonė* yra Inogeb LT. Jos tikslas – populiarinti technologijų pažangą ir inovacijas, teikiant inovacijų, konsultacines ir inovacijų paramos paslaugas įmonėms, didinti įmonių inovatyvumą, kartu siekiant sukurti efektyviai veikiančią žinių sklaidos terpę, kuri skatintų įmones aktyviau plėtoti mokslinių tyrimų ir (ar) eksperimentinės plėtros ir inovacijų veiklas⁴⁷.

⁴³ JRS Science for policy report, RIO country Report 2017, 10.

⁴⁴ Ten pat, 11.

⁴⁵ Ten pat, 8.

⁴⁶ Ten pat, 8.

⁴⁷ LR ūkio ministro įsakymas Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ priemonės Nr. 01.2.1-LVPA-V-842 „Inogeb LT“ projektų finansavimo sąlygų aprašo Nr. 1 patvirtinimo 2016 m. sausio 4 d. Nr. 4–1.

3. PROJEKTŲ, FINANSUOJAMŲ PAGAL INOGEB LT PRIEMONĘ, PLANAVIMAS IR STEBĖSENA

3.1 2014–2020 M. FINANSAVIMO PERIODAS

Atliekamo vertinimo objektas – einamojo finansavimo periodo pirmo ES investicinio prioriteto priemonė Inogeb LT. 2014–2020 m. finansavimo periode aptariamai priemonei numatyta 16 mln. Eur siekiantis finansavimas. Priemonė yra finansuojama negrąžinamos subsidijos forma, o projektai atrenkami planuojant valstybės projektus. Iki 2018 m. gegužės 24 d. LVPA yra gavusi 3 paraiškas įgyvendinti projektus, kuriems numatyta skirti valstybinį finansavimą. Priimtas teigiamas sprendimas dėl visų 3 projektų finansavimo ir numatyta jiems skirti 8,76 mln. Eur arba 79,6 procentus viso priemonei einamajame finansavimo periode numatyto finansavimo. Rezultato ir produkto rodikliai, kurių numatyta siekti pagal aptariamą priemonę, pateikiami žemiau esančioje lentelėje.

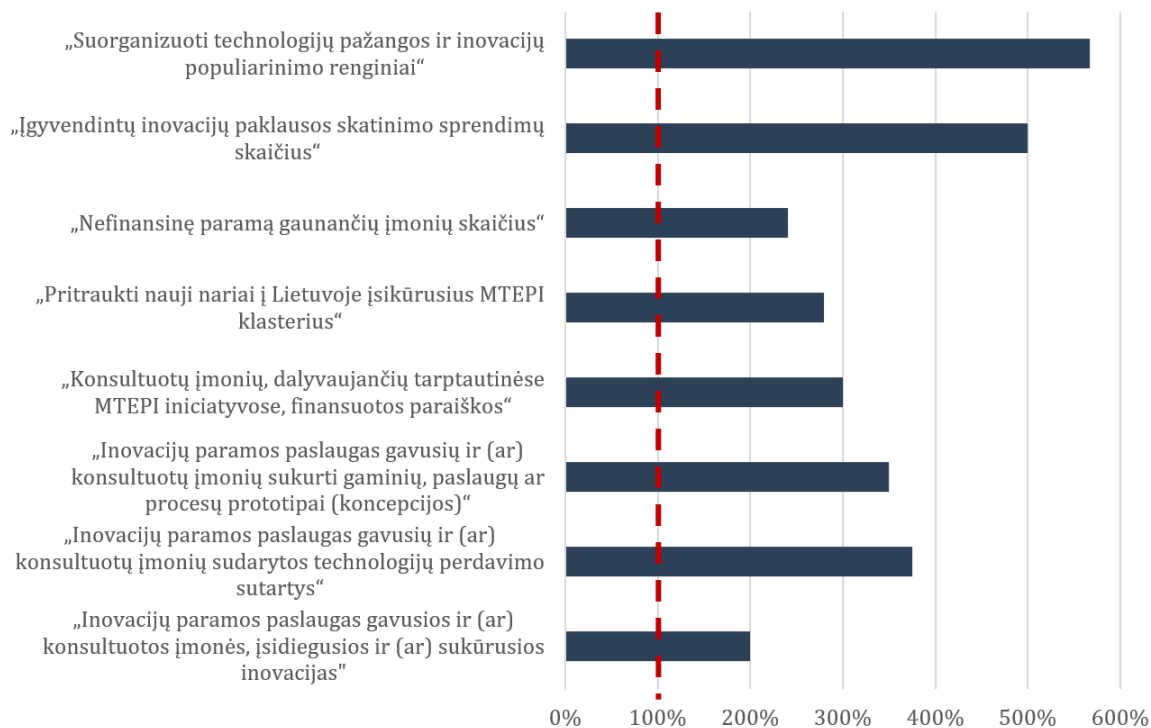
LENTELĖ 1. „INOGEB LT“ PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS RODIKLIAI

Rodiklio tipas	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas
Rezultato rodikliai	R.S.302	Verslo sektoriaus išlaidos MTEP, tenkančios vienam gyventojui
	R.S.303	Inovatyvių įmonių, bendradarbiaujančių su partneriais, dalis nuo visų su inovacijomis susijusių įmonių
	R.N.816	Inovacijų paramos paslaugas gavusios ir (ar) konsultuotos įmonės, įsidiegusios ir (ar) sukūrusios inovacijas
	R.N.817	Inovacijų paramos paslaugas gavusių ir (ar) konsultuotų įmonių sudarytos technologijų perdavimo sutartys
	R.N.820	Inovacijų paramos paslaugas gavusių ir (ar) konsultuotų įmonių sukurti gaminių, paslaugų ar procesų prototipai (konceptijos)
	R.N.821	Konsultuotų įmonių, dalyvaujančių tarptautinėse MTEPI iniciatyvose, finansuotos paraiškos
	R.N.823	Pritraukti nauji nariai į Lietuvoje įsikūrusius MTEPI klasterius
Produkto rodikliai	P.B.204	Nefinansinę paramą gaunančių įmonių skaičius
	P.S.304	Įgyvendintų inovacijų paklausos skatinimo sprendimų skaičius
	P.N.819	Suorganizuoti technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimo renginiai

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis priemonės lygmenų dokumentais

2014–2020 m. finansavimo periode pagal Inogeb LT priemonę numatyta pasiekti 7 rezultato ir 3 produkto rodiklius. Rezultato rodiklių „Verslo sektoriaus išlaidos MTEP, tenkančios vienam gyventojui“ (R.S.302) ir „Inovatyvių įmonių, bendradarbiaujančių su partneriais, dalis nuo visų su inovacijomis susijusių įmonių“ (R.S.303) siektinos reikšmės, numatytos pasirašytose projektų sutartyse bei jau šiuo metu pasiektos reikšmės nėra prieinamos, todėl toliau šie rodikliai neapartinėjami. Vertinant likusių 5 rezultato ir 3 produkto rodiklių pažangą pagal siektinas reikšmes pasirašytose projektų sutartyse matyti, jog jos jau dabar reikšmingai viršija tarpines rodiklių reikšmes, numatytas pasiekti iki 2018 m. gruodžio 31 d.

Vertinant priemonių rezultatyvumą, Paveikslas 5 ir Paveikslas 6 paveiksluose pateikiama šiuo metu egzistuojanti stebėsenos rodiklių pažanga. Atliekant skaičiavimus, tarpinė rodiklių reikšmė, kurią pagal veiksmų programos (*toliau – VP*) įsipareigojimus numatyta pasiekti iki 2018 m. gruodžio 31 d., prilyginta 100 procentų. Skirtumai tarp minėtos tarpinės reikšmės ir 2018 m. gegužės 24 d. jau pasiektų rodiklių reikšmių bei pasirašytose projektų sutartyse numatytų pasiekti rodiklių reikšmių yra išreikšti procentais. Pavyzdžiui, produkto rodiklio „Nefinansinę paramą gaunančių įmonių skaičius“ (P.B.204) tarpinė reikšmė yra 248, tačiau iš jau dabar pasirašytų projektų sutarčių matyti, jog tokių įmonių skaičius sieks 598, o tai 241 procentu viršija aptariamo produkto rodiklio reikšmę, įsipareigotą pasiekti pagal VP.

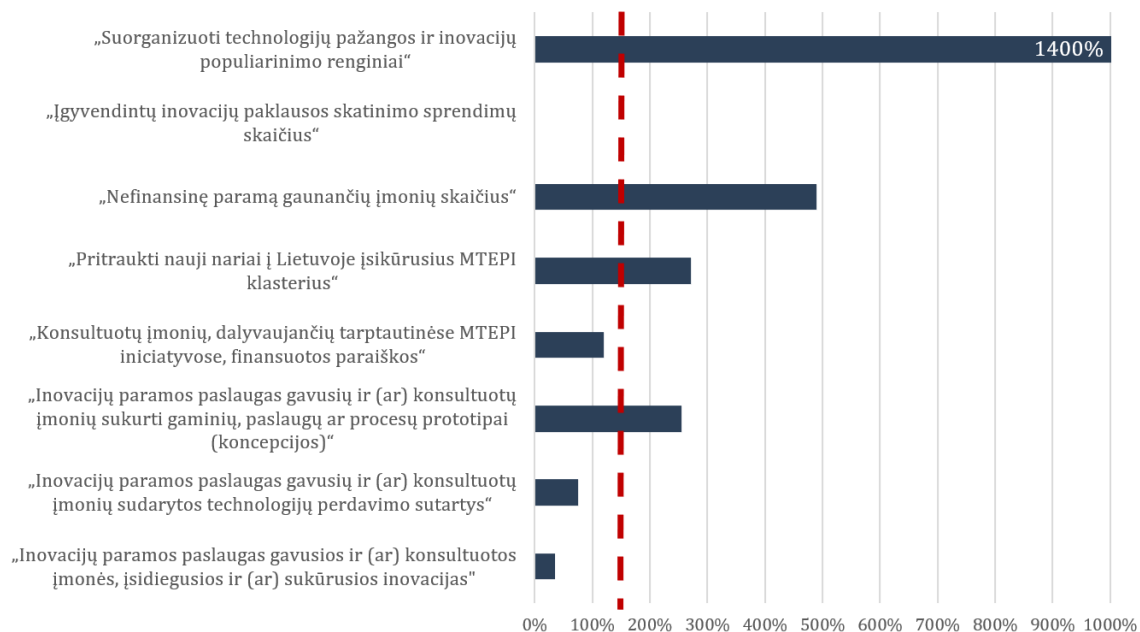

PAVEIKSLAS 5. PASIRAŠYTOSE PROJEKTŲ SUTARTYSE NUMATYTOS PASIEKTI REIKŠMĖS, LYGINANT SU TARPINĖMIS RODIKLIŲ REIKŠMĖMIS, PROCENTAI

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

3 iš 8 rodiklių, apie kuriuos informacija yra prieinama, dar nėra pasiekę tarpinės reikšmės. Šiuo metu dar nėra įgyvendintas pakankamas (30) inovacijų paklausos skatinimo sprendimų skaičius (P.S.304), tačiau pagal pasirašytas sutartis tokių sprendimų turėtų būti įgyvendinta net 500 procentų daugiau negu yra suplanuota pagal VP. Be to, šiuo metu dar nėra pasiektas pakankamas rezultato rodiklio „Inovacijų paramos paslaugas gavusių ir (ar) konsultuotų įmonių sudarytos technologijų perdavimo sutartys“ (R.N.817) skaičius. VP suplanuota, kad sudarytų technologijų perdavimo sutarčių skaičius sieks 4, kai šiuo metu yra sudarytos 3 tokio tipo technologijų perdavimo sutartys. Tačiau pagal pasirašytus projektus numatyta įgyvendinti net 15 technologijų perdavimų pagal sutartis. Galiausiai, šiuo metu dar nėra pasiekta VP

numatytos priemonės Inogeb LT rezultato rodiklio „Inovacijų paramos paslaugas gavusios ir (ar) konsultuotos įmonės, įsidiegusios ir (ar) sukūrusios inovacijas“ (R.N.816) reikšmė. Visgi, ir šiuo atveju, pasirašytose projektų sutartyse numatytos pasiekti rodiklio reikšmės 200 procentų viršija tarpines rodiklio reikšmes. Yra ir teigiamų išskirčių. Pavyzdžiui, jau šiuo metu yra įgyvendinti 42 technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimo renginiai⁴⁸ (P.N.819), tai net 1400 procentų viršija tarpinę produkto rodiklio reikšmę (3), todėl rodiklio pasiekimo procentinė reikšmė pateikiama skaitine forma pirmojoje paveikslė (žr. Paveikslas 6) grafoje.

PAVEIKSLAS 6. PASIEKTOS RODIKLIŲ REIKŠMĖS, LYGINANT SU TARPINĖMIS RODIKLIŲ REIKŠMĖMIS, PROCENTAI

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

3.2 2007–2013 M. FINANSAVIMO PERIODAS

2007–2013 m. finansavimo periode egzistavo 2 panašius tikslus įgyvendinusios priemonės: VP2-1.4-ŪM-03-K Inogeb LT-1 ir VP2-1.4-ŪM-05-V Inogeb LT-3. Pagal šias priemones praeitame finansavimo periode Lietuvai buvo numatyta 15,69 mln. Eur, iš kurių 100 procentų sudarė ES lėšos. Per visą finansavimo laikotarpį finansavimui pagal aukščiau minimas priemones pateiktos 33 paraiškos, iš kurių projektams keliamus reikalavimus atitinkančiomis pripažintos 18, neatitinkančiomis 15. Projektų vykdytojai prašė skirti 22,93 mln. Eur, tačiau peržiūrėjus paraiškų atitiktį projektų reikalavimams, išdalintos 15,63 mln. Eur siekusios investicijos. Taigi, galima teigti, kad buvo įsisavintos beveik visos pagal 2 nagrinėjamas priemones numatytos lėšos.

⁴⁸ VP stebėsenos rodikliu „Suorganizuoti technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimo renginiai“ (Nr. P.N.819), laikomi renginiai, kuriuose dalyvauja daugiau kaip 100 dalyvių.

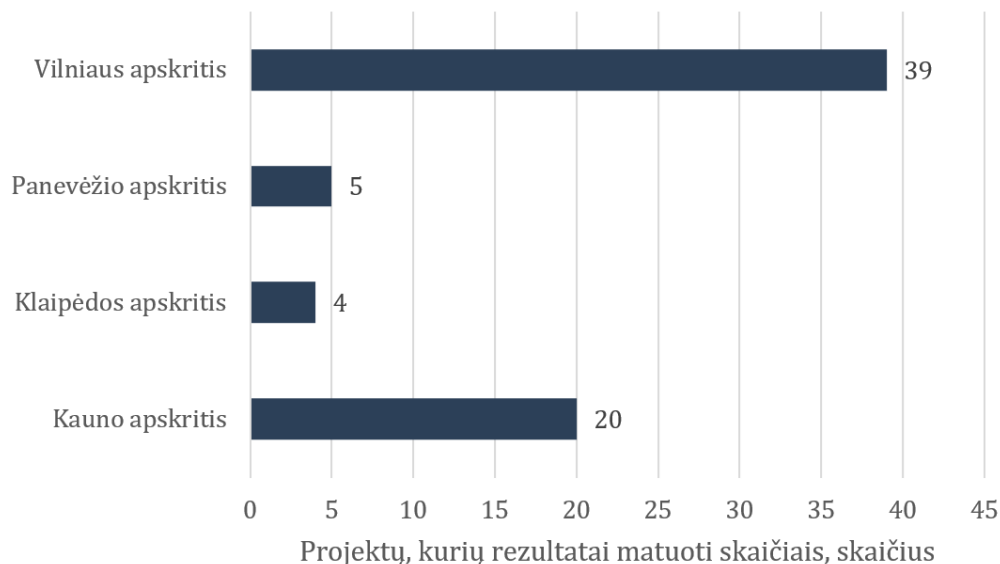
3.2.1 VP2-1.4-ŪM-03-K INOGEB LT-1

Analizuojant 2007–2013 m. priemones reikia įvertinti, kokia apimtimi buvo pasiektos tos rodiklių reikšmės, kurias pasiekti buvo įsipareigota. Priemonės VP2-1.4-ŪM-03-K Inogeb LT-1 analizė rodo, kad iš 68 siektų ir skaičiais matuotų rodiklių reikšmių, nebuvo pasiektos 15 arba 22 procentai rodiklių reikšmių, pasiekta 53 arba 78 procentai reikšmių. Ši analizė remiasi reikšmėmis, nurodytomis mokėjimo ataskaitose po projektų užbaigimo. Projektus pagal priemonę VP2-1.4-ŪM-03-K Inogeb LT-1 įgyvendinusi institucija buvo LVPA, tarpininkaujanti – ŪM. Iš viso pagal priemonę numatyti 93 projektai, kurių 71 procentas jau baigti įgyvendinti, kai likusiųjų sutartys, tebėra įgyvendinamos.

Šiais projektais siekta įgyvendinti 52 rezultato ir 41 produkto rodiklius. Projektų, kuriuos siekta įgyvendinti pagal VP2-1.4-ŪM-03-K Inogeb LT-1 priemonę, stebėsenos rodikliai:

- Sukurtos naujos technologinės įmonės;
- Įgyvendintos šiuolaikiškų technologijų ir inovacijų sklaidos priemonės;
- Sukurti viešo pobūdžio informacijos portalai ar duomenų bazės;
- Įmonės, pasinaudojusios inovacijų paramos paslaugomis;
- Teikiamų inovacijų paramos paslaugų paklausos padidėjimas per 2 metus po projekto įgyvendinimo (rodiklio reikia paramos veiksmingumui ir poveikiui vidutiniu laikotarpiu);
- Smulkaus ir vidutinio verslo subjektai, panaudoję savo versle konsultacijų metu gautas rekomendacijas per 2 metus po projekto;
- MTEPI ir inovacijų aplinkos gerinimo projektai.

Žvelgiant į geografinį pasiskirstymą matyti, kad skaičiais matuotų rodiklių reikšmių įgyvendinimo siekė projektų vykdytojai iš 4 apskričių: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Panevėžio. Pasiskirstymas pagal apskritis pateikiamas žemiau pateikiamame paveiksle.

PAVEIKSLAS 7. 2007–2013 M. FINANSAVIMO PERIODO PRIEMONĖS VP2-1.4-ŪM-03-K INOGEB LT-1 PROJEKTŲ VYKDYTOJŲ GEOGRAFINIS PASISKIRSTYMAS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Analizė parodė, kad iš viso nepasiekta 15 reikšmių, nurodytų mokėjimų prašymuose ir (ar) ataskaitose po projektų užbaigimo, lyginant su sutartyse nurodytomis siektinomis rodiklių reikšmėmis (netaikoma procentiniams rodikliams). Daugiausia užsibrėžtų reikšmių nepasiekė Kauno apskrityje įgyvendinti projektai – net 12 iš 20 arba 60 procentų. Taip pat 60 procentų projektų nepasiekė užsibrėžtų rodiklių reikšmių ir Panevėžio apskrityje, tačiau joje buvo įgyvendinti tik 5 projektai, todėl procentinė išraiška yra mažiau reikšminga. Visi Vilniaus ir Klaipėdos apskrityse įgyvendinti projektai pasiekė projektų vykdytojų numatytas reikšmes.

3.2.2 VP2-1.4-ŪM-05-V INOGEB LT-3

2007–2013 m. finansavimo periodo priemonei Inogeb VP2-1.4-ŪM-05-V Inogeb LT-3 buvo numatyta skirti 9,5 mln. Eur. Finansavimui pagal priemonę gautos 6 paraiškos, tačiau pasirašytos 4 sutartys, kurių įgyvendinimui skirta 9,3 mln. Eur. Šią priemonę įgyvendinanti agentūra taip pat buvo LVPA, kuri už projektų įgyvendinimo pažangą turėjo atsiskaityti ŪM. Šios priemonės projektai buvo atrenkami valstybės planavimo būdu, tai reiškia, kad jų atrankos būdas skyrėsi nuo prieš tai aptartos priemonės VP2-1.4-ŪM-03-K Inogeb LT-1. Projektų, kuriuos siekta įgyvendinti pagal Inogeb VP2-1.4-ŪM-05-V Inogeb LT-3 priemonę, stebėsenos rodikliai:

- Sukurtos naujos technologinės įmonės;
- Smulkaus ir vidutinio verslo (*toliau – SVV*) subjektai, pasinaudoję konsultavimo, informavimo paslaugomis, susijusiomis su tarptautinėmis MTEPI, inovacijų ir su jomis siejamomis programomis;
- Bendrų verslo, mokslo ir studijų institucijų, inovacinių tinklų projektų skaičiaus padidėjimas per 2 metus po projekto įgyvendinimo;
- MTEPI ir inovacijų aplinkos gerinimo projektai;
- Įgyvendintos MTEPI srities ir inovacijų populiarinimo ir sklaidos priemonės;
- Įgyvendintos verslo ir mokslo bendradarbiavimo ir inovacijų tinklų kūrimosi skatinimo priemonės.

Priemonės analizė pirmiausia rodo, kad priemonė buvo įgyvendinama mažesne apimtimi negu VP2-1.4-ŪM-03-K Inogeb LT-1. Pagal Inogeb LT-3 priemonę mėginta įgyvendinti 12 projektų, kurie skaičiais matavo pasiektų rodiklių reikšmes. Vertinant skaičiais matuotų rodiklių pasiektas reikšmes, nurodytas ataskaitose, ir lyginant jas su sutartyse nurodytomis siektinomis rodiklių reikšmėmis matyti, kad tik vieno projekto – VP2-1.4-ŪM-05-V-01-002 – atveju suplanuota reikšmė buvo pasiekta ir net viršyta. Tačiau tai tesudaro 8,3 procentus visų įgyvendintų projektų (darant prielaidą, kad projektuose, kurių duomenys nėra prieinami⁴⁹, suplanuotos reikšmės nebuvo pasiektos). Įgyvendinant šią priemonę nepasireiškė geografinė projektų vykdytojų diferenciacija – visi 12 projektų įgyvendinti Vilniaus apskrityje.

⁴⁹ Tokių projektų yra 4.

4. PRIEMONIŲ „INOGEB LT-1“ IR „INOGEB LT-3“ VERTINIMAS

4.1 REMIAMOMIS VEIKLOMIS TEIKIAMŲ PASLAUGŲ TIKSLINĖMS GRUPĖMS RACIONALUMAS IR ATITIKTIS TO METO EKONOMINEI SITUACIJAI

2007–2013 m. laikotarpio paramos priemonių VP2-1.4-ŪM-03-K Inogeb LT-1 ir Inogeb LT-3 lėšomis buvo siekiama prisidėti prie Ekonomikos augimo veiksmų programos uždavinio „pagerinti žinių ir technologijų sklaidos terpę, skatinti verslo ir mokslo bendradarbiavimą MTEPI srityje“.

Priemonė „Inogeb LT-1“

Priemone VP2-1.4-ŪM-03-K Inogeb LT-1 buvo remiamos šiuolaikinių technologijų ir inovacijų populiarinimo ir inovacijų paramos paslaugų veiklos. Buvo tikimasi pasiekti šių rezultatų (išskirti rezultato rodikliai, labiausiai atspindintys paslaugų racionalumą ir atitikį to meto ekonominei situacijai):

- inovacijų paramos paslaugomis pasinaudos 1000 įmonių; šie lūkesčiai buvo ženkliai viršyti, minėtomis paslaugomis pasinaudojus net 2417 įmonių;
- teikiamų inovacijų paramos paslaugų paklausa per 2 metus po projekto įgyvendinimo padidės 15 procentų; šie lūkesčiai taip pat buvo ženkliai viršyti, projektų vykdytojams nurodžius nuo 20,67 iki 1 307,83 procentų siekiančias reikšmes;
- 30 procentų SVV subjektų (iš visų projektų įgyvendinimo metu gavusių konsultacinę pagalbą SVV subjektų) per 2 metus po projekto įgyvendinimo panaudos savo versle konsultacijų metu gautas rekomendacijas; projektų vykdytojų duomenimis, gautas rekomendacijas savo versle panaudojo vidutiniškai net 58,60 procento SVV subjektų, tad lūkesčiai taip pat buvo ženkliai viršyti.

Interviu su atrinktų projektų vykdytojais parodė, kad priemonės VP2-1.4-ŪM-03-K Inogeb LT-1 paslaugų tikslinės grupės buvo sudarytos iš su projektų vykdytojais nuolat dirbančių ir į inovatyvią veiklą orientuotų įmonių tarpo. Projektų vykdytojai nurodė, kad pradinės konsultacijas galėjo gauti visos besikreipiančios įmonės, tačiau jų metu konsultacijas teikiančiam asmeniui nustačius, kad siūloma verslo idėja nėra inovatyvi ar įmonė neturi potencialo inovatyviai veiklai vykdyti, tolesnės konsultacijos nebuvo teikiamos. Vis dėlto, rašytinių metodikų dėl atrankos tolimesnėms konsultacijoms nebuvo.

Priemonė „Inogeb LT-3“

Priemone „Inogeb LT-3“ buvo remiamos informacijos apie MTEPI ir inovacijų programas sklaidos, viešųjų paslaugų, skirtų verslo ir mokslo bendradarbiavimo bei inovacijų partnerystės skatinimo ir plėtros, informacinės pagalbos, konsultacijų teikimo tarptautinių MTEPI, inovacijų programų klausimais veiklos. Veiksmų programoje buvo tikimasi pasiekti šių rezultatų (išskirti rezultato rodikliai, labiausiai atspindintys paslaugų racionalumą ir atitikį to meto ekonominei situacijai):

- konsultavimo, informavimo paslaugomis, susijusiomis su tarptautinėmis MTEPI, inovacijų ir su jomis siejamomis programomis, pasinaudos 1000 SVV subjektų; šie lūkesčiai buvo ženkliai viršyti, minėtomis paslaugomis iš viso pasinaudojus net 3967 SVV subjektų;

- bendrų verslo, mokslo ir studijų institucijų, inovacinių tinklų projektų skaičius per 2 metus po projekto įgyvendinimo padidės 15 procentų; šie lūkesčiai buvo kiek viršyti, projektų vykdytojams nurodžius nuo 15,22 iki 20 procentų siekiančias reikšmes.

Pasiekti rezultatai, rodantys, kad konsultavimo ir informavimo paslaugos turėjo didesnę paklausą nei planuota, suteikia pagrindą teigti, kad remiamomis veiklomis teiktos paslaugos atitiko to meto ekonominę situaciją.

Interviu su atrinktų projektų vykdytojais parodė, kad „Inogeb LT-3“ priemonės remiamomis veiklomis teiktas paslaugas galėjo gauti visos besikreipiančios įmonės. Be to, teikiamų konsultacijų trukmė buvo neribota – įmonės buvo konsultuojamos tol, kol jautė poreikį tolimesnėms konsultacijoms, o projektų vykdytojai jokios įmonių atrankos nevykdė. Tai reiškia, kad kai kurioms įmonėms buvo suteiktos tik pradinės konsultacijos, po kurių paslaugų gavėjai toliau konsultuotis nepanoro, o kitos įmonės buvo nuolat reguliariai konsultuojamos iki kelių metų.

Apibendrinant, atlikta analizė parodė, kad priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ remiamomis veiklomis teiktos paslaugos atitiko to meto ekonominę situaciją.

Interviu su atrinktų projektų vykdytojais parodė, kad priemonės „Inogeb LT-1“ paslaugų tikslinės grupės buvo sudarytos iš projektų vykdytojų nuolatinių klientų tarpo, o pradinės konsultacijas galėjo gauti visos besikreipiančios įmonės. Vis dėlto, rašytinių metodikų dėl atrankos tolimesnėms konsultacijoms nebuvo. „Inogeb LT-3“ priemonės remiamomis veiklomis teiktas paslaugas galėjo gauti visos besikreipiančios įmonės, o teikiamų konsultacijų trukmė buvo neribota.

4.2 REMIAMOMIS VEIKLOMIS TEIKIAMŲ INOVACIJŲ KONSULTACIJŲ IR INOVACIJŲ PARAMOS PASLAUGŲ PAKETŲ TINKAMUMAS IR KOKYBĖ

Pasirinktų paraiškų analizė rodo, kad konkrečių projektų metu teiktų paslaugų paketai buvo orientuoti į projekto vykdytojo ir partnerių klientūrą, tai ir galėjo lemti pasirinktas tikslines grupes ir siūlomų temų spektrą.

Priemonė „Inogeb LT-1“

Pasirinktų priemonės „Inogeb LT-1“ projektų analizė rodo, kad orientuojamasi buvo į besikuriančias ar jaunas įmones, turinčias potencialą vykdyti inovacinę veiklą, o taip pat ir į jau ilgiau veikiančias įmones, užsiimančias inovacine veikla. Atitinkamai, konsultacijos apėmė tokias temas kaip konsultavimas MTEPI projektų, naujų produktų pateikimo į rinką, MTEPI ir inovacinių projektų finansavimo šaltinių paieškos ir pasirinkimo, šiuolaikiškų vadybos metodų diegimo, inovacinių partnerių paieškos, naujų inovacinių įmonių steigimo, intelektinės nuosavybės teisių apsaugos klausimais. Tai, kad konsultuotų įmonių skaičius viršijo lūkesčius, leidžia daryti preliminarias išvadas dėl aukšto temų aktualumo projektų vykdytojų ir partnerių pasirinktoms tikslinėms grupėms.

Atrinktų projektų vykdytojai interviu metu patvirtino, kad temų aktualumas pasirinktoms tikslinėms grupėms buvo aukštas. Konsultacijų temos nebuvo iš anksto priskirtos konkrečioms tikslinėms grupėms, nes buvo teikiamos individualizuotos, kiekvienos įmonės poreikiams pritaikytos konsultacijos. Projektų vykdytojai nurodė, kad įmonės buvo konsultuojamos tiek individualių gyvų susitikimų metu, tiek nuotoliniu

būdu. Atrinktų projektų vykdytojai nurodė, kad grupinės konsultacijos nebuvo vykdomos, tačiau buvo organizuojami konkrečioms būsimų konsultacijų temoms skirti renginiai, kuriuose buvo siekiama sudominti ir informuoti potencialius paslaugų gavėjus. Atrinktų projektų vykdytojai nevykdė išsamių apklausų, skirtų įvertinti paslaugų gavėjų pasitenkinimą suteiktomis paslaugomis, tačiau vienas projekto vykdytojas nurodė, kad buvo prašoma konsultuotų įmonių įvertinti, ar suteikti patarimai buvo pritaikyti įmonės veikloje. Šiuo atveju, projekto vykdytojo teigimu, 84 procentai apklaustų įmonių nurodė, kad suteiktus patarimus pritaikė įmonės veikloje.

Priemonė „Inogeb LT-3“

Pasirinktų priemonės „Inogeb LT-3“ projektų analizė rodo, kad projektų vykdytojai temas rinkosi iš priemonės projektų finansavimo sąlygų apraše nurodytų temų, pavyzdžiui, teikė konsultacijas intelektualinės nuosavybės vadybos įmonėse klausimais (įskaitant konsultacijas, padėjusias įvertinti intelektinės apsaugos situaciją įmonės viduje, pasiūlymus dėl patentavimo galimybių), konsultacijas klasterių kūrimosi, plėtros ir jungimosi klausimais, tarptautinės klasterizacijos klausimais. Greta buvo teikiamos konkrečioms įmonėms pritaikytos paramos paslaugos, tokios kaip tarptautinių klasterizacijos partnerių paieškos paslaugos. Tai, kad konsultuotų įmonių skaičius viršijo lūkesčius, leidžia daryti preliminarias išvadas dėl aukšto temų aktualumo projektų vykdytojų ir partnerių pasirinktoms tikslinėms grupėms.

Atrinktų projektų vykdytojai interviu metu patvirtino, kad temų aktualumas pasirinktoms tikslinėms grupėms buvo aukštas. Konsultacijų temos nebuvo iš anksto priskirtos konkrečioms tikslinėms grupėms, nes buvo teikiamos individualizuotos, kiekvienos įmonės poreikiams pritaikytos konsultacijos. Projektų vykdytojai nurodė, kad įmonės buvo konsultuojamos tiek individualių gyvų susitikimų metu, tiek nuotoliniu būdu. Atrinktų projektų vykdytojai nurodė, kad grupinės konsultacijos nebuvo vykdomos. Atrinktų projektų vykdytojai nurodė, kad apklausos, skirtos įvertinti suteiktų paslaugų kokybę, nebuvo vykdomos.

Apibendrinant, atlikta analizė leidžia daryti išvadas dėl aukšto temų aktualumo projektų vykdytojų ir partnerių pasirinktoms tikslinėms grupėms. Atrinktų projektų vykdytojai interviu metu patvirtino, kad temų aktualumas pasirinktoms tikslinėms grupėms buvo aukštas.

Pasirinktų paraiškų analizė rodo, kad konkrečių projektų metu teiktų paslaugų paketai buvo orientuoti į projekto vykdytojo ir partnerių klientūrą, o tai ir galėjo lemti pasirinktas tikslines grupes ir siūlomų temų spektrą. Interviu su atrinktų projektų vykdytojais parodė, kad konsultacijų temos nebuvo iš anksto priskirtos konkrečioms tikslinėms grupėms, nes buvo teikiamos individualizuotos, kiekvienos įmonės poreikiams pritaikytos konsultacijos. Tai, kad konsultuotų įmonių skaičius viršijo lūkesčius, leidžia daryti preliminarias išvadas dėl aukšto temų aktualumo projektų vykdytojų ir partnerių pasirinktoms tikslinėms grupėms.

4.3 PRIEMONIŲ „INOGEB LT-1“ IR „INOGEB LT-3“ PALYGINIMAS TARPUSAVYJE

Abi paramos priemonės siekė panašių tikslų, susijusių su Lietuvos inovacijų sistemos stiprinimu, siekiant šalies įmones paskatinti aktyviau plėtoti MTEPI veiklą, o taip pat jų pažanga buvo matuota naudojant panašius produkto ir rezultato rodiklius. Vis dėlto, šios priemonės turi tam tikrų skirtumų:

- Priemonės „Inogeb LT-1“ įgyvendinimas yra mažiau koncentruotas projektų skaičiaus prasme – priemonės „Inogeb LT-1“ projektams buvo skirta beveik trečdaliu mažiau lėšų (6,4 mln. Eur,

lyginant su 9,2 mln. Eur priemonės „Inogeb LT-3“ atveju), tačiau ši mažesnė suma buvo paskirstyta 3,5 karto didesniai projektų skaičiui. Tą iš dalies galėjo nulemti pasirinktas priemonės „Inogeb LT-1“ projektų atrankos būdas (projektų konkursas, lyginant su valstybės projektų planavimu priemonės „Inogeb LT-3“ atveju). Vis dėlto, nepaisant skirtingo taikyto atrankos būdo, didžioji dalis „Inogeb LT-1“ projektų vykdytojų dalyvavo kaip partneriai „Inogeb LT-3“ priemonės projektuose, o dažnas „Inogeb LT-1“ priemonių projektų partneris taip pat dalyvavo partnerio vaidmenyje ir „Inogeb LT-3“ priemonės projektuose. Tad nepaisant kai kuriems subjektams suteiktos galimybės patiems būti „Inogeb LT-1“ projektų vykdytojais, projektų konkursas pastebimos pridėtinės vertės nesuteikė, ką rodo ir žemiau minimi gan panašūs pasiekti rezultatai.

- Vertinant priemonių pasiekimus, nors abiejose priemonėse buvo planuota, kad inovacijų paramos paslaugomis pasinaudos po 1000 subjektų, pastebėtina, jog priemonė „Inogeb LT-3“ šiuos lūkesčius viršijo kone 4 kartus – paslaugomis pasinaudojo 3967 subjektai, kai „Inogeb LT-1“ priemonės atveju buvo pasiekta kiek mažesnė – 2417 įmonių – reikšmė. Vis dėlto, šį skirtumą iš dalies galima aiškinti priemonės „Inogeb LT-1“ projektams skirta mažesne lėšų suma.
- Priemonė „Inogeb LT-3“ didesnę dėmesį skyrė naujų technologinių įmonių kūrimui – buvo sukurtos net 158, lyginant su 57 įmonėmis priemonės „Inogeb LT-1“ atveju. O „Inogeb LT-1“ daugiau dėmesio skyrė inovacijų sklaidai – įgyvendino 56 šiuolaikiškų technologijų ir inovacijų sklaidos priemones, lyginant su 19 MTEPI srities ir inovacijų populiarinimo ir sklaidos priemonių priemonės „Inogeb LT-3“ atveju (tiesa, tam įtakos galėjo turėti ir didesnis priemonės „Inogeb LT-1“ projektų skaičius).
- Priemonė „Inogeb LT-3“, kitaip nei „Inogeb LT-1“, turėjo aiškiai išreikštą verslo ir mokslo bendradarbiavimo ir inovacijų tinklų kūrimosi skatinimo dimensiją – buvo įgyvendintos 6 verslo ir mokslo bendradarbiavimo ir inovacijų tinklų kūrimosi skatinimo priemonės.

Apibendrinant, abi priemonės siekė panašių tikslų ir rado savo tikslinę grupę. Vis dėlto, šios priemonės turi tam tikrų skirtumų: priemonės „Inogeb LT-1“ įgyvendinimas buvo mažiau koncentruotas projektų skaičiaus prasme (ką iš dalies galėjo nulemti pasirinktas priemonės „Inogeb LT-1“ projektų atrankos būdas); priemonė „Inogeb LT-3“ didesnę dėmesį skyrė naujų technologinių įmonių kūrimui; priemonė „Inogeb LT-3“, kitaip nei „Inogeb LT-1“, turėjo aiškiai išreikštą verslo ir mokslo bendradarbiavimo ir inovacijų tinklų kūrimosi skatinimo dimensiją.

Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, kad didžioji projektų vykdytojų ir partnerių dalis dalyvavo abiejose priemonėse, o priemonių remiamos veiklos buvo gan artimos, sprendimas 2014–2020 metų laikotarpiu vietoje 2 priemonių įgyvendinti vieną bendrą priemonę atrodo pakankamai logiškas.

Atliekamo vertinimo techninėje užduotyje taip pat prašoma įvertinti, ar pasirinkti priemonių rodikliai atspindi intervencijos logiką ir yra tinkami inovacijų paramos paslaugų ir konsultacijų inovacijų klausimais naudai šalies įmonėms išmatuoti. Kaip minėta, abiejų priemonių pažanga buvo matuota naudojant panašius rezultato rodiklius. Intervencijos logikos analizė rodo, kad:

- Sukurtų naujų technologinių įmonių skaičių matuojantis rodiklis (taikytas abiejų priemonių atveju) yra aktualus, kai orientuojamasi į besikuriančias įmones arba įmonės kūrimas matomas kaip geriausias būdas idėjos realizavimui. Nepaisant to, kad rodiklis nėra tinkamas visoms situacijoms, jis turi pridėtinę vertę, nes parodo, kad idėją pavyko realizuoti naujos įmonės kūrimo būdu.
- Verslo subjektų, pasinaudojusių inovacijų paramos paslaugomis, skaičių atspindintis rodiklis (kiek skirtingomis formuluotėmis taikytas abiejų priemonių atveju) parodo, kiek galutinių naudų gavėjų pavyko pasiekti, todėl yra pakankamai informatyvus (esant prielaidai, kad įtraukiami tik unikalūs subjektai). Vis dėlto, taip pat naudinga būtų žinoti suteiktų konsultacijų valandų skaičių, tačiau tik jei tokiai apskaitai pavyktų rasti būdą, žymiai nedidinantį administracinės naštos.
- Teikiamų inovacijų paramos paslaugų paklausos padidėjimą per 2 metus po projekto įgyvendinimo atsispindintis rodiklis („Inogeb LT-1“) suteikia informacijos, ar projektų metu nemokamai suteiktos

inovacijų paramos paslaugos buvo pakankamai naudingos tikslinėms grupėms, kad jos ir toliau norėtų tokiomis paslaugomis naudotis, o taip pat, ar pavyko informavimo ir populiarinimo veiklomis pritraukti tokiomis paslaugomis nesinaudojusius subjektus. Panašiai, bendrų verslo, mokslo ir studijų institucijų, inovacinių tinklų projektų skaičiaus padidėjimą per 2 metus po projekto įgyvendinimo atspindintis rodiklis („Inogeb LT-3“) parodo, ar tikslinės grupės mato naudą tęsti ir plėtoti bendradarbiavimą. Todėl abu rodikliai turi pridėtinę vertę.

- SVV subjektai, panaudoję savo versle konsultacijų metu gautas rekomendacijas per 2 metus po projekto įgyvendinimo („Inogeb LT-1“), yra dar vienas pjūvis, atspindintis suteiktų inovacijų paramos paslaugų naudingumą tikslinėms grupėms, todėl rodiklis turi pridėtinę vertę.

Apibendrinant, pasirinkti priemonių rodikliai pakankamai atspindi intervencijų logiką ir yra tinkami inovacijų paramos paslaugų ir konsultacijų inovacijų klausimais naudai šalies įmonėms išmatuoti, esant sąlygai, kad rezultato skaičiavimai buvo atlikti kokybiškai (pvz., buvo sumuojami tik unikalūs subjektai, taip išvengiant rezultato dvigubo skaičiavimo).

4.4 PRIEMONIŲ „INOGEB LT-1“ IR „INOGEB LT-3“ NAUDA ŠALIES ĮMONĖMS, PLĖTOJANČIOMS MTEPI VEIKLAS, JŲ TVARUMAS IR TĖSTINUMAS

Inovacinę veiklą vykdanči ar planuojanti vykdyti tikslinė grupė Lietuvoje, kaip ir bet kurioje valstybėje, nėra vienalytė. Skirtingų tipų inovatoriams yra reikalingos skirtingų tipų priemonės. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje stiprių inovatorių yra vis dar santykinai nedaug, inovacijų paramos paslaugos matomos kaip itin aktualios siekiant paskatinti kuo daugiau subjektų prisijungti prie inovacinės veiklos. Be to, kaip pastebėta Jungtinio tyrimų centro, EK vidaus mokslo tarnybos, parengtoje Lietuvai skirtoje ataskaitoje, privačiajame sektoriuje galimybės įsisavinti viešąsias MTEPI investicijas, nesustiprinus nematerialiųjų gebėjimų (pvz., pasinaudojant technologijų skautų, partnerių paieškos, idėjų generavimo ir kitomis inovacijų skatinimo paslaugomis), yra ribotos⁵⁰.

Priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ naudą šalies įmonėms iliustruoja didelė paklausa teiktoms inovacijų paramos paslaugoms – nors abiejų priemonių įgyvendinimo planuose numatyta, kad inovacijų paramos paslaugomis pasinaudos po 1000 subjektų, priemonė „Inogeb LT-3“ šiuos lūkesčius viršijo kone 4 kartus – paslaugomis pasinaudojo 3967 subjektai, o „Inogeb LT-1“ priemonės atveju buvo pasiekta 2417 įmonių reikšmė. Tokia didelė paklausa teiktoms paslaugoms leidžia spręsti, kad įmonės suvokė tokių paslaugų naudą siekiant geresnių veiklos rezultatų.

Stebėsenos rodiklių reikšmės taip pat leidžia spręsti apie suteiktų inovacijų paramos paslaugų kokybę. Priemonės „Inogeb LT-1“ atveju, remiantis projektų vykdytojų duomenimis, net 58,60 procentai SVV subjektų (iš visų projektų įgyvendinimo metu gavusių konsultacinę pagalbą SVV subjektų) per 2 metus po projekto įgyvendinimo panaudojo savo versle konsultacijų metu gautas rekomendacijas (lyginant su planuota 30 procentų reikšme). Tai rodo, kad konsultacijų metu gautos rekomendacijos buvo realiai pritaikomos, vadinasi, naudingos siekiant geresnių veiklos rezultatų.

⁵⁰ Remiantis Europos Komisijos pateikiama informacija. Šaltinis: <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/file/10813/download?token=a--N07DK>.

Priemonių tvarumas ir tęstinumas

Apie priemonių tvarumą leidžia spręsti pasiektos rezultatų rodiklių reikšmės.

Priemonės „**Inogeb LT-1**“ projektų vykdytojai užfiksavo, kad teikiamų inovacijų paramos paslaugų paklausa per 2 metus po projekto įgyvendinimo padidėjo daugiau nei planuota – atskiri projektų vykdytojai nurodė nuo 20,67 iki 1 307,83 procentų siekiančias padidėjimo reikšmes (lyginant su 15 procentų planuota reikšme). Priemonės „**Inogeb LT-3**“ atveju bendrų verslo, mokslo ir studijų institucijų, inovacinių tinklų projektų skaičius per 2 metus po projekto įgyvendinimo taip pat padidėjo daugiau nei planuota, atskiriems projektų vykdytojams nurodžius nuo 15,22 iki 20 procentų siekiančias reikšmes (lyginant su 15 procentų planuota reikšme). Tai rodo, kad priemonių veiklomis pavyko padidinti tikslinės grupės susidomėjimą inovacijomis. Vis dėlto, atsižvelgiant į žemą inovacijų bazę Lietuvoje, reikalingas ir tolesnis inovacijų paramos paslaugų teikimas tikslinėms grupėms.

Apibendrinant, priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ naudą šalies įmonėms iliustruoja didelė paklausa teiktoms inovacijų paramos paslaugoms, kuri leidžia spręsti, kad įmonės suvokė tokių paslaugų naudą siekiant geresnių veiklos rezultatų.

Užfiksuotas didesnis, nei planuota, teikiamų inovacijų paramos paslaugų paklausos per 2 metus po projekto įgyvendinimo padidėjimas iliustruoja priemonių tvarumą. Vis dėlto, atsižvelgiant į žemą inovacijų bazę Lietuvoje, reikalingas ir tolesnis inovacijų paramos paslaugų teikimas tikslinėms grupėms.

5.2014-2020 M. LAIKOTARPIO PRIEMONĖS „INOGEB LT“ VERTINIMAS

5.1 PRIEMONĖS „INOGEB LT“ INTERVENCIJOS LOGIKA, 2007-2013 M. ĮGYVENDINTŲ VEIKLŲ TĘSTINUMAS PRIEMONĖJE „INOGEB LT“

2014–2020 m. ES fondų investicijų finansavimo laikotarpiu priemonės „Inogeb LT“ rėmuose yra įgyvendinamos panašios kaip ir priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ veiklos ir orientuojamasi teikti pagal tam tikras temas suskirstytas aukštos kokybės inovacijų konsultacines paslaugas MTEPI srityje pagal Prioritetines mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) kryptis⁵¹.

Atsižvelgiant į tai, kad didžioji projektų vykdytojų ir partnerių dalis dalyvavo abiejose priemonėse, o priemonių remiamos veiklos buvo gan artimos, sprendimas 2014–2020 metų laikotarpiu vietoje 2 priemonių įgyvendinti vieną bendrą priemonę atrodo pakankamai logiškas. Kartu nustatius kitokią projektų atrankos formą, nebeliko projektų konkurso kaip atrankos būdo, kuris buvo taikomas „Inogeb LT-1“ priemonėje. Vis dėlto, nepaisant kai kuriems subjektams 2007–2013 m. laikotarpiu suteiktos galimybės patiems būti „Inogeb LT-1“ projektų vykdytojais, projektų konkursas pastebimos pridėtinės vertės nesuteikė, ką rodo gan panašūs abiejų priemonių pasiekti rezultatai. Todėl dabartinės „Inogeb LT“ priemonės projektų atrankos būdas (valstybės projektų planavimas) traktuojamas kaip tinkamas.

Pasirinktų paraiškų analizė rodo, kad konkrečių projektų metu teikiamų paslaugų paketai yra orientuoti į projekto vykdytojo ir partnerių klientūrą, tai ir galėjo lemti pasirinktas tikslines grupes ir siūlomų temų spektrą. Konkrečiai, yra orientuojamasi į įmones, jau vykdančias ar planuojančias vykdyti MTEPI veiklas, pradedančiąsias įmones, taip pat klasterius ir jų narius. Atitinkamai, inovacijų paramos paslaugos apima tokių paslaugų spektrą kaip konsultacijų teikimas įmonėms, ketinančioms vykdyti MTEPI veiklas, technologijų brokerystė ir žvalgyba, pradedančiųjų įmonių akseleravimas, ekspertinė bei metodinė pagalba įmonėms, ketinančioms dalyvauti dalyvio teisėmis ikiprekybiniame pirkime, konsultacijos, orientuotos į klasterių strategijų sukūrimą, jų įgyvendinimo planus, procesų klasterio viduje suderinimą ir pan. Tai, kad nefinansinę paramą gavusių įmonių skaičius vertinimo metu⁵² pasiekė 1216 įmonių, lyginant su 248 įmonių planuota reikšme, leidžia daryti preliminarias išvadas dėl aukšto temų aktualumo projektų vykdytojų ir partnerių pasirinktoms tikslinėms grupėms.

Projekto vykdytojai bei partneriai interviu metu patvirtino, kad temų aktualumas pasirinktoms tikslinėms grupėms yra aukštas. Projektų vykdytojai bei partneriai išreiškė nuomonę, kad priemonės „Inogeb LT“

⁵¹ Patvirtintas LR Vyriausybės 2013 m. spalio 14 d. nutarimu Nr. 951 „Dėl Prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) kryptių patvirtinimo“ (toliau – sumanios specializacijos kryptys).

⁵² Naudoti 2018-06-14 esinvesticijos.lt atnaujinti duomenys.

siūlomas temas gerai suplanuoti leido 2007–2013 m. priemonių įgyvendinimo patirtis ir šiuo metu siūlomos temos leidžia nuosekliai tęsti veiklas, vykdytas įgyvendinant priemones „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“, bei gerai atitinka besikeičiančius paslaugų gavėjų poreikius.

Kaip svarbų priemonės „Inogeb LT“ įgyvendinimo pokytį, lyginant su ankstesnio laikotarpio priemonėmis, atrinkto projekto vykdytojas ir partneriai išskyrė atsiradusį aiškų paslaugos gavėjų atrankos kriterijų – paslaugas pagal šią priemonę gali gauti tik įmonės, kurių veikla atitinka vieną iš Sumanios specializacijos veiklos kryptių. Paslaugas gali gauti visos šį kriterijų atitinkančios įmonės, tačiau yra ribota maksimali vienai įmonei suteikiamų paslaugų apimtis.

Tam tikros informacijos apie veiklų adekvatumą ir kokybę suteikia vertinimo metu⁵³ pasiektos stebėsenos rodiklių reikšmės. Pavyzdžiui, 7 inovacijų paramos paslaugas gavusios ir (ar) konsultuotos įmonės jau įsidiogė ir (ar) sukūrė inovacijas, paslaugas gavusios ir (ar) konsultuotos įmonės sukūrė 17 gaminių, paslaugų ar procesų prototipų (konceptijų), o 4 konsultuotos įmonės, dalyvaujančios tarptautinėse MTEPI iniciatyvose, gavo finansavimą teiktoms paraiškoms. Nors šios pasiektos reikšmės dar žymiai atsilieka nuo planuotų, vis dėlto, yra reikalingas tam tikras laiko tarpas, kad paslaugos teikimo metu pateiktos rekomendacijos virstų konkrečiu rezultatu.

Apibendrinant, sprendimas 2014–2020 metų laikotarpiu vietoje 2 priemonių įgyvendinti vieną bendrą priemonę atrodo pakankamai logiškas. Kartu nebeliko projektų konkurso kaip atrankos būdo, kuris buvo taikomas „Inogeb LT-1“ priemonėje, galimybės. Vis dėlto, nepaisant kai kuriems subjektams 2007–2013 m. laikotarpiu suteiktos galimybės patiekti būti „Inogeb LT-1“ projektų vykdytojais, projektų konkursas pastebimos pridėtinės vertės nesuteikė, ką rodo gan panašūs abiejų priemonių pasiekti rezultatai. Todėl dabartinės „Inogeb LT“ priemonės projektų atrankos būdas (valstybės projektų planavimas) traktuojamas kaip tinkamas.

Lyginant su ankstesniu laikotarpiu, naudos gavėjų selektyvumo pokyčius lėmė atsiradęs aiškus paslaugos gavėjų atrankos kriterijus – paslaugas pagal šią priemonę gali gauti tik įmonės, kurių veikla atitinka vieną iš Sumanios specializacijos veiklos kryptių. Nors tokio kriterijaus turėjimas leidžia aiškiau nei 2007–2013 m. periodo priemonėse atrinkti galimus paslaugų gavėjus, tačiau inovatyvių įmonių gali būti ir tarp Sumanios specializacijos kriterijaus neatitinkančių galimų paslaugų gavėjų, o ieškojimo, kurią Sumanios specializacijos veiklos kryptį atitinka paslaugas norintis gauti subjektas, procesas gali būti gana dirbtinis.

Priemonės remiamų veiklų adekvatumas ir kokybė vertintini teigiamai, o tokią nuomonę leidžia susidaryti vertinimo metu pasiektos stebėsenos rodiklių reikšmės.

⁵³ Naudoti 2018-03-13 atnaujinti duomenys.

5.2 PRIEMONĖS „INOGEB LT“ TEIKIAMŲ INOVACIJŲ POPULIARINIMO, INOVACIJŲ KONSULTACIJŲ BEI INOVACIJŲ PARAMOS PASLAUGŲ ADEKVATUMAS RINKOS POREIKIAMS IR EFEKTYVUMAS BEI NAUDA GALUTINIAMS NAUDOS GAVĖJAMS

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje stiprių inovatorių yra vis dar santykinai nedaug, priemonės „Inogeb LT“ teikiamos inovacijų populiarinimo, inovacijų konsultacijų bei inovacijų paramos paslaugos matomos kaip itin aktualios, siekiant paskatinti kuo daugiau subjektų prisijungti prie inovacinės veiklos. Kaip pastebėta Jungtinio tyrimų centro, EK vidaus mokslo tarnybos, parengtoje 2016 m. Lietuvai skirtoje ataskaitoje, privačiajame sektoriuje galimybės įsisavinti viešąsias MTEPI investicijas nesustiprinus nematerialiųjų gebėjimų (pvz., pasinaudojant technologijų skautų, partnerių paieškos, idėjų generavimo ir kitomis inovacijų skatinimo paslaugomis) yra ribotos⁵⁴. Ir nors 2007–2013 m. laikotarpio priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ veiklomis pavyko padidinti tikslinės grupės susidomėjimą inovacijomis, vis dėlto, atsižvelgiant į žemą inovacijų bazę Lietuvoje, reikalingas ir tolesnis inovacijų paramos paslaugų teikimas tikslinėms grupėms.

Priemonės „Inogeb LT“ naudą šalies įmonėms iliustruoja didelė paklausa teikiamoms inovacijų paramos paslaugoms – nefinansinę paramą gavusių įmonių skaičius vertinimo metu⁵⁵ pasiekė 547 įmones, lyginant su 720 įmonių planuota reikšme. Tokia paklausa leidžia daryti preliminarias išvadas dėl aukšto temų aktualumo projektų vykdytojų ir partnerių pasirinktoms tikslinėms grupėms, t. y. įmonės suvokia tokių paslaugų naudą siekiant geresnių veiklos rezultatų. Atrinkto projekto vykdytojas bei partneriai interviu metu patvirtino, kad temų aktualumas pasirinktoms tikslinėms grupėms yra aukštas – formuojant priemonės „Inogeb LT“ paslaugų temas buvo atsižvelgta į 2007–2013 m. periodo priemonių patirtį, o tai leido užtikrinti temų atitikimą besikeičiantiems paslaugų gavėjų poreikiams.

Tam tikros informacijos apie veiklų adekvatumą ir naudą galutiniams naudos gavėjams suteikia vertinimo metu⁵⁶ pasiektos stebėsenos rodiklių reikšmės. Ir nors jos dar žymiai atsilieka nuo planuotų, vis dėlto, yra reikalingas tam tikras laiko tarpas, kad paslaugos teikimo metu pateiktos rekomendacijos virstų konkrečiu rezultatu (įdiegta ir (ar) sukurta inovacija, sukurtu gaminio prototipu ir (ar) koncepcija ir pan.).

Apibendrinant, priemonės „Inogeb LT“ teikiamos inovacijų populiarinimo, inovacijų konsultacijų bei inovacijų paramos paslaugos gali būti laikomos adekvačiomis rinkos poreikiams. Priemonės „Inogeb LT“ naudą šalies įmonėms iliustruoja didelė paklausa teikiamoms inovacijų paramos paslaugoms. Be to, teigiama nuomonė apie veiklų adekvatumą ir naudą galutiniams naudos gavėjams leidžia susidaryti vertinimo metu pasiektos stebėsenos rodiklių reikšmės.

⁵⁴ Remiantis Europos Komisijos pateikiama informacija. Šaltinis: <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/file/10813/download?token=a--N07DK>

⁵⁵ Naudoti 2018-03-13 atnaujinti duomenys.

⁵⁶ Naudoti 2018-03-13 atnaujinti duomenys.

5.3 PRIEMONĖS „INOGEB LT“ ADMINISTRAVIMO TINKAMUMAS IR EFEKTYVUMAS

Atrinkto projekto vykdytojo ir partnerių nuomonė dėl priemonės „Inogeb LT“ paslaugų administravimo išsiskyrė. Vykdytojas įvardijo, jog įgyvendinančiosios institucijos keliami reikalavimai ir atsiskaitymo procedūros problemų nesukėlė, tačiau išskyrė bendrai finansuojamų iš ES lėšų projektų duomenų mainų svetainės (*toliau – DMS*) trūkumus, dėl kurių sistema gali būti nepatogi vartotojui, konkrečiai daug partnerių turinčiam projekto vykdytojui, kuriam DMS pildymas atima daug laiko.

Tuo tarpu vienas apklaustų atrinkto projekto partnerių atstovų išskyrė šiame periode naudojamos DMS sistemos patogumą, dėl kurio projekto administravimas tapo paprastesnis, palyginus su 2007–2013 m. periodu. Kita vertus, vienas apklaustų projekto partnerių išreiškė nepasitenkinimą atsiskaitymo įgyvendinančiai institucijai procesu, kuris, pasak projekto partnerio atstovo, yra pernelyg biurokратиškas ir orientuojasi į projekto įgyvendinimo procesą bei mažai reikšmingas detales, o ne pasiektą rezultatą, ir taip atima projekto vykdytojų ir partnerių laiką, mažina galimybes pasiekti geresnį galutinį rezultatą.

Atrinkto projekto vykdytojas ir partneriai taip pat įvertino nustatytą galimų paslaugų gavėjų atrankos kriterijų – paslaugos gali būti suteikiamos tik įmonėms, kurių veikla atitinka vieną iš Sumanios specializacijos veiklos krypčių. Nors atrinkto projekto vykdytojas ir partneriai nurodė, kad tokio kriterijaus turėjimas leidžia aiškiau nei 2007–2013 m. periodo priemonėse atrinkti galimus paslaugų gavėjus, tačiau ne visada tiksliai nusako paslaugų gavėjo potencialą vykdyti inovatyvią veiklą – projekto vykdytojo teigimu, inovatyvių įmonių gali būti ir tarp Sumanios specializacijos kriterijaus neatitinkančių galimų paslaugų gavėjų, o ieškojimo, kurią Sumanios specializacijos veiklos kryptį atitinka paslaugas norintis gauti subjektas, procesas gali būti gana dirbtinis.

Apibendrinant, priemonės „Inogeb LT“ pareiškėjo teikiamų paslaugų administravimo tinkamumas ir efektyvumas vertintinas vidutiniškai. Yra išvelgiama perteklinė biurokratija, kai atsiskaitymas įgyvendinančiai institucijai orientuojasi į projekto įgyvendinimo procesą bei mažai reikšmingas detales, o ne pasiektą rezultatą. Be to, nors Sumanios specializacijos kriterijaus turėjimas leidžia aiškiau atrinkti galimus paslaugų gavėjus, tačiau šis kriterijus ne visada tiksliai nusako paslaugų gavėjo potencialą vykdyti inovacijas, o ieškojimo, kurią Sumanios specializacijos veiklos kryptį atitinka paslaugas norintis gauti subjektas, procesas gali būti gana dirbtinis.

5.4 PRIEMONĖJE „INOGEB LT“ NUSTATYTŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ TINKAMUMAS

Priemonės įgyvendinimo stebėsenai yra numatyti 7 rezultato ir 3 produkto rodikliai (žr. Lentelė 2).

LENTELĖ 2. „INOGEB LT“ PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS RODIKLIAI

Rodiklio tipas	Rodiklio pavadinimas
Rezultato rodikliai	Verslo sektoriaus išlaidos MTEPI, tenkančios vienam gyventojui
	Inovatyvių įmonių, bendradarbiaujančių su partneriais, dalis nuo visų su inovacijomis susijusių įmonių
	Inovacijų paramos paslaugas gavusios ir (ar) konsultuotos įmonės, įsidiegusios ir (ar) sukūrusios inovacijas
	Inovacijų paramos paslaugas gavusių ir (ar) konsultuotų įmonių sudarytos technologijų perdavimo sutartys
	Inovacijų paramos paslaugas gavusių ir (ar) konsultuotų įmonių sukurti gaminių, paslaugų ar procesų prototipai (konceptijos)
	Konsultuotų įmonių, dalyvaujančių tarptautinėse MTEPI iniciatyvose, finansuotos paraiškos
	Pritraukti nauji nariai į Lietuvoje įsikūrusius MTEPI klasterius
Produkto rodikliai	Nefinansinę paramą gaunančių įmonių skaičius
	Įgyvendintų inovacijų paklausos skatinimo sprendimų skaičius
	Suorganizuoti technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimo renginiai

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis priemonės lygmens dokumentais

Intervencijos logikos analizė rodo, kad:

- Verslo sektoriaus išlaidos MTEPI, tenkančios vienam gyventojui, turi priežastinį ryšį su priemonės remiamomis veiklomis. Vis dėlto priemonė yra tik vienas iš veiksnių, lemiančių šio rezultato rodiklio reikšmę. Be to, rodiklio reikšmei didelę įtaką turi ekonomikos ciklai ir šalies pasiekta ekonomikos plėtros fazė, tad teisingiau būtų stebėti priemonės rėmuose nefinansinę paramą gavusių įmonių išlaidų MTEPI padidėjimą, jeigu tai pavyktų padaryti nesukeliant ženklės administracinės naštos.
- Inovatyvių įmonių, bendradarbiaujančių su partneriais, dalis nuo visų su inovacijomis susijusių įmonių, atspindi priemonės siekį skatinti inovacijų partnerystę. Vis dėlto priemonė yra tik vienas iš veiksnių, lemiančių šio rezultato rodiklio reikšmę. Tad būtų galima svarstyti sekti priemonės rėmuose nefinansinę paramą gavusių įmonių bendradarbiavimo su partneriais pokyčius, jeigu tai pavyktų padaryti nesukeliant ženklės administracinės naštos.
- Inovacijų paramos paslaugas gavusios ir (ar) konsultuotos įmonės, įsidiegusios ir (ar) sukūrusios inovacijas, pakankamai aiškiai atspindi priemonės veiklomis siekiamą rezultatą, todėl rodiklis laikytinas tinkamu.
- Inovacijų paramos paslaugas gavusių ir (ar) konsultuotų įmonių sudarytos technologijų perdavimo sutartys atspindi priemonės siekį teikti nefinansinę paramą technologijų perdavimo srityje, todėl rodiklis laikytinas tinkamu.
- Inovacijų paramos paslaugas gavusių ir (ar) konsultuotų įmonių sukurti gaminių, paslaugų ar procesų prototipai (konceptijos) pakankamai aiškiai atspindi priemonės veiklomis siekiamą rezultatą, todėl rodiklis laikytinas tinkamu.
- Konsultuotų įmonių, dalyvaujančių tarptautinėse MTEPI iniciatyvose, finansuotos paraiškos aiškiai atspindi priemonės remiamą pagalbą paraiškų rengimui, todėl rodiklis laikytinas tinkamu.
- Pritraukti nauji nariai į Lietuvoje įsikūrusius MTEPI klasterius atspindi priemonės siekį skatinti MTEPI srityje veikiančių klasterių plėtrą ir augimą, tad rodiklis laikytinas tinkamu.

- Nefinansinę paramą gaunančių įmonių skaičius, kaip produkto rodiklis, atspindi, kiek galutinių naudos gavėjų pasinaudojo priemonės rėmuose teiktomis paslaugomis, todėl yra informatyvus ir laikytinas tinkamu (esant prielaidai, kad įtraukiami tik unikalūs subjektai). Vis dėlto, taip pat naudinga būtų žinoti suteiktų konsultacijų valandų skaičių, tačiau tik tokiu atveju, jei tokiai apskaitai pavyktų rasti būdą, ženkliai nedidinantį administracinės naštos.
- Įgyvendintų inovacijų paklausos skatinimo sprendimų skaičius, atspindėdamas konsultacijų, ikiprekybinių pirkimų, inovatyviųjų viešųjų pirkimų ir pan. skaičių, suteikia informacijos apie tikslams pasiekti vykdytų veiklų skaičių. Tokių veiklų skaičių naudinga žinoti vertinant sukurtus produktus, tad rodiklis turi pridėtinę vertę.
- Suorganizuoti technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimo renginiai, kaip produkto rodiklis, atspindi priemonės remiamų veiklų siekį populiarinti technologijų pažangą ir inovacijas, todėl rodiklis laikytinas tinkamu.

Apibendrinant, naudojami priemonės rodikliai pakankamai atspindi intervencijų logiką, esant sąlygai, kad rezultato skaičiavimai bus atlikti kokybiškai (pvz., bus sumuojami tik unikalūs subjektai, taip išvengiant rezultato dvigubo skaičiavimo). Tai pat būtų tikslinga svarstyti stebėti papildomus pjūvius, pavyzdžiui, skaičiuoti ne tik nefinansinę paramą gaunančių įmonių skaičių, bet ir suteiktų konsultacijų valandų skaičių, tačiau tik tokiu atveju, jei tokiai apskaitai pavyktų rasti būdą, ženkliai nedidinantį administracinės naštos.

5.4.1 RODIKLIŲ IR ATRANKOS KRITERIJŲ TOBULINIMO PASIŪLYMAI

Atlikta analizė leido suformuluoti preliminarius pasiūlymus ir rekomendacijas dėl įgyvendinamos priemonės „Inogeb LT“ tobulinimo.

Rodikliai

Naudojami priemonės rodikliai pakankamai atspindi intervencijų logiką, esant sąlygai, kad rezultato skaičiavimai bus atlikti kokybiškai (pvz., bus sumuojami tik unikalūs subjektai, taip išvengiant rezultato dvigubo skaičiavimo). Vis dėlto būtų tikslinga svarstyti stebėti papildomus pjūvius, tačiau tik tokiu atveju, jei tokiai apskaitai pavyktų rasti būdą, ženkliai nedidinantį administracinės naštos:

- Verslo sektoriaus išlaidos MTEPI, tenkančios vienam gyventojui: siūloma svarstyti stebėti ne tik visos šalies įmonių išlaidų MTEPI padidėjimą, bet taip pat ir konkrečiai priemonės rėmuose nefinansinę paramą gavusių įmonių išlaidų MTEPI padidėjimą;
- Inovatyvių įmonių, bendradarbiaujančių su partneriais, dalis nuo visų su inovacijomis susijusių įmonių: siūloma svarstyti stebėti ne tik visos šalies situaciją, bet taip pat ir konkrečiai priemonės rėmuose nefinansinę paramą gavusių įmonių bendradarbiavimo su partneriais pokyčius;
- Nefinansinę paramą gaunančių įmonių skaičius: siūloma svarstyti skaičiuoti ir suteiktų konsultacijų valandų skaičių.

Atrankos kriterijai

Siekiant gauti priemonės „Inogeb LT“ finansavimą, teikiamas projektas turi atitikti patvirtintus specialiuosius projektų atrankos kriterijus. Vienas iš kriterijų, kuris aktualus ir planuojamam projektui, teikiančiam konsultacijas finansinių technologijų ir inovacijų klausimais, yra susijęs su pareiškėjo ir partnerio patirtimi teikiant aukštos kokybės konsultacijas inovacijų klausimais galutiniam naudos gavėjui. Ekspertiniu vertinimu, dalis reikalavimų, taikomų pareiškėjo ekspertams, yra pertekliniai:

- *Kriterijaus b) punktas „Asmuo turi būti įgijęs arba per paskutinius dvejus metus iki paraiškos pateikimo kėlęs kvalifikaciją MTEPI ir (ar) inovacijų (vadybos) ir (ar) verslumo skatinimo klausimais“ – geriausi ekspertai patirtį įgyja tiesiog konsultuodami ir kuruodami projektus, todėl šis kriterijaus punktas yra perteklinis, o reikiamą patirtį atspindėtų kitame kriterijaus punkte minimas konsultuotų įmonių skaičius.*
- *Kriterijaus c) punktas „Asmuo per paskutinius trejus metus turi turėti ne mažiau kaip 2 metų inovacijų paramos ir (ar) verslumo skatinimo paslaugų teikimo patirtį <...>“ – toks reikalavimas gali užkirsti kelią į komandą patekti reikiamas kompetencijas realiai turinčiam asmeniui, kuris, pvz., per paskutinius trejus metus būtų konsultavęs daugiau kaip 20 MTEPI veiklas vykdžiusių įmonių ir turėtų visų šių įmonių teigiamus atsiliepimus, tačiau per paskutinius trejus metus tai būtų daręs trumpiau nei 2 metus. Atitinkamai, siūloma reikalauti 2 metų patirties ne per paskutinius trejus, o per paskutinius penkerius metus.*
- *Kriterijaus c) punktas „Asmuo <...> per paskutinius trejus metus turi būti konsultavęs daugiau kaip 20 MTEPI srityje veikiančių įmonių“ – toks kriterijus yra kiek dviprasmiškas, kadangi galutiniai naudos gavėjai (konsultuojamos įmonės) paprastai veikia įprastose ekonominės veiklose, tačiau veikdami šiose ekonominėse veiklose konkurencingumą grindžia vykdomomis MTEPI veiklomis. Atitinkamai, siūloma tokia formuluotė: „asmuo <...> per paskutinius trejus metus turi būti konsultavęs daugiau kaip 20 MTEPI veiklas vykdžiusių įmonių“.*

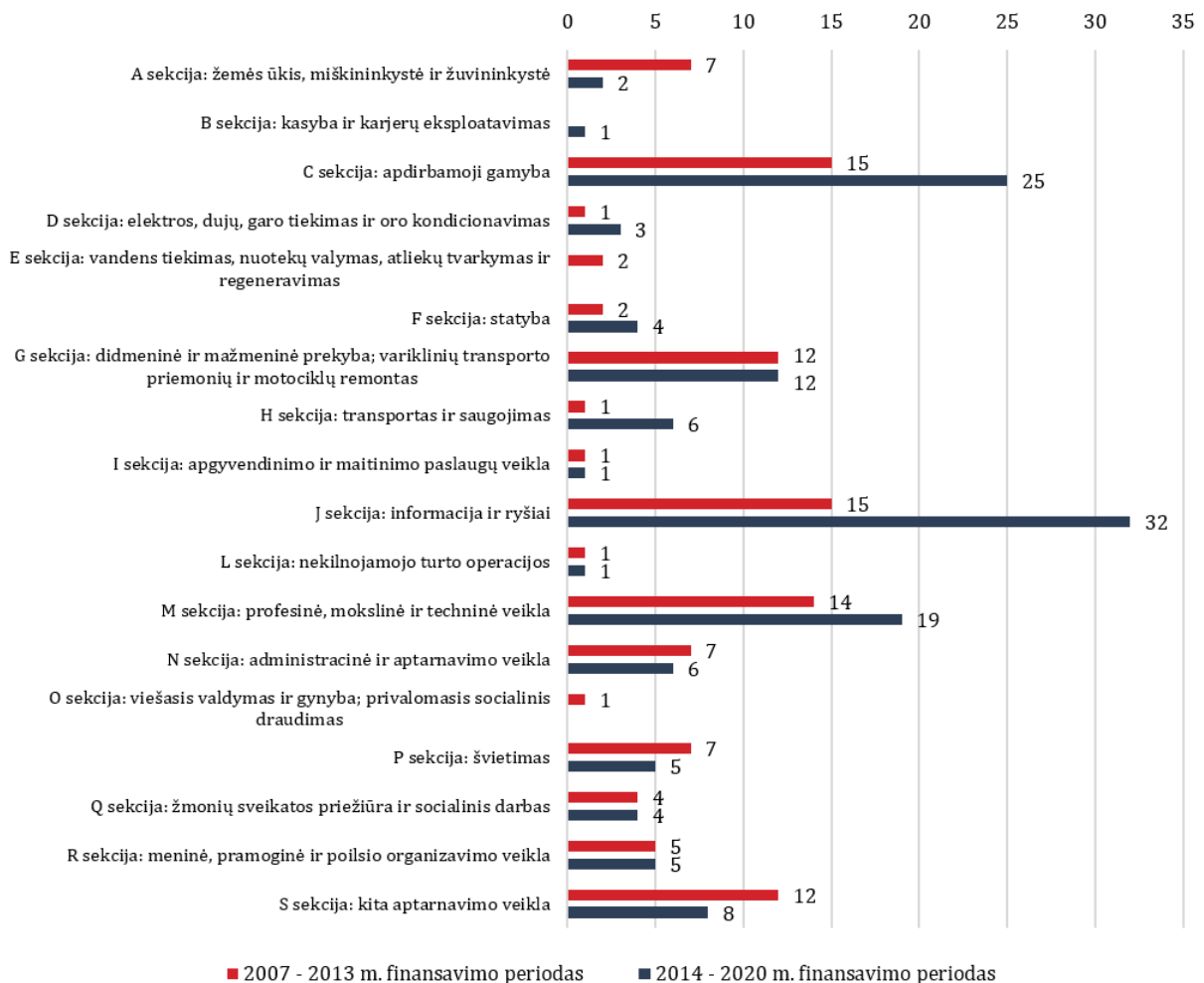
Šių kriterijų taikymas gali tapti dar sudėtingesnis vertinant planuojamą projektą, teiksiantį konsultacijas finansinių technologijų ir inovacijų klausimais. Šios srities ekspertai paprastai būna per daug užimti realių projektų kuravimu ar konsultavimu, kad, pvz., turėtų dokumentus, rodančius, kad yra *įgijęs arba per paskutinius dvejus metus iki paraiškos pateikimo kėlęs kvalifikaciją MTEPI ir (ar) inovacijų (vadybos) ir (ar) verslumo skatinimo klausimais*. Todėl siūloma minėtam planuojamam projektui daryti išimtį ir ekspertų patirčiai keliamus reikalavimus susiaurinti iki vieno punkto *„per paskutinius penkerius metus turėti ne mažiau kaip 2 metų patirtį teikiant paramos paslaugas ir (ar) konsultacijas finansinių technologijų ir inovacijų klausimais arba per paskutinius trejus metus būti konsultavus daugiau kaip 10 finansinių technologijų srityje veikiančių įmonių“*.

6. INOGEB PRIEMONIŲ VEIKLŲ EFEKTYVUMAS IR KOKYBĖ GALUTINIŲ NAUDOS GAVĖJŲ PROŽIŪRIU

6.1 APKLAUSOSE DALYVAVUSIŲ ĮMONIŲ POŽYMAI

Apklausomis siekta įvertinti 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. finansavimo periodais inovacijų konsultavimo paslaugas gavusių įmonių pasitenkinimą suteiktų paslaugų kokybe, jų gavimo procesu, siekta identifikuoti ir poveikį, kurį įmonių galimybėms vykdyti MTEP veiklą padarė arba nepadarė konsultacijų pavidalu įgyvendintos intervencijos.

Į 2007–2013 m. apklausos klausimus atsakymus pateikė 70 unikalios įmonių, kurios apėmė 17 iš 21 ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus (*toliau – EVRK*) veiklos rūšių, t. y. 5 EVRK veiklos rūšys nebuvo vykdomos nei vienos apklaustos įmonės. Tuo tarpu **į 2014–2020 m. apklausos klausimus atsakė 104 unikalios įmonės,** kurios apėmė 16 iš 21 EVRK veiklos rūšių. Kaip galima matyti paveiksle (žr. Paveikslas 8), daugiausiai į klausimą atsakiusių įmonių 2007–2013 m. laikotarpiu vykdė informacijos ir ryšių (15), apdirbamosios gamybos (15) bei profesinę, mokslinę ir techninę (14) veiklas. 2014–2020 m. laikotarpiu informacijos ir ryšių bei apdirbamosios gamybos veiklos taip pat buvo populiariausios tarp apklaustų įmonių (32 ir 25 atitinkamai). Ryškesnį skirtumą tarp abiejų laikotarpių galima pastebėti žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės srityje, kurią 2007–2013 m. laikotarpiu įgyvendino daugiau įmonių (7) nei 2014–2020 m. laikotarpiu (2). Visgi verta paminėti, kad skirtumai galėjo susidaryti ir dėl skirtingo atsakiusių įmonių skaičiaus abiejuose laikotarpiuose. Taip pat svarbu akcentuoti, kad dalis atsakiusių įmonių nurodė, jog užsiima ne viena EVRK veikla, bet keliomis veiklomis (pvz. informacijos ir ryšių veikla bei administracinė ir aptarnavimo veikla).

PAVEIKSLAS 8. APKLAUSTŲ ĮMONIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL EVRK VEIKLOS RŪŠIS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Apie 1/3 (26) visų į klausimyną apie konsultacijas inovacijų klausimais 2007–2013 m. finansavimo periodu atsakusių įmonių nurodė, jog inovacijų konsultavimo paslaugos joms buvo suteiktos jau po analizuojamo finansavimo periodo, t. y. 2013–2016 m. 15 įmonių nurodė, kad konsultacijos pirmą kartą joms suteiktos 2012 m., tiek pat įmonių atsakė, kad 2009–2011 m. periodas buvo tas, kai jos pirmą kartą buvo konsultuotos inovacijų klausimais. Mažiausia įmonių grupė (12) nurodė, jog pirmąsias konsultacijas gavo iki 2009 metų.

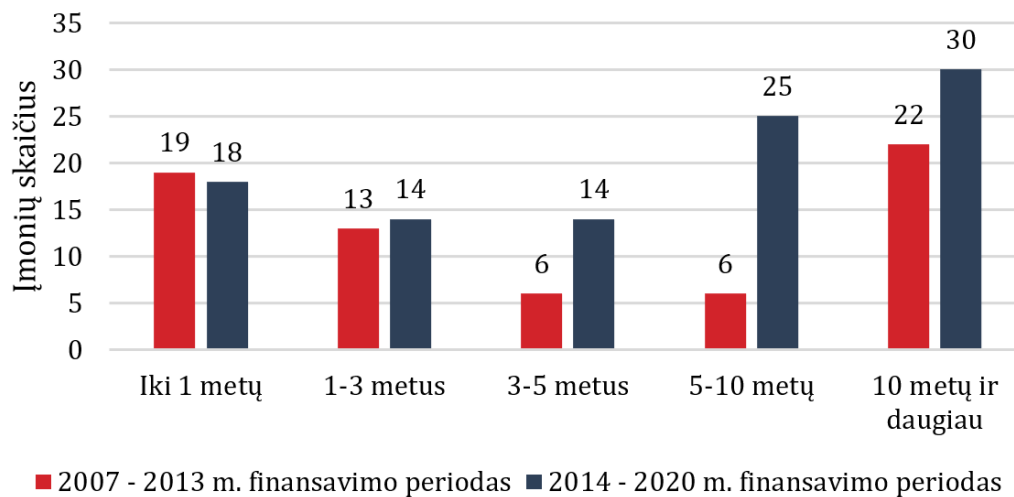
Kalbant apie į klausimyną atsakiusias 2014–2020 m. finansavimo periodo įmones, didžioji dalis (76) apklaustų įmonių inovacijų paramos paslaugas gavo 2017–2018 m., mažesnė įmonių grupė nurodė inovacijų konsultavimo paslaugas gavusi 2007–2013 m. finansavimo periode arba jau einamojo finansinio periodo metu iki 2016 m. imtinai.

2007–2013 m. laikotarpio duomenys rodo, kad įmonės buvo gana netolygiai pasiskirsčiusios pagal vykdytos veiklos trukmę tada, kai joms buvo suteikta konsultacinė intervencija.

Paveiksle (žr. Paveikslas 9) pateikiamas duomenų pasiskirstymas indikuoja, kad inovacijų konsultavimo paslaugos 2007–2013 m. finansavimo periode buvo paklausiausios tarp ką tik įsikūrusių, t. y. iki metų veikiančių įmonių (27 procentai arba 19 įmonių) ir jau 10 ir daugiau metų veiklą vykdančių įmonių (31

procentas arba 22 įmonės) tarpe. O vykdant 2014–2020 m. laikotarpio duomenų analizę matomas tolygesnis pasiskirstymas. 10 metų ir daugiau bei 5–10 metų savo veiklą vykdė atitinkamai 29,7 ir 24,7 procentai įmonių. Įmonės, kurios savo veiklą vykdė mažiau nei 1 metus, sudarė 18 procentų visų į klausimą atsakusių įmonių, o likusios įmonės savo veiklą vykdė 1–3 ir 3–5 metus, iki kol joms pirmą kartą buvo suteiktos inovacijų paramos paslaugos (14 procentų abiem atvejais).

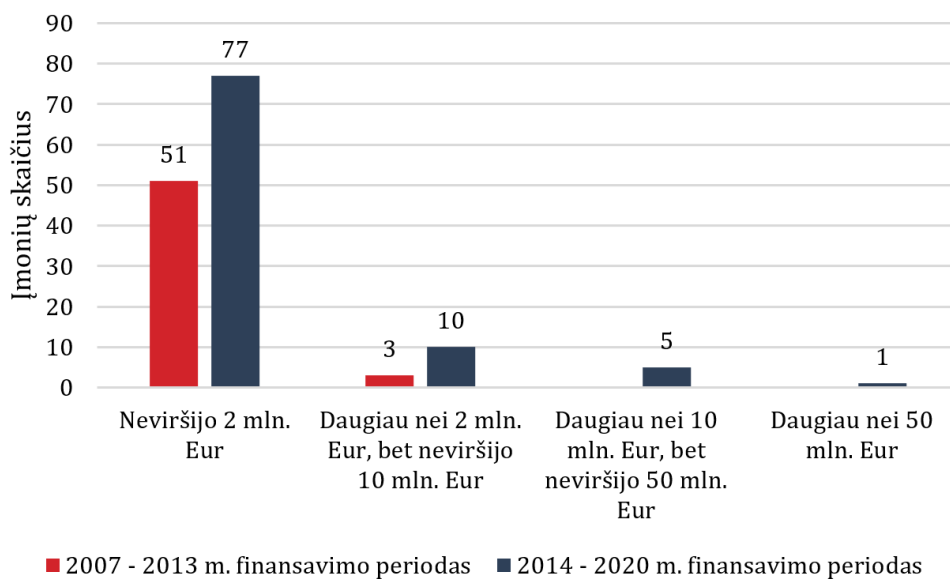
Tad esminis skirtumas tarp abiejų analizuotų finansavimo laikotarpių yra skirtingas pasiskirstymas pagal vykdytos veiklos trukmę. 2014–2020 m. finansavimo periodo metu, skirtingai nei 2007–2013 m. laikotarpiu, didesnė dalis įmonių savo veiklą vykdė vidutinį laiko tarpą (1–3 metus, 3–5 metus ar 5–10 metų) iki kol joms buvo suteiktos konsultacinės paslaugos.

PAVEIKSLAS 9. APKLAUSTŲ ĮMONIŲ VEIKLOS TRUKMĖ INOVACIJŲ PARAMOS GAVIMO METU

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

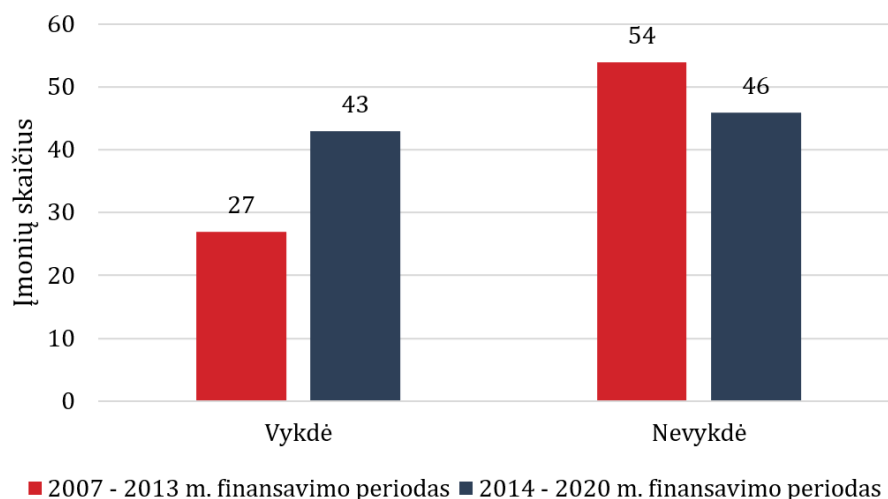
Dar viena abiejų finansavimo periodų tendencija išryškėja analizuojant įmonių atsakymų pasiskirstymą pagal metinę apyvartą konsultacinės intervencijos gavimo momentu. Iš paveiksle (žr. Paveikslas 10) pateikiamų duomenų matyti, kad paklausiausios inovacijų konsultavimo paslaugos buvo mažų įmonių, kurių metinė apyvarta neviršijo 2 mln. Eur, tarpe. Šios grupės įmonės sudarė 76 procentus visų inovacijų konsultavimo paslaugas 2007–2013 m. bei 82 procentus 2014–2020 m. finansavimo periodais gavusių ir į klausimą atsakusių įmonių.

PAVEIKSLAS 10. APKLAUSTŲ ĮMONIŲ METINĖ APYVARTA INOVACIJŲ PARAMOS GAVIMO METU

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Veiksny, kuris gali versti įmones inovuoti, yra verslo subjektų dalyvavimas eksporto veikloje ir iš to išplaukianti konkurencija su gamintojais ar paslaugų teikėjais užsienio rinkose. Į klausimą „ar vykdėte eksporto veiklą, kai buvo pradėtos teikti inovacijų paramos paslaugos?“ 2007–2013 m. klausimyne atsakė 70 įmonių, kurių 27 arba 39 procentai vykdė eksporto veiklą tada, kai gavo inovacijų paramos paslaugas. O 43 įmonės arba 61 procentas eksporto veiklos inovacijų paramos gavimo momentu nevykdė (žr. Paveikslas 11). Į tą patį klausimą 2014–2020 m. finansavimo periodo klausimyne atsakė 100 įmonių, kurių 54 procentai vykdė eksporto veiklą kai gavo inovacijų paramos paslaugas, o 46 procentai įmonių eksporto veiklos inovacijų paramos gavimo momentu nevykdė. Todėl darytina išvada, kad inovacijų konsultavimo paslaugos įmonėms yra svarbios nepriklausomai nuo eksportavimo požymio egzistavimo.

PAVEIKSLAS 11. EKSPORTO VEIKLOS VYKDYMAS INOVACIJŲ PARAMOS GAVIMO METU

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

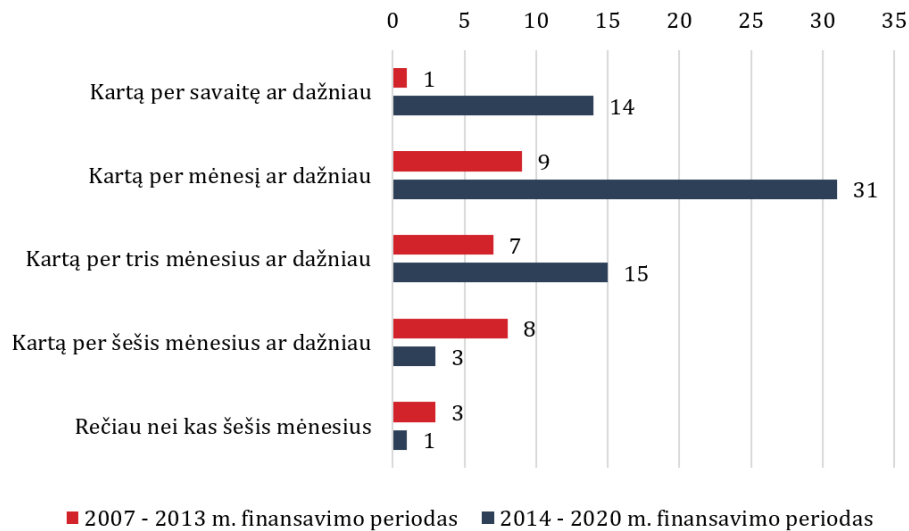
Apibendrinant turimus duomenis matyti tendencija, jog inovacijų konsultavimo paslaugas tiek 2007–2013 m., tiek 2014–2020 m. finansavimo periodais buvo **labai svarbios mažoms (metinė apyvarta iki 2 mln. Eur) įmonėms**. Tačiau galima fiksuoti skirtingą paklausą inovacijų konsultavimo paslaugoms pagal įmonių veiklos trukmę. 2007–2013 m. finansavimo periode konsultacijos inovacijų klausimais buvo paklausiausios iki 1 metų ir jau daugiau nei 10 metų veiklą vykdžiusių įmonių tarpe, o 2014–2020 m. periode įmonės pagal šį požymį yra pasiskirsčiusios tolygiau. Nustatyta, kad **paklausa inovacijų paramos paslaugoms mažai koreliuoja su įmonių įgyvendinama ir (ar) neįgyvendinama eksporto veikla**.

6.2. SUTEIKTŲ KONSULTACIJŲ POŽYMAI

Prieš pradėdant nagrinėti inovacijų klausimams skirtų konsultacijų kokybę, poveikį ir proceso, siekiant jas gauti, paprastumą, reikia apibrėžti, kokio tipo konsultacinės paslaugos buvo suteiktos įmonėms. Įmonės 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. finansavimo periodais galėjo gauti 5 rūšių konsultacines paslaugas:

- konsultacijas;
- konsultacijas ir mentorystę;
- konsultacijas ir koučingą;
- konsultacijas, koučingą ir mentorystę;
- mentorystę.

Atsakinėdamos apie inovacijų paramos paslaugų rūšį 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiui, didžioji dalis, t. y. net 54 iš 65 įmonių, nurodė, jog yra gavusios konsultacijų tipo paslaugas. Konsultacijas ir mentorystę, kaip gautą paslaugų rūšį, įvardijo jau gerokai mažiau – 4 įmonės; kitas konsultacinių paslaugų rūšis įvardijo dar mažiau įmonių. 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu 70 iš 97 įmonių nurodė, jog yra gavusios konsultacijų tipo paslaugas, o konsultacijas, koučingą ir mentorystę, kaip paslaugų rūšį, įvardijo 12 įmonių, likusias paslaugų rūšis, kaip ir anksčiau aptartu laikotarpiu, įvardijo dar mažiau įmonių. Paslaugos, kurios buvo suteiktos įmonėms (nepriklausomai nuo jų rūšies) 2007–2013 m. laikotarpiu, dažniausiai buvo fragmentiškos. 35 iš 63 į klausimą atsakiusių įmonių apie tai, ar konsultacijų paslaugos buvo vienkartinės, ar pasikartojančios, nurodė gavusios vienkartinės konsultacijų paslaugas; o 28 įmonės atsakė, jog jų gautos paslaugos buvo daugkartinės. Kitokią situaciją galima matyti 2014–2020 m. laikotarpiu – čia pakartotines paslaugas gavo daugiau įmonių – 63, o vienkartinės arba fragmentiškas tik 6. Toliau įmonių buvo paprašyta patikslinti, kokių dažnumu jos gaudavo daugkartinės konsultacijų paslaugas (žr. Paveikslas 12). **Esminis skirtumas tarp abiejų finansavimo laikotarpių yra tas, kad didžioji dalis 2014–2020 m. laikotarpiu gautų konsultacijų buvo daugkartinės, o 2007–2013 m. laikotarpiu – fragmentiškos arba vienkartinės.**

PAVEIKSLAS 12. KONSULTACINIŲ PASLAUGŲ INOVACIJŲ KLAUSIMAIS SUTEIKIMO VERSLO SUBJEKTAMS DAŽNUMAS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

2007–2013 m. laikotarpiu daugiausiai (16) įmonių buvo konsultuotos veiklos valdymo, 14 – produkto (naujo ar technologiškai pagerinto) vystymo klausimais. Mažiausiai paklausi 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu pasirodė proceso, t. y. naujesnės ar inovatyvesnės technologijos, paslauga, kuria pasinaudojo 7 įmonės. 2014–2020 m. finansavimo periodu net 36 įmonės konsultuotos produkto, naujo ar technologiškai pagerinto, 28 įmonės – proceso, t. y. naujesnės ar inovatyvesnės technologijos, klausimais. Mažiausiai paklausi 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu pasirodė konsultacijų dėl rinkodaros klausimų paslauga, kuria pasinaudojo 17 įmonių.

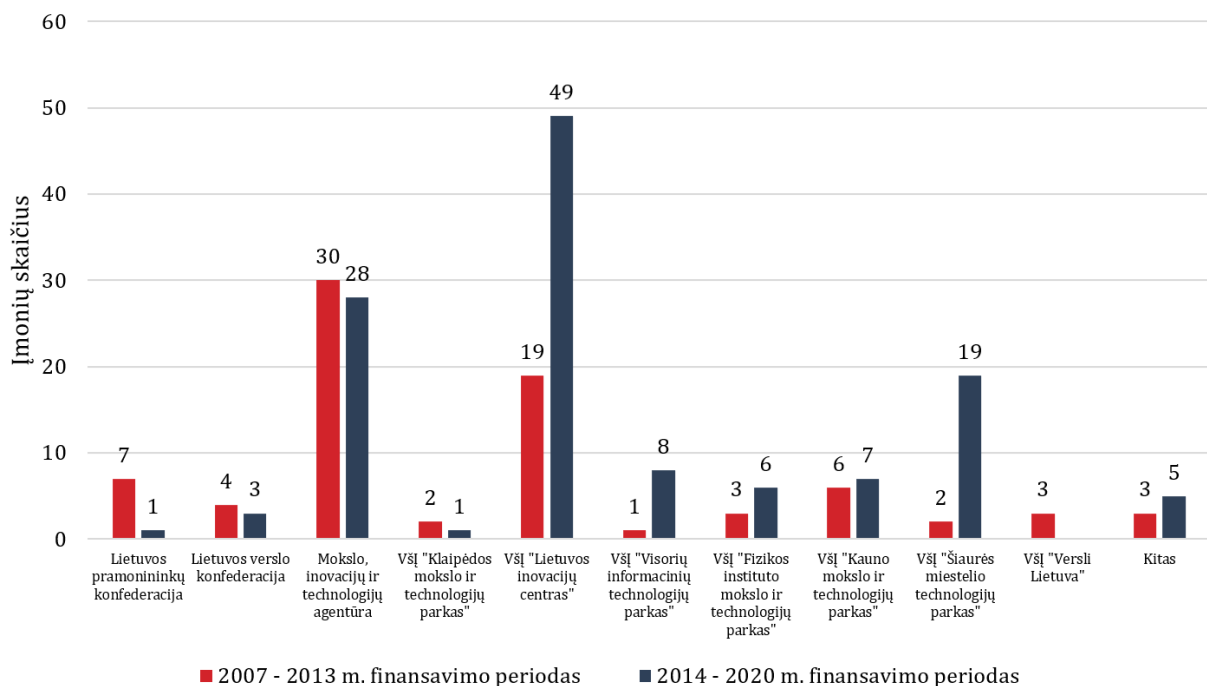
Žvelgiant konkrečiau į klausimus (žr. Paveikslas 14), kuriais buvo konsultuotos įmonės, matyti, kad paklausiausios 2007–2013 m. finansavimo periode buvo konsultacijos partnerių paieškos ir partnerystės bei inovatyvaus verslo plėtojimo klausimais, o 2014–2020 m. finansavimo periode – MTTP / MTEP ir inovacinių veiklų inicijavimo ir vykdymo bei MTTP / MTEP ir inovacinių projektų finansavimo šaltinių paieškos ir pasirinkimo klausimais. Apskritai, analizė pagal konkrečius klausimus, kuriuos įmonės nurodė kaip paklausiausius rodo, jog **įmonėms tiek 2007–2013 m., tiek 2014–2020 m. finansavimo periodais reikalingos konsultacijos tiek bendraisiais, tiek nišiniiais, tokiais kaip šiuolaikinių vadybos metodų diegimo, klausimais.**

Paveiksle (žr. Paveikslas 13) matyti, jog nepaisant to, kad egzistuoja nemaža inovacijų klausimais konsultacijų paslaugas galinčių suteikti subjektų pasiūla, siekiantis inovacijų verslas 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu daugiausia rinkosi 2 paslaugų teikėjus: Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrą ir Lietuvos inovacijų centrą. 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu šiuos du paslaugų teikėjus papildė Šiaurės miestelio technologijų parkas. Paklausa kitų subjektų paslaugoms yra mažesnė.

Nepaisant skirtingos paklausos, atskiriems, su inovacijų veikla susijusiems, klausimams, dalis apklaustų įmonių inovacijų populiarinimo renginius įvardijo kaip reikalingus. 5 balų skalėje, kur 5 pasirinkimas rodo didelį inovacijų populiarinimo renginių reikalingumą, o 1 pasirinkimas indikuoja, kad tokio pobūdžio renginiai yra nereikalingi, 2007–2013 m. finansavimo laikotarpio atsakymai yra tokie:

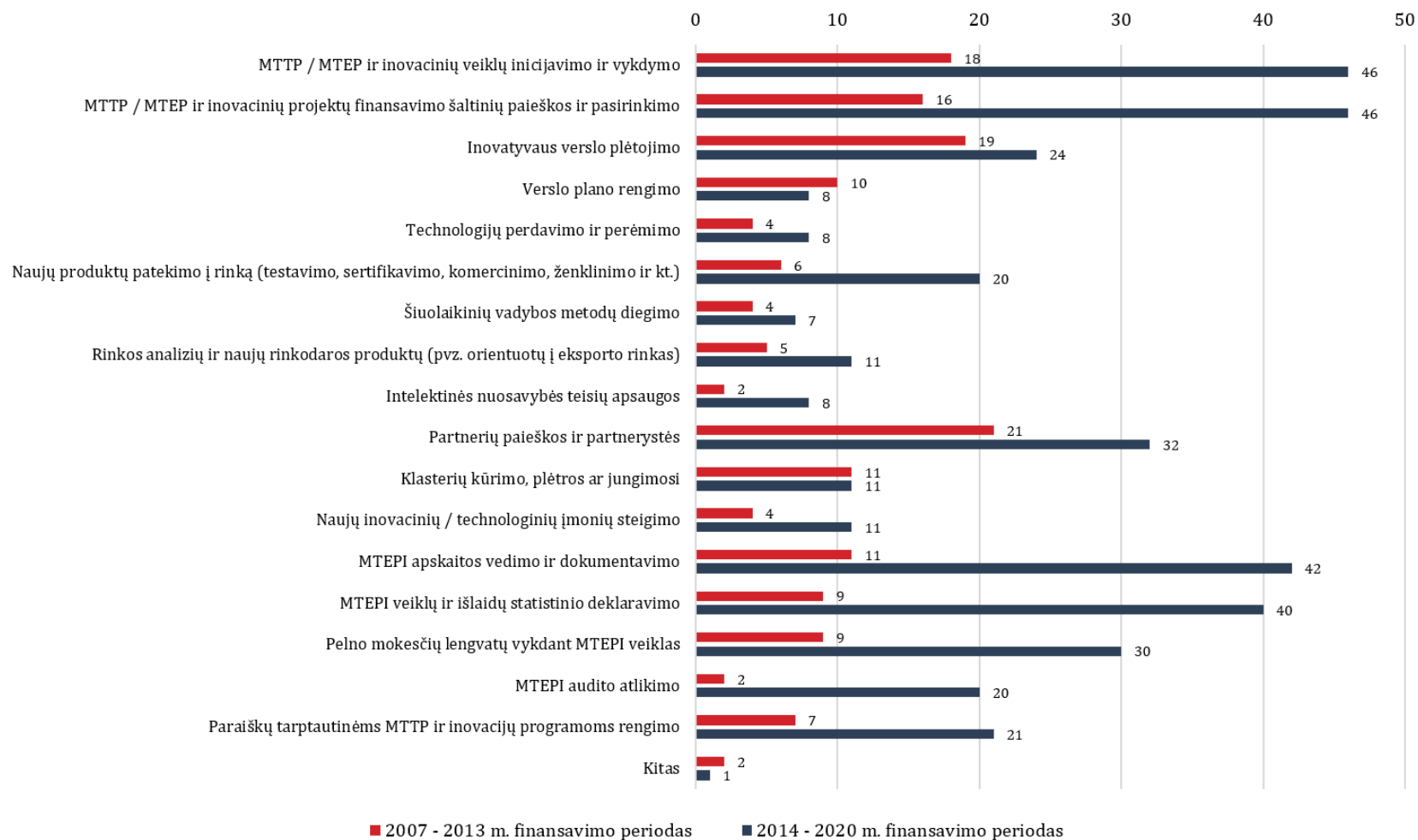
- 8 iš 25 atsakiusiųjų įmonių pasirinko 5 balų įvertį;
- 8–4, 7–3;
- likusios 2 įmonės tokio pobūdžio renginių reikalingumą įvertino 2 balais.

2014–2020 m. net 26 iš 55 atsakiusiųjų įmonių pasirinko 4, 20–5, o likusios 9 tokio pobūdžio renginių reikalingumą įvertino 3 balais.

PAVEIKSLAS 13. SUBJEKTAS, SUTEIKĘS KONSULTACINES PASLAUGAS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

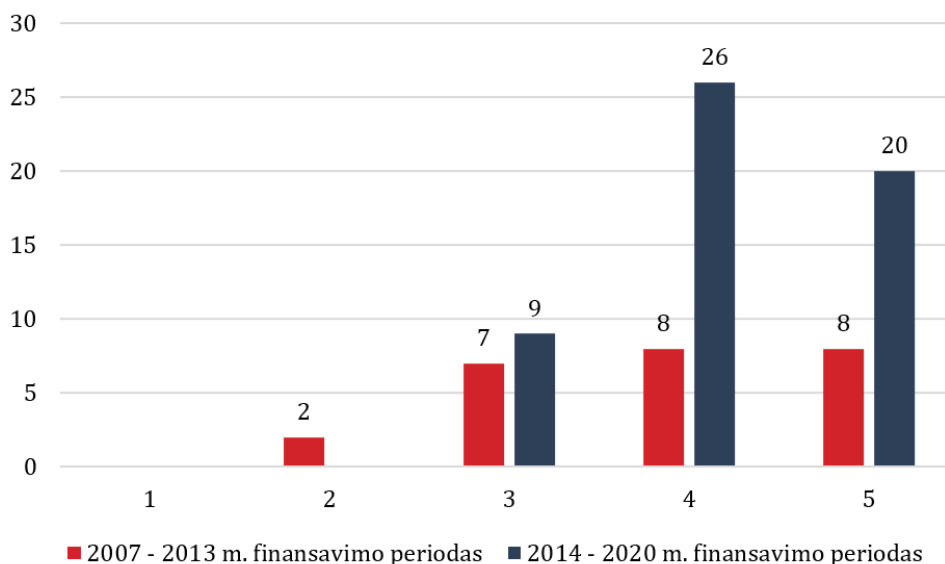
PAVEIKSLAS 14. ĮMONĖS, 2007–2013 M. IR 2014–2020 M. FINANSAVIMO PERIODAIS KONSULTUOTOS ATSKIRIAIS KLAUSIMAIS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Taigi, apibendrinant suteiktų konsultacijų požymius, matyti, jog **didžioji dalis įmonių yra gavusios konsultacijų tipo paslaugas, kurios 2007–2013 m. buvo tiek vienkartinės, tiek kartotinės, o 2014 – 2020 m. laikotarpiu paslaugos paprastai buvo pasikartojančio tipo**. Analizuojamos apklausos atsakymuose 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu įmonės Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrą bei Lietuvos inovacijų centrą nurodė kaip paklausiausius paslaugų teikėjus, o vėlesniame periode paklausiu paslaugų teikėju tapo ir Šiaurės miestelio technologijų parkas. Analizė taip pat parodė, jog **įmonėms tiek 2007–2013 m., tiek 2014–2020 m. finansavimo periodais reikalingos konsultacijos tiek bendraisiais, tiek nišiniaiis, tokiais kaip šiuolaikinių vadybos metodų diegimo, klausimais**.

6.3 SUTEIKTŲ KONSULTACINIŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS VERTINIMAS

Igyvendinant įmonių apklausą buvo išskirta klausimų grupė, siekusi identifikuoti įmonių pasitenkinimą joms suteiktomis paslaugomis. Pirmiausia pasakytina tai, kad įmonės inovacijų populiarinimo renginius laiko reikalingais. Iš 25 įmonių atsakiusių į 2007–2013 m. laikotarpio klausimyno klausimą „Ar inovacijų populiarinimo renginiai jūsų įmonei yra reikalingi? (prašome įvertinti naudojant skalę nuo 1–visiškai nereikalingi iki 5–labai reikalingi)“ 16 įmonių pasirinko 4 arba 5 įverčius, o 1 nepasirinko nei vienas atsakęs subjektas. 2014–2020 m. laikotarpio klausimyne net 46 pasirinko 4 arba 5, o 1 ar 2 nepasirinko nei viena įmonė. Todėl **pasakytina, kad įmonės inovacijų populiarinimo renginius laiko reikalingais, o lyginant abu laikotarpius, matomas vertinimo pagerėjimas**.

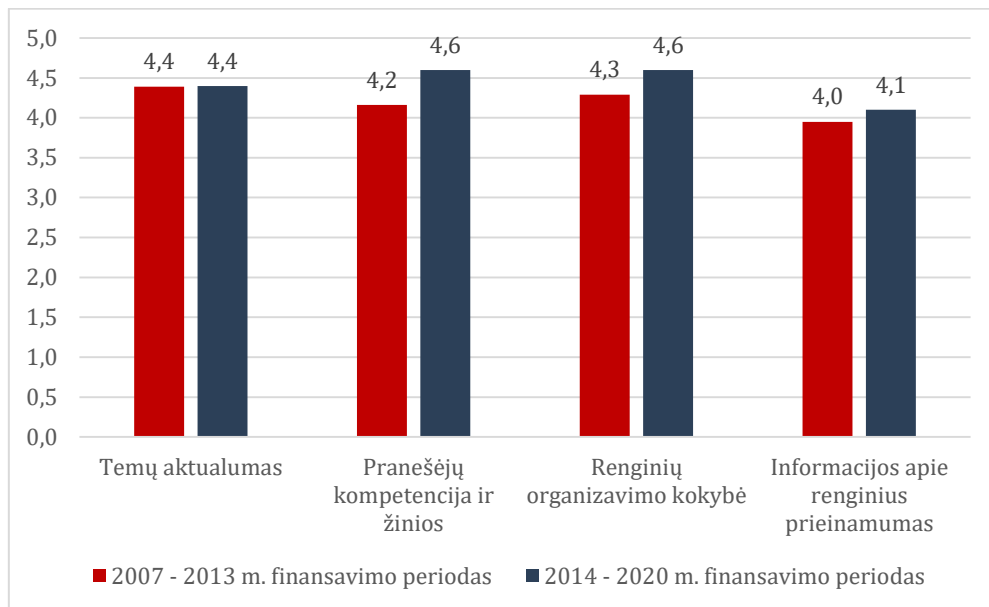

PAVEIKSLAS 15. INOVACIJŲ POPULIARINIMO RENGINIŲ REIKALINGUMAS (VERTINIMAS 5 BALŲ SKALĖJE)

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Įmonės taip pat buvo paklaustos apie skirtingus inovacijų populiarinimui skirtų renginių aspektus, tokius kaip informacinių renginių temų aktualumas, pranešėjų kompetencija ir žinios, renginių organizavimo kokybė bei informacijos apie renginius prieinamumas. Į šį klausimą 2007–2013 m. finansavimo periodo klausimyne atsakymą pateikė 26 įmonės, 2014–2020 m. klausimyne – 46 įmonės. Kiekvienam vertinamajam

aspektui atsakinėjančios įmonės turėjo priskirti vertinimo įvertį nuo 1 iki 5, kur 1 reiškia labai prastą, o 5 – labai gerą vertinimą. Kaip pavaizduota paveiksle (žr. Paveikslas 16), vertinimai buvo pozityvūs ir kiek prasčiau įvertintas buvo tik informacijos apie renginių prieinamumą aspektas. Vertinant šį aspektą pasitaikė ir 2 bei 3 balų įverčių, o vidutinis vertinimas siekė 3.95 ir 4,1 balo (2007–2013 m. ir 2014–2020 m. laikotarpiais atitinkamai).

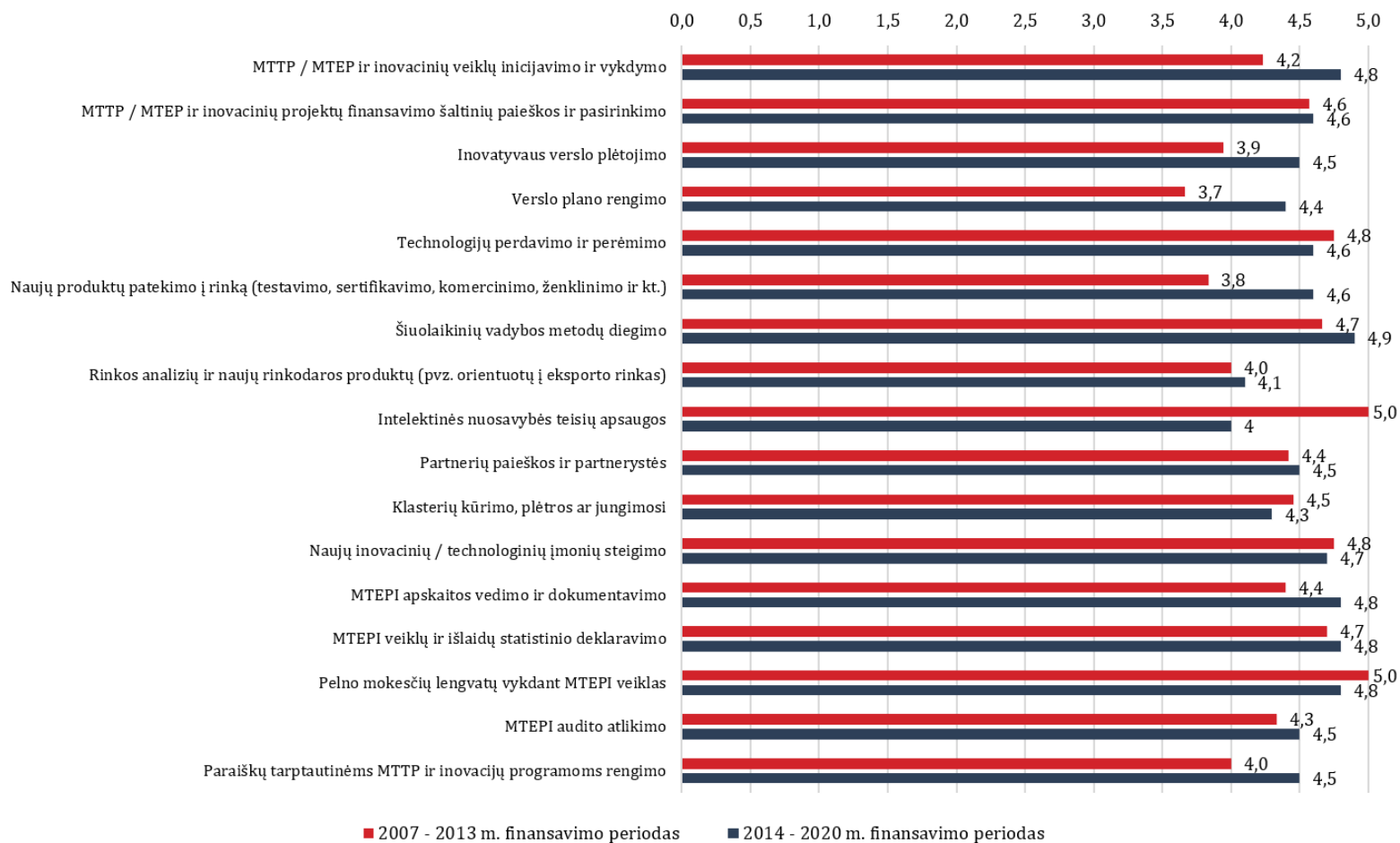

PAVEIKSLAS 16. SKIRTINGŲ INFORMACINIŲ RENGINIŲ, SKIRTŲ INOVACIJŲ POPULIARINIMUI ASPEKTŲ, ĮVERTINIMAS 5 BALĖJE SKALĖJE

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Svarbu paminėti ir tai, kad iš 25 įmonių, atsakiusių apie ilgalaikes inovacijų populiarinimo renginių kokybės tendencijas 2007–2013 m. finansavimo periode, 9 nurodė, jog jos žymiai gerėja; dar 9 įmonės išvelgė nežymų inovacijų populiarinimo renginių kokybės gerėjimą. Tik viena įmonė nurodė, jog inovacijų populiarinimo renginių kokybė ilguoju laikotarpiu prastėja. 2014–2020 m. finansavimo periode 22 įmonės nurodė, jog renginių kokybė žymiai gerėja, dar 22 įmonės išvelgė nežymų inovacijų populiarinimo renginių kokybės gerėjimą. Šiuo laikotarpiu nei viena įmonė nenurodė, jog inovacijų populiarinimo renginių kokybė ilguoju laikotarpiu prastėja.

Gana aukštus kokybės įverčius galima pastebėti ir analizuojant įmonių atsakymus apie turinio kokybę konsultuojantis atskirais klausimais. Nei vienas iš 17 klausimų, kuriais galėjo būti konsultuotos įmonės 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu, vidutiniškai nebuvo įvertintas mažiau negu 3,5 balais, o 2014–2020 m. laikotarpiu – mažiau negu 4 balais. Įmonių apklausos duomenų analizė rodo, kad 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu įmonės prasčiausiai įvertino verslo plano rengimo (3.7) ir naujų produktų patekimo į rinką (testavimo, sertifikavimo, komercinimo, ženklinimo ir kt.), geriausiai – intelektinės nuosavybės teisių apsaugos (5) ir pelno mokesčių lengvatų vykdant MTEPI veiklas klausimais gautas konsultacijas. 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu įmonės prasčiausiai įvertino konsultacines paslaugas, suteiktas intelektinės nuosavybės teisių apsaugos (4) ir rinkos analizių ir naujų rinkodaros produktų (4,1), geriausiai – šiuolaikinių vadybos metodų diegimo (4,9) klausimais. Visgi, svarbiau pastebėti tai, kad **įmonių vertinime nėra reikšmingų išskirčių ir visais klausimais joms suteiktos konsultacijos įvertintos kaip kokybiškos turinio požiūriu. Taip pat būtina akcentuoti, kad bendras kokybės vertinimas 2014–2020 m. laikotarpiu yra pagerėjęs lyginant su 2007–2013 m.**

PAVEIKSLAS 17. KONSULTACIJŲ KONKREČIAIS KLAUSIMAIS TURINIO VERTINIMAS 5 BALŲ SKALĖJE

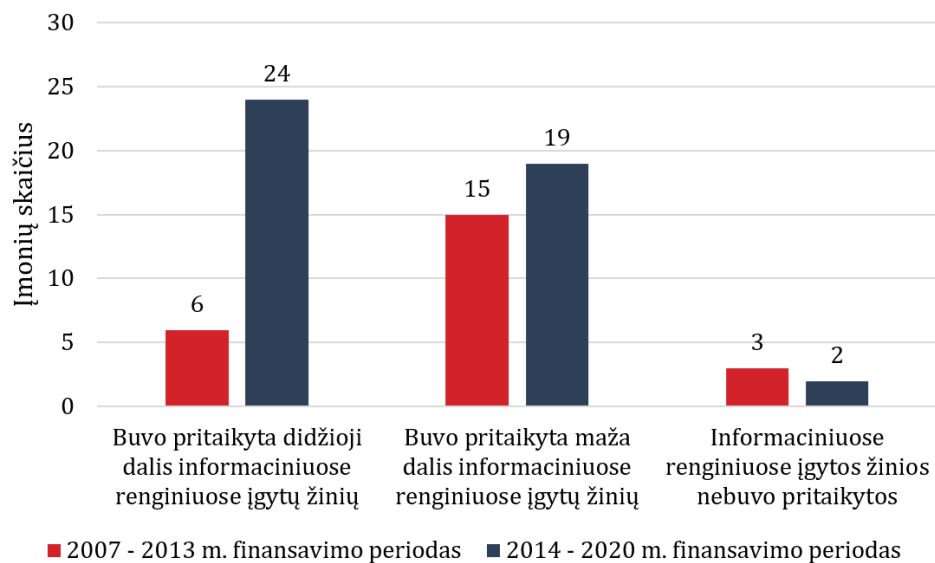
Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Ne mažiau svarbus klausimas kokybei įvertinti yra konsultanto, suteikusio konsultacines paslaugas įmonėms, kompetencija. Į klausimą „Kaip vertinate jums konsultacijų paslaugas suteikusio konsultanto žinias ir kompetenciją? (prašome įvertinti naudojant skalę nuo 1 – labai blogai iki 5 – labai gerai)“ 2007–2013 m. finansavimo laikotarpio klausimyne atsakė 59 įmonės, o 2014–2020 m. – 70 įmonių. Konsultanto žinias ir kompetenciją 2007–2013 m. finansavimo laikotarpyje 5 balais įvertino 23 įmonės, 4 – 22 įmonės, o 3 balų vertinimą paskyrė 12 įmonių, 2 – 2 įmonės. 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu jau nebuvo nei vienos įmonės, kuri konsultantų žinias ar kompetenciją būtų įvertinusi mažesniu balu nei 4. **Toks atsakymų pasiskirstymas leidžia daryti išvadą, kad konsultantų suteiktos paslaugos vertinamos kaip kokybiškos 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu ir kaip labai kokybiškos 2014–2020 m. laikotarpiu.**

Apibendrinant reikia išryškinti keletą tendencijų. Pirmiausia, atsakymų pasiskirstymų variacija abiejuose finansavimo laikotarpiuose yra labai maža. **Analizuojant įmonių pateiktus atsakymus apie skirtingus inovacijų populiarinimui skirtų renginių aspektus, ilgalaikes renginių kokybės tendencijas, individualiais klausimais suteiktų konsultacinių paslaugų kokybę ar konsultantų žinias bei kompetenciją matyti, kad įmonės šių konsultacinių aspektų kokybę vertina be didelės atsakymų variacijos, t. y. vieningai. Antra, yra sutariama dėl minėtų aspektų kokybės – ji vertinama kaip gera arba labai gera.**

6.4 SUTEIKTŲ KONSULTACINIŲ PASLAUGŲ POVEIKIO ĮMONĖMS VERTINIMAS

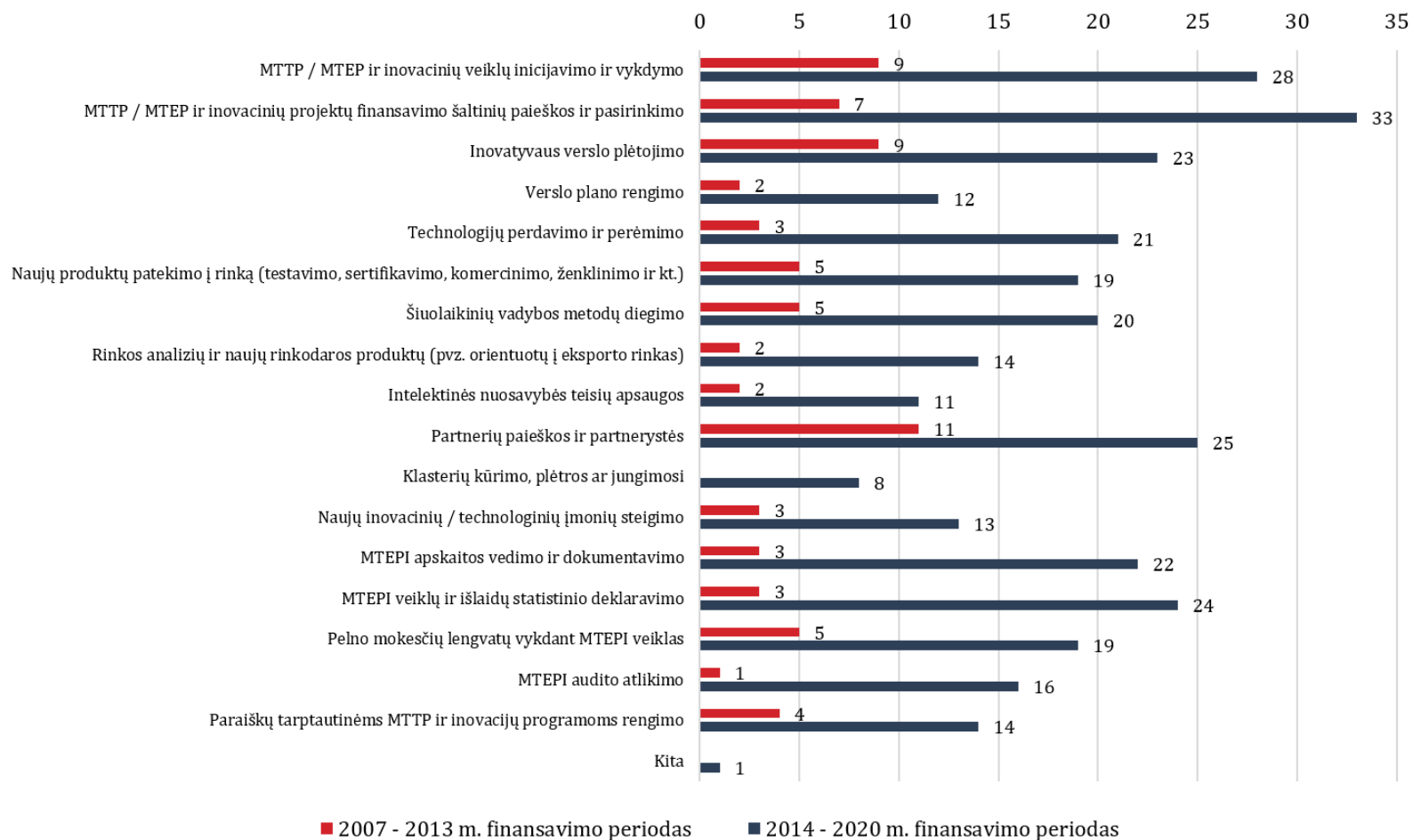
Siekiant įvertinti poveikį, kurį konsultacinės paslaugos padarė jomis pasinaudojusioms įmonėms, siekta nustatyti, ar įmonės taikė konsultacinių renginių metu įgytas žinias. Į klausimą „ar informaciniuose renginiuose įgytas žinias pritaikėte įmonės veikloje?“ atsakymą 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiui pateikė 26 apklaustos įmonės, o 2014–2020 m. laikotarpiui – 45 įmonės. Absoliuti dauguma jų nurodė, kad įmonės veikloje buvo pritaikyta didžioji arba mažesnė dalis konsultacinių renginių metu įgytų žinių. Tik 3 įmonės 2007–2013 finansavimo laikotarpiui ir 2 įmonės 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiui nurodė, kad šių renginių metu įgytos žinios pritaikytos nebuvo.

PAVEIKSLAS 18. INFORMACINIUIOSE-KONSULTACINIUIOSE RENGINIUIOSE ĮGYTŲ ŽINIŲ PRITAIKYMAS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Analizuojant atskirus informacinius renginius, turėjusius didžiausią poveikį tolimesnėms įmonių veikloms, matyti, jog daugiausia įmonių nurodė (buvo galima pasirinkti ne vieną atsakymo variantą), jog partnerių paieškos ir partnerystės, MTTP / MTEP ir inovacinių projektų finansavimo šaltinių paieškos ir pasirinkimo bei MTTP / MTEP ir inovacinių veiklų inicijavimo ir vykdymo klausimais organizuoti renginiai buvo tie, kuriuos įmonės dažniausiai pasirinko atsakinėdamos į klausimą „kokio pobūdžio informaciniuose renginiuose įgytas žinias pritaikėte įmonės veikloje?“.

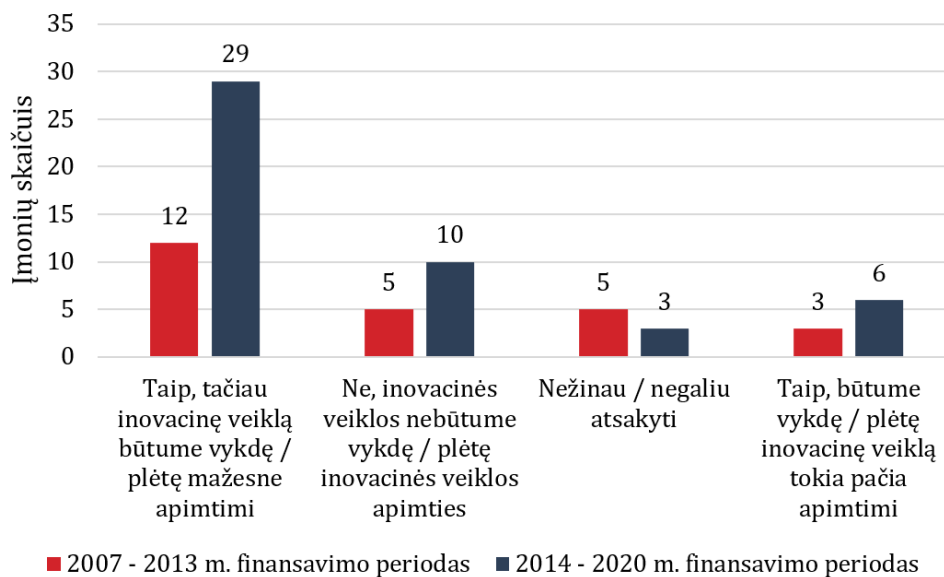

PAVEIKSLAS 19. INFORMACINIAI RENGINIAI, KURIŲ METU ĮGYTOS ŽINIOS TURĖJO DIDŽIAUSIĄ POVEIKĮ TOLIMESNĖMS ĮMONIŲ VEIKLOMS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Į jau konkretnį klausimą, siekusį nustatyti, kaip įmonės panaudojo konsultaciniuose renginiuose gautas žinias, dauguma (buvo galima pasirinkti ne vieną atsakymo variantą) nurodė, jog gautas rekomendacijas panaudojo tiesioginėje įmonės veikloje, taip pat didelės įmonių grupės nurodė, jog po konsultacijų pradėjo skirti daugiau lėšų MTEP veiklai ar jų įgyvendinimo metu bendradarbiauti su partneriais.

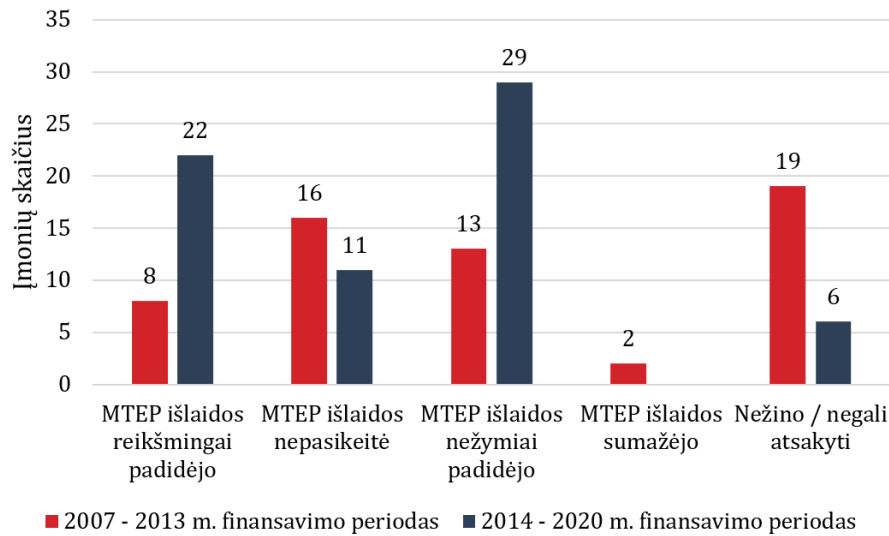
Priežastinio pobūdžio ryšį tarp konsultacijų inovacijų klausimais ir inovacinės veiklos vykdymo pradėjimo ir (ar) apimčių padidėjimo rodo atsakymų į klausimą „ar būtumėte didinę MTEP veiklai skiriamas išlaidas, jei nebūtumėte gavę konsultacijų paslaugų?“ pasiskirstymas, pateikiamas žemiau esančiame paveiksle.

PAVEIKSLAS 20. PRIEŽASTINIO POBŪDŽIO RYŠYS TARP INOVACIJŲ KONSULTAVIMO IR INOVACINĖS VEIKLOS PLĖTROS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

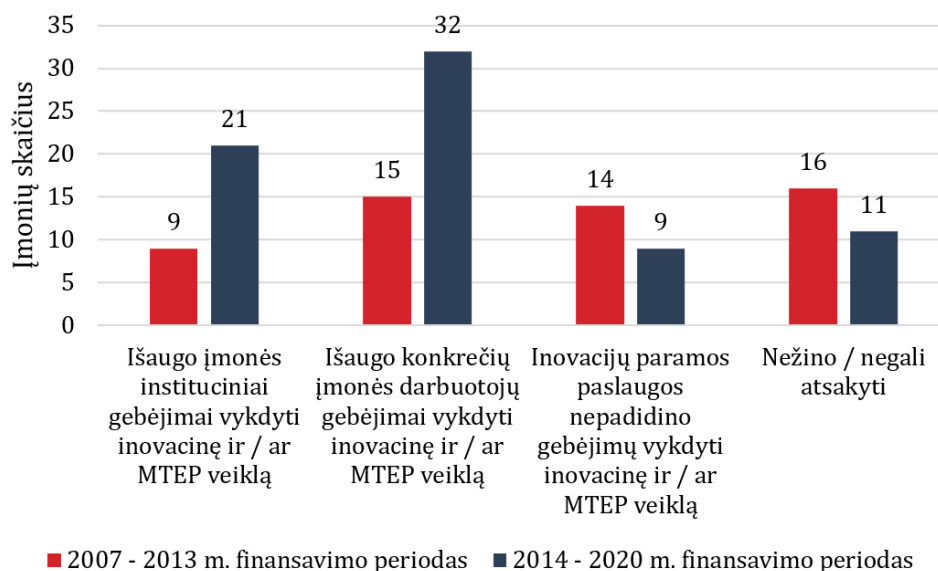
Matyti, kad 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiui tik 3 įmonės nurodė, jog inovacinę veiklą būtų vykdžiusios tokia pačia apimtimi ir negavusios konsultacijų inovacijų klausimais. 12 įmonių nurodė, jog inovacinę veiklą būtų vykdžiusios mažesne apimtimi, 5 – jos nebūtų vykdę visai. Kalbant apie 2014–2020 m. finansavimo laikotarpį, 6 įmonės nurodė, jog inovacinę veiklą būtų vykdžiusios tokia pačia apimtimi ir negavusios konsultacijų inovacijų klausimais, 29 įmonės nurodė, jog inovacinę veiklą būtų vykdžiusios mažesne apimtimi, 10 – jos nebūtų vykdę visai. Toks įmonių atsakymų pasiskirstymas aiškiai indikuoja, kad inovacijų konsultavimo renginiai turėjo poveikį inovavimo veiklos pradžiai ir (ar) inovacijų apimties plėtrai. Todėl ganėtinau natūralu ir tai, kad didesnė dalis įmonių nurodė, jog po inovacijų konsultavimo renginių MTEP finansavimo išlaidos padidėjo didesne ar mažesne apimtimi. Lyginant abu laikotarpius, galima pastebėti nežymų santykinį įmonių, kurios ruošiasi vykdyti ir (ar) plėsti inovacinę veiklą, didėjimą.

PAVEIKSLAS 21. MTEP IŠLAIDŲ KAITA PO INOVACIJŲ KONSULTAVIMO RENGINIŲ

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Paveiksle (žr. Paveikslas 22) vaizduojamas įmonių gebėjimų pokytis po konsultacinių paslaugų inovacijų klausimais įgyvendinimo skirstomas į institucinius ir konkrečių darbuotojų gebėjimus. Jame pateikiami **įmonių apklausos analizės rezultatai rodo, jog tiek pirmuoju, tiek antruoju finansavimo laikotarpiu padidėjo tiek atskirų įmonės darbuotojų, tiek įmonės, kaip institucijos, gebėjimai vykdyti inovacinę veiklą.** 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiui 14, o 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiui 9 įmonės nurodė, jog gautos konsultacijų inovacijų klausimais paslaugos niekaip neprisidėjo prie gebėjimų vystyti inovacinę veiklą tobulinimo.

PAVEIKSLAS 22. ĮMONIŲ GEBĖJIMŲ POKYTIS GAVUS KONSULTACINES PASLAUGAS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Apibendrinant abiejų laikotarpių įmonių pateikiamų atsakymų tendencijas matyti, kad inovacijų konsultavimo renginių metu įgytas žinias įmonės pritaikė tolimesnėje savo veikloje, o įgyvendinamų MTEP veiklų apimtys padidėjo įmonėms gavus minimas paslaugas. Lygiai taip pat išaugo įmonių instituciniai ir jose dirbančių atskirų darbuotojų gebėjimai vykdyti MTEP veiklas.

6.5 ADMINISTRACINIAI BARJERAI IR KLIŪTYS ĮMONIŲ POŽIŪRIU

Didžioji dalis įmonių yra patenkintos konsultacinių paslaugų gavimo procesu. 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiui 23 iš 58 į klausimą „ar siekdami gauti konsultavimo inovacijų klausimais paslaugas susidūrėte su administraciniais / biurokratiniais sunkumais?“ nurodė, jog joms nekilo administracinių ir (ar) biurokratinių sunkumų siekiant gauti inovacijų konsultavimo paslaugas. 14 įmonių, atsakinėdamos į šį klausimą, nurodė, jog nors jos ir susidūrė su biurokratine našta, tačiau ji sunkumų nesukėlė. 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu net 51 iš 69 įmonių nurodė, jog joms nekilo administracinių ir (ar) biurokratinių sunkumų siekiant gauti inovacijų konsultavimo paslaugas. Dar 11 įmonių atsakė, jog nors jos ir susidūrė su biurokratine našta, tačiau ji sunkumų nesukėlė. Paprašytos konkrečiai nurodyti biurokratinės kliūtis ar administracinę naštą, įmonės fragmentiškai pamini, jog tai buvo formų bei dokumentų, siekiant gauti konsultacijas, pildymas. Į klausimą „ar teko sulaukti neigiamo atsakymo siekiant gauti konsultavimo inovacijų klausimais paslaugas?“ 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiui atsakė 56 įmonės, tačiau iš jų tik 3 nurodė, jog yra sulaukusios neigiamo atsakymo, o 2014–2020 m. laikotarpiui nei viena įmonė nenurodė, jog sulaukė neigiamo atsakymo. Todėl galima daryti išvadą, jog didžiąjai daliai konsultacijas gauti siekusių įmonių jos ir buvo suteiktos. Prieš tai nagrinėto klausimo analizės rezultatai rodo, kad tai buvo padaryta ir be didelių administracinių kliūčių.

Apibendrinant atliktos įmonių apklausos duomenis, pirmiausia pasakytina, kad į 2007–2013 m. apklausos klausimus atsakymus pateikė 70 unikalių įmonių, 2014–2020 m. – 104. Nagrinėjant konsultacines paslaugas gavusių bei į klausimyno klausimus atsakiusių įmonių populiacijos požymius matyti, kad abiem finansavimo laikotarpiais konsultacijos buvo labai svarbios mažoms (metinė apyvarta iki 2 mln. Eur) įmonėms. Konsultacijos taip pat yra svarbios šioms įmonėms nepriklausomai nuo to, ar jos vykdo eksporto veiklą. Tačiau galima fiksuoti skirtingą paklausą inovacijų konsultavimo paslaugoms pagal įmonių veiklos trukmę. 2007–2013 m. finansavimo periode konsultacijos inovacijų klausimais buvo paklausiausios iki 1 metų ir jau daugiau nei 10 metų veiklą vykdžiusių įmonių tarpe, o 2014–2020 m. periode įmonės pagal šį požymį yra pasiskirsčiusios tolygiau.

Analizuojant įmonių gautų konsultacijų požymius matyti, kad didžioji dalis įmonių yra gavusios konsultacijų tipo konsultacijų paslaugas, kurios 2007–2013 m. buvo tiek vienkartinės, tiek kartotinės, o 2014–2020 m. laikotarpiu paslaugos paprastai buvo pasikartojančio tipo. 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu, įmonės Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrą bei Lietuvos inovacijų centrą nurodė kaip paklausiausius paslaugų teikėjus, o vėlesniame periode paklausių paslaugų teikėjų gretas papildė Šiaurės miestelio technologijų parkas. Analizė taip pat parodė, jog įmonėms abiem finansavimo periodais atrodo reikalingos konsultacijos tiek bendraisiais, tiek nišiniiais klausimais.

Atsakymų, vertinančių gautų konsultacijų kokybę, pasiskirstymas tiek lyginant abu finansavimo laikotarpius, tiek jų viduje, yra mažas. Analizuojant įmonių pateiktus atsakymus apie skirtingus inovacijų populiarinimui skirtų renginių aspektus, ilgalaikes renginių kokybės tendencijas, individualiais klausimais suteiktų konsultacinių paslaugų kokybę ar konsultantų žinias bei kompetenciją, matyti, kad įmonės šių konsultacinių aspektų kokybę vertina be didelės atsakymų variacijos, t. y. vieningai. Be to, yra sutariama dėl minėtų aspektų kokybės – ji vertinama kaip gera arba labai gera.

Vertinant poveikio, kurį padarė konsultacinės paslaugos, tendencijas, matyti, kad inovacijų konsultavimo renginių metu įgytas žinias įmonės pritaikė tolimesnėje savo veikloje, o įgyvendinamų MTEP veiklų apimtys padidėjo įmonėms gavus minimas paslaugas. Lygiai taip pat išaugo įmonių instituciniai ir jose dirbančių atskirų darbuotojų gebėjimai vykdyti MTEP veiklas.

Galiausiai galima teigti, kad didžioji dalis įmonių yra patenkintos paslaugų gavimo procesu, kurio metu nekilo administracinių ar biurokratinių sunkumų.

7. INOVACIJŲ VIEŠINIMO IR POPULIARINIMO PASLAUGOS, TAIKOMOS ANALIZUOJAMŲ PRIEMONIŲ KONTEKSTE

Siekiant įvertinti viešinio indėlį į inovacijų populiarinimą, išanalizuotos viešinio veiklų paslaugos, vykdytos 2007–2013 m. laikotarpio priemonių „Inogeb LT-1“, „Inogeb LT-3“ ir 2014–2020 m. laikotarpio priemonės „Inogeb LT“, kontekste.

Kartu su priemonėmis keliamais tikslais ir uždaviniais, viešinio veiklomis siekta⁵⁷:

- „Pagerinti žinių ir technologijų sklaidos terpę, skatinti verslo ir mokslo bendradarbiavimą mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros srityje“ („Inogeb LT-1“; „Inogeb LT-3“);
- „Populiarinti technologijų pažangą ir inovacijas, teikiant inovacijų konsultacines ir inovacijų paramos paslaugas įmonėms, didinti įmonių inovatyvumą, kartu siekiant sukurti efektyviai veikiančią žinių sklaidos terpę, kuri skatintų įmones aktyviau plėtoti mokslinių tyrimų ir (ar) eksperimentinės plėtros ir inovacijų veiklas“ („Inogeb LT“).

Apibendrinant priemonių viešinio veikloms keliamus tikslus ir uždavinius pastebėtina, kad 2007–2013 m. esminiu uždaviniu tapo žinių ir technologijų sklaidos gerinimas ir bendradarbiavimo skatinimas, o 2014–2020 m. jį papildė technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimas. Kartu pastebėtina, jog vis dėlto, taikant „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ priemones, buvo orientuojamasi ir į projektus, sutelktus į technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimą.

Išskiriamos šios priemonių kontekste taikytos inovacijų sąvokos:

Inovacija – tai naujos technologijos, nauji gaminiai, taip pat ir vadybos, švietimo, dizaino naujovės, informacinių technologijų sklaida ir kita („Inogeb LT-1“; „Inogeb LT-3“)

Inovacijos – produkto inovacijos kūrimas, organizacinių ir procesų inovacijų diegimas („Inogeb LT“)

Susisteminius nurodytų priemonių projektų finansavimo sąlygų aprašus, išskirta taikytoji viešinio veiklos paslaugų samprata ir matavimo rodikliai, pateikti lentelėje (žr. Lentelė 3).

⁵⁷ Šaltiniai:

LR Ūkio ministro įsakymas dėl VP2-1.4-ŪM-03-K priemonės „Inogeb LT-1“ projektų finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo, 2008 m. gruodžio 5 d. Nr. 4-624, Vilnius, Žin. 2008, Nr. 147-5928, i. k. 1082020ISAK0004-624.

LR Ūkio ministro įsakymas dėl VP2-1.4-ŪM-05-V priemonės „Inogeb LT-3“ projektų finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo, 2011 m. birželio 29 d. Nr. 4-456, Vilnius, Žin. 2011, Nr. 82-4023, i. k. 1112020ISAK0004-456.

LR Ūkio ministro įsakymas dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ priemonės nr. 01.2.1-LVPA-V-842 „Inogeb LT“ projektų finansavimo sąlygų aprašo Nr. 1 patvirtinimo, Nr. 4-1, Vilnius, TAR 2016-01-04, i. k. 2016-00039.

LENTELĖ 3. „INOGBE LT“ PRIEMONIŲ VIEŠINIMO VEIKLŲ SAMPRATA

Priemonė	Viešinio veiklos pobūdis	Taikyti rodikliai	Rodiklio skaičiavimo būdai ir sutartiniai matavimo vienetai
Inogeb LT-1⁵⁸	Šiuolaikiškų technologijų ir inovacijų populiarinimas, visuomenės, ypač jaunimo, kūrybiškumo ugdymas, inovacijų partnerystės skatinimas, inovacijų paramos paslaugų paklausos didinimas (neekonominė veikla): - viešo pobūdžio informacinės medžiagos (taip pat garso ir vaizdo) kūrimas, rengimas ir sklaida arba kūrimo, rengimo ir sklaidos organizavimas ar koordinavimas; - viešo pobūdžio informacijos portalų, duomenų bazių kūrimas ar jų turinio informacinis palaikymas; - dalyvavimas panašia veikla užsienietis ar tarptautinių organizacijų projektuose.	Igyvendintos šiuolaikiškų technologijų ir inovacijų sklaidos priemonės.	Sumuojamos įgyvendintos šiuolaikiškų technologijų ir inovacijų sklaidos priemonės (sutartinis matavimo vienetas – skaičius).
		Sukurti viešo pobūdžio informacijos portalai ar duomenų bazės. Duomenų bazė – organizuotas (susistemintas, metodiškai sutvarkytas) duomenų rinkinys, kuriuo galima individualiai naudotis elektroniniu ar kitu būdu.	Sumuojami sukurti viešo pobūdžio informacijos portalai ar duomenų bazės (sutartinis matavimo vienetas – skaičius).
Inogeb LT-3⁵⁹	1. Informacijos apie MTEPI ir inovacijų programas, ES paramą verslo plėtrai, inovacinius projektus sklaida ir priemonės Lietuvos pasiekimams MTEPI ir inovacijų srityje populiarinti: viešo pobūdžio informacinės medžiagos (taip pat garso ir vaizdo) kūrimas, rengimas ir sklaida, informacinių tinklalapių ir duomenų bazių kūrimas ir jų turinio palaikymas, dalyvavimas panašią veiklą plėtojančių užsienio ir tarptautinių organizacijų projektuose.	Igyvendintos MTEPI srities ir inovacijų populiarinimo ir sklaidos priemonės.	Skaičius: sumuojamos įgyvendintos MTEPI srities ir inovacijų populiarinimo ir sklaidos priemonės.
Inogeb LT⁶⁰	Technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimas; inovacijų partnerystės skatinimas.	Suorganizuoti technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimo renginiai. Technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimo renginys – konferencija, seminaras, verslo misija,	Skaičius: sumuojami suorganizuoti technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimo renginiai per projekto veiklų įgyvendinimo

⁵⁸ LR ūkio ministro įsakymas Dėl VP2-1.4-ŪM-03-K priemonės „Inogeb LT-1“ projektų finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo, 2008 m. gruodžio 5 d. Nr. 4–624, Vilnius, Žin. 2008, Nr. 147–5928, i. k. 1082020ISAK0004-624.

⁵⁹ LR ūkio ministro įsakymas Dėl VP2-1.4-Ūm-05-V priemonės „Inogeb LT-3“ projektų finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo, Nr. 4–456, Vilnius, Žin. 2011, Nr. 82–4023, i. k. 1112020ISAK0004-456.

⁶⁰ LR ūkio ministro įsakymas Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ priemonės Nr. 01.2.1-LVPA-V-842 „Inogeb LT“ projektų finansavimo sąlygų aprašo Nr. 1 patvirtinimo.

Priemonė	Viešinimo veiklos pobūdis	Taikyti rodikliai	Rodiklio skaičiavimo būdai ir sutartiniai matavimo vienetai
		forumas, mugė, informacinis ir kitas panašaus pobūdžio renginys MTEPI srityje. Renginyje turi dalyvauti ne mažiau kaip 100 dalyvių.	laikotarpį. Minimali siektina projekto reikšmė – 3.
Priemonė	Viešinimo veiklos pobūdis	Taikyti rodikliai	Rodiklio skaičiavimo būdai ir sutartiniai matavimo vienetai
Inogeb LT-1⁶¹	Šiuolaikiškų technologijų ir inovacijų populiarinimas, visuomenės, ypač jaunimo, kūrybiškumo ugdymas, inovacijų partnerystės skatinimas, inovacijų paramos paslaugų paklausos didinimas (neekonominė veikla): - viešo pobūdžio informacinės medžiagos (taip pat garso ir vaizdo) kūrimas, rengimas ir sklaida arba kūrimo, rengimo ir sklaidos organizavimas ar koordinavimas; - viešo pobūdžio informacijos portalų, duomenų bazių kūrimas ar jų turinio informacinis palaikymas; - dalyvavimas panašia veikla užsienio ar tarptautinių organizacijų projektuose.	Igyvendintos šiuolaikiškų technologijų ir inovacijų sklaidos priemonės.	Sumuojamos įgyvendintos šiuolaikiškų technologijų ir inovacijų sklaidos priemonės (sutartinis matavimo vienetas – skaičius).

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis priemonės lygmens dokumentais

⁶¹ LR Ūkio ministro įsakymas Dėl VP2-1.4-ŪM-03-K priemonės „Inogeb LT-1“ projektų finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo, 2008 m. gruodžio 5 d. Nr. 4-624, Vilnius, Žin. 2008, Nr. 147-5928, i. k. 10820201SAK0004-624.

7.1 VIEŠINIMO IR POPULIARINIMO PRIEMONIŲ BEI VEIKLŲ, TAIKOMŲ ANALIZUOJAMŲ PRIEMONIŲ KONTEKSTE, INDĖLIS Į INOVACIJŲ POPULIARINIMĄ

Priemonėmis „Inogeb LT-1“, „Inogeb LT-3“ ir „Inogeb LT“ įgyvendintos veiklos prisidėjo prie inovacijų populiarinimo. Detaliau analizuojant inovacijų viešinimo ir populiarinimo veiklos projektus, išryškėjo šie pagrindiniai taikytų viešinimo ir populiarinimo paslaugų tipai:

- Tarptautiniai ir regioniniai informaciniai renginiai;
- Duomenų bazių ir portalų sukūrimas;
- Informacinės medžiagos sklaidos priemonės (pavyzdžiui, pranešimai spaudai, straipsniai spaudoje, sklaida televizijoje);
- Spausdintinės sklaidos priemonės, tokios, kaip informaciniai leidiniai, katalogai;
- Medijų tipo sklaidos priemonės, tokios, kaip vaizdo ir garso priemonių sukūrimas bei sklaida.

Didžioji dauguma įgyvendintų projektų, drauge su konsultacijomis, vienu metu apimdavo keletą inovacijų viešinimo ir populiarinimo priemonių, o priemonių lygmens turimų duomenų pagalba įmanoma nustatyti tik orientacinę visų investicijų, skirtų viešinimo ir populiarinimo priemonėms ir veikloms, dalį. Pirminės analizės duomenimis, šioms priemonėms ir veikloms buvo skirta iki ketvirtadalio visų priemonėms „Inogeb LT-1“, „Inogeb LT-3“ ir „Inogeb LT“ skirtų lėšų.

Pirminei „Inogeb LT-1“, „Inogeb LT-3“ ir „Inogeb LT“ priemonių viešinimo ir populiarinimo veiklų analizei pasitelkti šių priemonių rodiklių duomenys, apibendrinti lentelėje „Inogeb LT-1“, „Inogeb LT-3“ ir „Inogeb LT“ priemonių viešinimo veiklų rodikliai ir reikšmės“. Projektų pasiektoms reikšmėms apibendrinti buvo naudoti produkto rodikliai dėl keleto priežasčių. Pirmiausia, būtent šie rodikliai buvo tiesiogiai keliami viešinimo ir populiarinimo veikloms. Antra, turimų duomenų bei tyrimo metodų apribojimas nesuteikia galimybės objektyviai vertinti sąsajų tarp viešinimo paslaugų bei rezultato rodiklių, tokių, kaip bendrų verslo, mokslo ir studijų institucijų, inovacinių tinklų projektų skaičiaus padidėjimas per dvejus metus po projekto įgyvendinimo. Lyginant siekiamas reikšmes su galutinėmis projektų reikšmėmis, pastebimas ženklus teigiamas skirtumas. Visų trijų priemonių lygmenyje, galutinės projektų reikšmės viršijo siekiamas reikšmes bent dvigubai. Įgyvendinta apie du kartus daugiau šiuolaikiškų technologijų ir inovacijų sklaidos priemonių bei suorganizuota dvigubai daugiau technologijų pažangos ir populiarinimo renginių, nei minimaliai siekta. „Inogeb LT-1“ priemonės įgyvendinimo metu sukurta 4,4 karto daugiau, nei minimaliai siekta, viešo pobūdžio informacijos portalų ir duomenų bazių.

Vis dėlto, apibendrinant intervencijos logiką, siekiamus produktus bei jiems matuoti taikytus rodiklius, pastebėtina, jog remiantis iškeltais reikalavimais priemonės lygmenyje vertinta viešinimo ir populiarinimo paslaugų kiekybinė išraiška, skaičiuojant konkrečių viešinimo renginių ar priemonių skaičių. Šis priemonės matavimo būdas gali riboti informavimo ir populiarinimo poveikio planavimą, įgyvendinimą bei vertinimo tikslumą. Techninių specifikacijų lygmenyje nurodyti papildomi uždaviniai, keliami viešinimo ir populiarinimo priemonėms, veikloms bei jų sąsaja su rodikliais neapibrėžia tikslios atskaitomybės už viešinimo priemonių ir veiklų poveikį bei atitinkamai neįgalina objektyvaus šio poveikio vertinimo.

LENTELĖ 4. „INOGEB LT-1“, „INOGEB LT-3“ IR „INOGEB LT“ PRIEMONIŲ VIEŠINIMO VEIKLŲ RODIKLIAI IR REIKŠMĖS

Priemonė	Produkto rodiklio pavadinimas	Matavimo vienetas	Siekiami reikšmė	Galutinė reikšmė
Inogeb LT-1⁶²	Įgyvendintos šiuolaikiškų technologijų ir inovacijų sklaidos priemonės	Skaičius	20	56
	Sukurti viešo pobūdžio informacijos portalai ar duomenų bazės	Skaičius	5	22
Inogeb LT-3⁶³	Įgyvendintos MTEPI srities ir inovacijų populiarinimo ir sklaidos priemonės	Skaičius	10	19
Inogeb LT⁶⁴	Suorganizuoti technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimo renginiai	Skaičius	17	37

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis priemonės lygmens dokumentais

Kadangi vien kiekybinių rodiklių duomenys yra nepakankami viešinimo ir populiarinimo veiklų tikslingumui bei indėliui įvertinti, antrinei analizei pasitelkti galutinių naudos gavėjų – įmonių – apklausos duomenys. Šie rezultatai aptariami kitoje šio skyriaus dalyje, o pateiktos išvalgos bus papildytos giluminio interviu su projekto pareiškėjais rezultatais bei įgyvendintų projektų viešinimo veiklų klasterizavimu.

Apibendrinant pirminius, pagal priemonės „Inogeb LT-1“, „Inogeb LT-3“ ir „Inogeb LT“ įgyvendintų projektų viešinimo veiklų duomenis, pastebimos teigiamos produkto rodiklių reikšmės, daugiau nei du kartus viršijančios siektas reikšmes. Kitaip tariant, per vertinimo laikotarpį bent dvigubai daugiau, nei minimaliai siekta, įgyvendinta šiuolaikiškų technologijų ir inovacijų sklaidos priemonių, sukurta viešo pobūdžio informacijos portalų ar duomenų bazių ir suorganizuota technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimo renginių.

⁶² Šaltinis: Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas dėl VP2-1.4-ŪM-03-K priemonės „Inogeb LT-1“ projektų finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo, Nr. 4-624, Vilnius, Žin. 2008, Nr. 147-5928, i. k. 1082020ISAK0004-624.

⁶³ LR ūkio ministro įsakymas dėl VP2-1.4-Ūm-05-V priemonės „Inogeb LT-3“ projektų finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo, Nr. 4-456, Vilnius, Žin. 2011, Nr. 82-4023, i. k. 1112020ISAK0004-456.

⁶⁴ LR ūkio ministro įsakymas dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ priemonės Nr. 01.2.1-LVPA-V-842 „Inogeb LT“ projektų finansavimo sąlygų aprašo Nr. 1 patvirtinimo.

7.2 PRIEMONĖS „INOGEB LT“ TEIKIAMŲ POPULIARINTI INOVACIJAS PASLAUGŲ ADEKVATUMAS RINKOS POREIKIAMS IR NAUDA GALUTINIAMS GAVĖJAMS

Detalesniam viešinimo paslaugų indėlio į inovacijų populiarinimą vertinimui pasitelkta priemonės „Inogeb LT“ naudos gavėjų – verslo įmonių – apklausa. Pasirinkus būtent šios priemonės naudos gavėjus didinamas apklausos duomenų objektyvumas, kadangi priemonė įgyvendinama 2014–2020 laikotarpiu ir respondentai gali tiksliau įvertinti viešinimo veiklų poveikį. Apklausos imtį sudarė 112 įmonių. Į tyrimo instrumentą, kaip viešinimo veiklos formą, įtraukti inovacijų populiarinimo renginiai dėl jų santykinai tiesioginio poveikio auditorijai, lyginant su kitomis viešinimo priemonėmis. Apklausiant respondentus buvo teiraujamasi apie 2017–2018 metais vykusius renginius.

99 respondentų atsakymai atskleidė, jog 47,5 procento visų respondentų 2017–2018 metais patys arba kiti įmonių atstovai dalyvavo inovacijų populiarinimui skirtuose informaciniuose renginiuose, tokiuose kaip „Inovacijų savaitė“, Vilniaus inovacijų forumas „Innovation Drift“, inovacijų konferencija „InoGuru“ ir forumas „Life Sciences Baltic“.

Apie 12,1 procento visų respondentų šios informacijos negalėjo suteikti (nežinojo arba neprisiminė). Likusieji respondentai, arba 40,4 procento, nurodė, jog minėtuoju laikotarpiu renginiuose nedalyvavo. Apie trečdalį respondentų (14 respondentų arba 35 procentai) šioje grupėje patikslino, kad yra dalyvavę inovacijų populiarinimui skirtuose informaciniuose renginiuose. Šeši respondentai iš keturiolikos šioje grupėje nurodė, jog renginių kokybė gerėja ir tik vienas nurodė, jog renginių kokybė nesikeičia.

Dauguma respondentų, 2017–2018 metais dalyvavusiųjų pagal priemonę „Inogeb LT“ organizuotuose renginiuose, apskritai teigiamai atsiliepia apie šių renginių aspektus: pranešėjų kompetenciją ir žinias, renginių organizavimo kokybę ir informacijos apie renginius prieinamumą – respondentai dažniausiai įvertina 4 arba 5 balais (skalėje nuo 1 iki 5 balų, kur 1 – „labai blogai“, o 5 – „labai gerai“). 36 iš 47 (76,6 procento) renginiuose dalyvavusių respondentų pabrėžia šių renginių svarbą, įvertindami poreikį inovacijų renginiams 4 arba 5 balais (skalėje nuo 1 iki 5, kur 1 – tokio pobūdžio renginiai „visiškai nereikalingi“, o 5 – „labai reikalingi“). 35 respondentai šioje grupėje (arba 74,5 procento) nurodo, jog renginių kokybė gerėja. Pastebėtina ir tai, kad vos keturi respondentai nurodė, jog renginių kokybė nesikeičia. Kita vertus, net 38,3 procento respondentai šioje grupėje nurodo, kad renginių kokybė gerėja nežymiai, taip atskleisdami poreikį išanalizuoti siekiamą kokybinę pažangą bei metodus jai pasiekti.

Vertinant praktinį įgytų žinių aspektą, didžioji dalis – 91,5 procento respondentų – nurodė, jog pritaikė renginių metu įgytas žinias. Pritaikiusieji žinias išskiria MTEPI ir inovacinių veiklų inicijavimo ir vykdymo žinias, kas atspindi renginių atitiktį priemonių kontekste iškeltiems uždaviniams. 37 iš 47 respondentų (arba 78,7 procento), dalyvavę šiuose renginiuose, patvirtino, kad inovacijų paramos paslaugas jų įmonėms 2017–2018 metais buvo suteiktos pirmą kartą. Net 73 procentai šių įmonių patikslino, jog pritaikė MTEPI ir inovacinių veiklų inicijavimo ir vykdymo žinias, kas dar kartą pabrėžia renginių atitiktį iškeltiems uždaviniams, susijusiems su įmonių skatinimu aktyviau plėtoti mokslinių tyrimų ir (ar) eksperimentinės plėtos.

56 procentai visų respondentų, nurodytuoju laikotarpiu dalyvavę inovacijų populiarinimo renginiuose, pritaikė didžiąją dalį įgytų žinių, o 44 procentai – tik mažą dalį įgytų žinių. Viena vertus, šie duomenys

atskleidžia teigiamus rezultatus, atsižvelgiant į tai, kad minėtieji renginiai apima pakankamai platų temų spektrą. Kita vertus, šie rezultatai atskleidžia ir potencialų poreikį organizuojant renginius didesnę dėmesį sutelkti į skirtingas specializacijas bei skirtingą dalyvių žinių lygį.

Apibendrinant apklausos duomenis pastebėta, jog 2017–2018 metų laikotarpiu inovacijų populiarinimui skirtuose renginiuose dalyvavę naudos gavėjai (įmonės) pabrėžia tokių renginių poreikį bei teigiamai vertina šių renginių kokybę. Dauguma šiuose renginiuose dalyvavusių įmonių, iš kurių didžioji dalis pasinaudojo inovacijų paramos paslaugomis pirmą kartą, pritaikė renginių metu įgytas MTEPI ir inovacinių veiklų inicijavimo ir vykdymo žinias. Šis rezultatas signalizuoja renginių atitiktį iškeltiems uždaviniams bei renginių turinio aktualumą įmonėms. Kita vertus, respondentai išskiria ir mažą renginių pažangą kokybiniu aspektu bei nedidelę žinių, kurias pritaikė savo praktikoje, apimtį. Taigi, inovacijų viešinimo ir populiarinimo atitiktis renginių dalyvių poreikiams ir turimam žinių lygiui yra svarbūs veiksniai populiarinant inovacijas. Išvien su šiuo pastebėjimu, papildomai nagrinėtinos procedūros, taikomos siekiant išsiaiškinti renginių dalyvių poreikius, turimą žinių lygį bei lūkesčius dėl renginių formato. Būtent šios procedūros gali lemti riziką, jog inovacijų populiarinimas neatitiks rinkos lūkesčių.

7.3 INOVACIJŲ VIEŠINIMO IR POPULIARINIMO PASLAUGŲ, TAIKOMŲ ANALIZUOJAMŲ PRIEMONIŲ KONTEKSTE, PAŽANGOS VERTINIMAS

Vertinant priemonių „Inogeb LT-1“, „Inogeb LT-3“ ir „Inogeb LT“ įgyvendintų projektų pažangą populiarinant inovacijas, pastebėtas ženklus kokybinis pokytis. Kaip pastebėta aukščiau, apibendrinant priemonių viešinimo veikloms keliamus tikslus ir uždavinius matyti, kad 2007–2013 m. esminiu uždaviniu tapo žinių ir technologijų sklaidos gerinimas ir bendradarbiavimo skatinimas, o 2014–2020 m. jį papildė technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimas. Viešinimo ir populiarinimo priemonės ir veiklos, įgyvendintos patvirtintų projektų metu, atspindi panašią dinamiką. Preliminaraus vertinimo duomenimis, daugiau kaip pusė „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ priemonių ir veiklų buvo orientuotos į ribotą, netiesioginį poveikį galutiniams naudos gavėjams – inovacijų sklaidą per spausdintines sklaidos priemones ar žiniasklaidą (pavyzdžiui, lankstinukai, brošiūros, katalogai). Dėl riboto interaktyvumo ir riboto tikslinės auditorijos įtraukimo šios priemonės turi ribotą poveikį naudos gavėjams. Tarp aktyvesnių priemonių išskirtinos duomenų bazės ir portalai, kurie įgalino bendradarbiavimą interaktyvių kanalų pagalba. Kita vertus, pasibaigus projektų įgyvendinimo laikotarpiui, nemaža dalis projektų metu sukurtų portalų (tokių, kaip „Mokslasplius.lt“) nebeatnaujinami arba atnaujinami labai ribotai, taip stabdant šių priemonių poveikį bei pažangą. Priemonės „Inogeb LT“ kontekste ryškėja aiškesni reikalavimai projektams, orientuotiems į ženklų poveikį galutiniams naudos gavėjams. Atitinkamai didėja ir didesnio tiesioginio poveikio veiklų – inovacijų populiarinimo renginių – vaidmuo tarp visų patvirtintų projektų. Inovacijų populiarinimo projektai buvo pradėti įgyvendinti ir „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ projektų metu. Šis inovacijų populiarinimo tipas yra tinkama forma papildomai inovacijų populiarinimo veiklų pažangai siekti, mat renginiai apima apibrėžto laikotarpio, bet reguliariai pasikartojančias veiklas, kurių atitiktis galutinių

naudos gavėjų ir rinkos poreikiams gali būti efektyviai stebima ir koreguojama. Kita vertus, ši pažanga neatsiejama nuo tikslinės auditorijos poreikių analizės metodikos, kurios svarbą pabrėžia ir aukščiau aptartos naudos gavėjų apklausos duomenys.

Atsižvelgiant į šį pirminės analizės metu išryškėjusį aspektą, vertinant inovacijų viešinimo ir populiarinimo priemonių pažangą, papildomai atliktas priemonių klasterizavimas, išskiriant „Inogeb LT-1“, „Inogeb LT-3“ ir „Inogeb LT“ priemonių įgyvendinimo laikotarpiu taikytas veiklas ir viešinimo priemones. Šios apžvalgos rezultatai pateikiami apibrėžiant dvi pagrindines viešinimo ir populiarinimo priemonių grupes – informacijos sklaidos priemones ir tarptautinius bei regioninius informacinius renginius. Giluminei duomenų analizei atlikti pasitelkti interviu su projekto vykdytojo atstovais bei ekspertu.

Priemonių lygmens dokumentų, antrinių šaltinių ir duomenų analizė bei interviu rezultatai vieningai atspindi, jog esminė funkcija yra siejama su inovacijų viešinimo ir populiarinimo priemonių bei veiklų įgyvendinimu – verslo ir mokslo atstovų bei visuomenės informavimas. Taigi, šių priemonių ir veiklų pažanga vertintina per auditorijos aprėpties bei auditorijos įtraukimo (priemonių ir veiklų interaktyvumo) dimensijas. Poveikis „Inogeb LT-1“, „Inogeb LT-3“ ir „Inogeb LT“ priemonių taikymo laikotarpiu yra siejamas su kitomis priemonės veiklomis, tokiomis kaip inovacijų konsultacijos bei inovacijų paramos paslaugos. Papildomai pastebėtina, jog pažangai stebėti pasitelkti tiek kiekybiniai, tiek ir kokybiniai suvestiniai duomenys, surinkti iš skirtingų šaltinių, kadangi projektų įgyvendinimo laikotarpiu duomenys nebuvo renkami sistemingai, iškelus tikslą įvertinti pažangą. Dėl šios priežasties pateikiama apibendrinta pažangos populiarinant inovacijas apžvalga, atspindėta paveiksle žemiau (žr. Paveikslas 23). Skirtingos simbolių spalvos ir formos žymi grupes konkrečios priemonės laikotarpiu, o simbolių santykinis dydis žymi orientacinę priemonių grupei skirtą lėšų dalį (lyginant su kitomis grupėmis). Pastebėtina, jog šiame etape pažanga vertinta analizuojant konkrečias inovacijų viešinimo priemones ir veiklas – kaip priemonių ir veiklų visuma – nepriklausomai nuo įgyvendintų projektų skaičiaus. Tokia strategija pasirinkta atsižvelgiant į tai, kad inovacijų viešinimo ir populiarinimo priemonės bei veiklos gali dengti vienos kitas atskiruose projektuose bei pasiskirsto pakankamai netolygiai. Netolygus pasiskirstymas nulemia ir tai, kad projektų lyginimas tarpusavyje būtų netikslus metodologiniu požiūriu. Taigi, vadovautasi prielaida, jog pažanga stebėtina priemonių „Inogeb LT-1“, „Inogeb LT-3“ ir „Inogeb LT“ lygmenyje.

Apibendrinant pažangą išskirtinos dvi esminės inovacijų viešinimo ir populiarinimo grupės, įgyvendintos kiekvienos iš „Inogeb LT-1“, „Inogeb LT-3“ ir „Inogeb LT“ priemonių taikymo laikotarpiu:

- Pirmoji grupė apima informacijos sklaidos priemones, tokias kaip duomenų bazės ir portalai, informacinės medžiagos sklaidos priemonės, leidiniai, katalogai, vaizdo ir garso priemonės, pranešimai spaudai, straipsniai spaudoje, sklaida televizijoje, radijuje bei skaitmeninėje erdvėje.
- Antroji grupė apima regioninius ir tarptautinius informacinius renginius.

Siekiant įvertinti pažangą abiejose inovacijų ir viešinimo grupėse taikyta:

- Auditorijos aprėpties dimensija, kuri apima auditorijos plotį pasiektų žmonių skaičiaus bei tikslinių grupių skaičiaus atžvilgiu;
- Auditorijos įtraukimo (priemonių interaktyvumo) dimensija, kuri atspindi priemonių aktualumą vertinant turinio ir formato atitiktį tikslinei auditorijos poreikiams, lūkesčiams bei rinkos tendencijoms.

PAVEIKSLAS 23. INOVACIJŲ VIEŠINIMO IR POPULIARINIMO PRIEMONIŲ BEI VEIKLŲ PAŽANGA

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Stebint santykinius elementų dydžius, žyminčius orientacinę inovacijų viešinimui ir populiarinimui skirtų lėšų dalį, atkreiptinas dėmesys, jog priemonės „Inogeb LT-1“ įgyvendinimui buvo skirta beveik trečdaliu mažiau lėšų, nei priemonės „Inogeb LT-3“ atveju, tačiau „Inogeb LT-1“ priemonės atveju daugiau dėmesio skirta inovacijų sklaidai (kaip aptarta ankstesnėse analizės dalyse). Abiejų priemonių atveju informacijos sklaidos priemonės dažniau įgijo tradicines formas, tokias kaip leidiniai ar katalogai. Šių priemonių interaktyvumas ir auditorijos įtraukimas nėra santykinai aukštas, atsižvelgiant ir į tai, jog priemonių taikymo pradžioje auditorija buvo mažiau informuota apie inovacijų spektrą ir svarbą. Interaktyvesnės priemonės, tokios kaip informacija, skleidžiama, pavyzdžiui, televizijos kanalais, pasiekdavo plačią auditoriją, įtraukiančią tiek verslą, tiek ir visuomenę, išpildė informacinę funkciją, tačiau dėl plačios aprėpties tokiu atveju buvo sudėtinga užtikrinti aukštą auditorijos įtraukimą. Atitinkamai, kritiškai svarbiu aspektu buvo (ir išlieka) turinio kokybė bei turinio atitiktis tikslinės auditorijos poreikiams ir lūkesčiams. Turinio kokybei bei tikslingumui ir interaktyvumui pasiekti palankesnė priemonė (veikla) – renginiai, kurie abiejų priemonių atveju įtraukė didesnę auditoriją. Nepaisant pakankamai didelės auditorijos aprėpties, renginiai suteikia galimybę formuoti turinį keletu sluoksnių – pagal tikslinių grupių poreikius. Kita vertus, kaip atskleidė interviu rezultatai, auditorijos poreikiams ir lūkesčiams nustatyti dažnai pasikliaujama ekspertinėmis išvalgomis bei tiesioginiu bendravimu ir bendradarbiavimu su partneriais ir naudos gavėjais, o šie, priemonių įgyvendinimo pradžioje, nėra pažengę šiuo specifiniu klausimu. Taigi, objektyviai vertinant, auditorijos įtraukimas per priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ inovacijų viešinimo ir populiarinimo priemones ir veiklas nėra išskiriamas kaip ypač aukštas, tačiau šis rezultatas yra natūralus atsižvelgiant į priemonių įgyvendinimo pradžios sąlygas. Kadangi „Inogeb LT-3“ atveju didesnis dėmesys

buvo skiriamas inovacijų sklaidai, pastebimi interaktyvesni formatai ir labiau išgryninta turinio atitiktis auditorijos poreikiams.

Kadangi priemonės „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ buvo įgyvendintos lygiagrečiai, svarbiausiu atspirties tašku vertinant pažangą laikytinas pokytis tarp šių dviejų priemonių ir priemonės „Inogeb LT“ įgyvendinto(-amo) inovacijų viešinimo ir populiarinimo. Per priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ įgyvendinimo laikotarpį sukaupta ženkli patirtis, išplėtoti ryšiai su partneriais ir tiksline auditorija, pasiektas didesnis žinomumas bei reputacija organizuojant renginius, kurie atsispindi ir didesniame priemonių interaktyvume, didesniame auditorijos įtraukime. Keičiantis viešinimo priemonių formatui (pavyzdžiui, didėjant skaitmeninių priemonių svarbai ir atsiveriant naujoms turinio pritaikymo tikslinei auditorijai galimybėms), informavimo priemonėms skiriamos santykinai mažesnės lėšos aukštam rezultatui pasiekti. Priemonės lygmeniu auditorijos aprėptis išlieka pakankami plati, tačiau pastebimas teigiamas plataus masto ir specializuotų renginių derinimas, kurį detaliau iliustruoja toliau aptariamas praktikos pavyzdys.

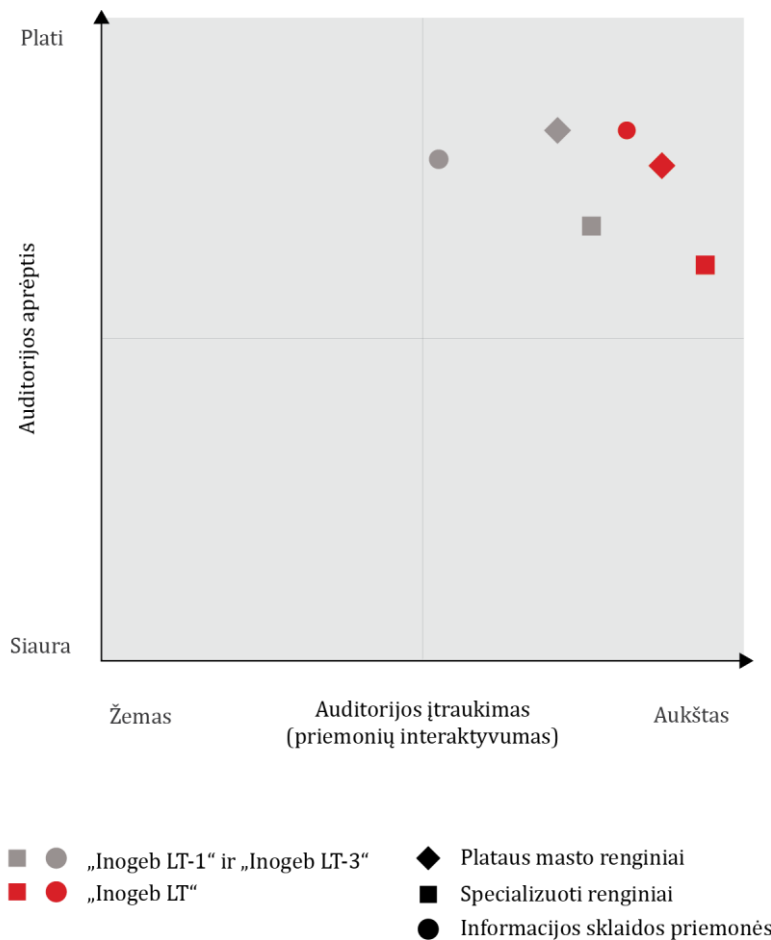
Siekiant detaliau išanalizuoti ir apibendrinti inovacijų viešinimo ir populiarinimo paslaugą, pasitelktas vieno iš pagrindinių projektų vykdytojų – MITA – praktikos pavyzdys, kuris iliustruoja tiek viešinimo ir populiarinimo priemonių pažangą, tiek ir skirtingą renginių mastą. Priemonių lygmens dokumentų, antrinių šaltinių ir duomenų analizės bei interviu rezultatai iliustruoja ženkliai pažangą, pasiektą viešinant ir populiarinant inovacijas 2007–2013 m. ir 2014–2018 m. laikotarpiais. Išskirtini šie pažangos akcentai bei su jais susiję veiksniai:

- Projektų įgyvendinimo ir veiklos praktikos adaptavimas besikeičiančioms rinkos sąlygoms, tendencijoms, auditorijos poreikiams ir lūkesčiams dėl priemonių bei veiklų formato, turinio. Pavyzdžiui, spausdintinė informacinė medžiaga, plačiai taikyta 2007–2013 m. laikotarpiu, 2014–2018 m. nuosekliai transformuojama ieškant aktualiausio, įdomaus turinio, taikant naujus formatus ir skaitmeninės komunikacijos kanalus. Praplėstos išorinės komunikacijos galimybės ir nuoseklus aktualaus ir įdomaus turinio formavimas, susijęs su jau susikūrusiu ir vis plečiamu informacijos gavėjų ratu. Lygiagrečiai stiprinamas interaktyvus pavyzdys, toks kaip sėkmės istorijos ir gerosios praktikos pavyzdžiai, komunikacijoje vis tvirtesniu tampa istorijų pasakojimo (angl. „storytelling“) technikos taikymas. Tiesioginiai naudos gavėjai per savo sėkmės istorijas, dalijimąsi patirtimi ir gerosios praktikos pavyzdžiais taip pat prisideda skleidžiant informaciją apie inovacijų skatinimo priemones bei jų teikiamą naudą. Išvien su šiuo progresu, tiksliau išnaudojami tradiciniai komunikacijos kanalai, tokie kaip televizija. Atitinkamai pastebimas ir augantis tikslinės auditorijos susidomėjimas. Prie pažangos priskirtinas ir ryšių su žiniasklaida, kaip svarbios viešinimo ir populiarinimo grandies, plėtojimas. Pavyzdžiui, išskiriant žiniasklaidos atstovus, kaip atskirą tikslinę grupę, surengti pirmieji žiniasklaidai skirti teminiai vizitai, sulaukę didelio susidomėjimo bei, kaip jo rezultatas, paskatinę žymų publikuojamų straipsnių pagausėjimą.
- Analizuojant inovacijų viešinimo ir populiarinimo veiklas, esminiu formatu išlieka skirtingo masto tarptautiniai bei regioniniai renginiai. Didelis dėmesys ir lėšų dalis skiriama teminiams forumams „Life Sciences Baltic“ bei „Vilnius Innovation Drift“, greta vystant specializuotų renginių pasiūlą, atliepiančią auditorijos poreikius ir interesus. Remiantis tarptautinėmis tendencijomis didelio masto renginių srityje, pastebima rizika, jog plačią auditoriją aprėpiantys renginiai tampa mažiau aktualūs, pritraukia mažesnę auditorijos dėmesį ir lemia mažesnę auditorijos įsitraukimą. Nepaisant to, konkrečių renginių rezultatai atskleidžia, jog projekto vykdytojui pavyksta pasiekti pažangą nepaisant šios rizikos. Nuoseklus renginių įgyvendinimas, reguliariai atnaujinamas turinys ir formatai, plėtojamas projektų vykdytojo ryšių tinklas skatina augantį šių renginių

žinomumą, partnerių ir auditorijos dalyvavimą ir įsitraukimą. Šią pažangą atspindi ir įgyvendintų renginių konkurencingumas bei atitikimas gerosios praktikos standartams tarptautiniu mastu. Kitas svarbus veiksnys yra auditorijos išgryninimas, kuris minėtųjų renginių atveju, yra augantis: vertinant įvairių šaltinių duomenis ryškėja, kad iki 80 procentų šių renginių tikslinių grupių 2014–2018 metais yra verslo atstovai. Tokio pobūdžio įsitvirtinę renginiai išlieka svarbūs siekiant plataus informavimo ir naujų inovacijų populiarinimo galimybių. Papildomai tarpusavyje derinami formatai, tokie kaip seminarai parodų metu arba parodos, papildančios konferencijas, prisideda prie efektyvios informacijos sklaidos. Kita vertus, šie renginiai tarnauja socialinių ryšių tinklo ir bendruomenės kūrimui bei platesnei temų aprėpčiai. Siekiant tikslinio auditorijos informavimo (teminių plotį lyginant su gyliu), būtini specializuoti renginiai, kurie ne tik atspindi siauresnių tikslinių grupių poreikius, bet ir skatina efektyvesnę bendruomenių grupių formavimąsi. Projektų vykdytojas vysto veiklas šia kryptimi ir šiuo metu jau pastebimi teigiami pavyzdžiai, tokie kaip renginys inovacijų tekstilės srityje tema, atspindintis aktualias verslo kūrimosi ir plėtojimo tendencijas Lietuvoje.

- Veiklos modelis, paremtas kompetencijomis, susijusiomis su renginių turiniu bei formatu, ir vystomomis projektą vykdančio partnerio organizacijos viduje. Toks veiklos modelis, aktyviai vystant kompetencijas, reikalingas efektyviai įgyvendinti projektus kokybiniu požiūriu, skatina projekto vykdytojo savarankiškumą ir sąlyginį autonomiškumą, užtikrina nuoseklią priemonių ir veiklų įgyvendinimo kokybę bei pažangą. Kartu mažinama rizika dėl priemonių ar veiklų neatitikimo rinkos poreikiams, susijusi ir su paslaugų tiekėjų kaita.

Aptariamoji pažanga per projektų vykdytojo MITA praktikos pavyzdį apibendrintai atspindėta paveiksle žemiau (žr. Paveikslas 24).

PAVEIKSLAS 24. INOVACIJŲ VIEŠINIMO IR POPULIARINIMO PRIEMONIŲ BEI VEIKLŲ PAŽANGA PER PRAKTIKOS PAVYZDĮ

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Apibendrinant inovacijų viešinimo ir populiarinimo priemones bei veiklas, įgyvendintas priemonių „Inogeb LT-1“, „Inogeb LT-3“ ir „Inogeb LT“ kontekste, pastebima ženkli pažanga, susijusi su taikomų priemonių bei organizuojamų renginių atitiktimi rinkos poreikiams, tendencijoms, kuri pasiekama per reguliariai atnaujinamą formatą, turinį, stebimus tikslinės auditorijos poreikius, plėtojamus partnerystės ryšius tarptautiniu mastu, renginių žinomumą bei reputaciją, projektų vykdytojų nuoseklią veiklą ir vystomas vidines organizacijos kompetencijas. Papildomi rezultatai atskleidžia, kad teigiamai pažangai išlaikyti, skatinti ir rizikoms mažinti, ateityje siektina detalios, sistemingos, tikslinės auditorijos ir konkrečių tikslinių grupių poreikių stebėsenos.

7.4 INOVACIJŲ VIEŠINIMO IR POPULIARINIMO PASLAUGŲ, TAIKOMŲ ANALIZUOJAMŲ PRIEMONIŲ KONTEKSTE, PAŽANGOS TĘSTINUMAS

Vertinant inovacijų įgyvendintas (-amas) viešinio ir populiarinimo priemones bei veiklas, kartu su joms keliamu tikslu, apimančiu tikslinės auditorijos informavimą, nustatyti rodikliai yra ne tik reguliariai pasiekiami, bet ir viršijami abiejų laikotarpių priemonių kontekste. Kaip patvirtina projektų vykdytojų išvalgos, inovacijų viešinimas ir populiarinimas yra svarbi prielaida efektyviam „Inogeb LT“ priemonių įgyvendinimui. Kita vertus, inovacijų viešinimas ir populiarinimas, jam keliami tikslai turėtų būti vertinami kaip sudėtinio inovacijų skatinimo ciklo elementas. Poveikis, kuris yra visuminis priemonių, veiklų ir paslaugų tikslas, yra priskiriamas ne inovacijų viešinimui ir populiarinimui, o kitoms priemonėms ir veikloms, tokioms, kaip inovacijų konsultacijos bei inovacijų paramos paslaugos. Jeigu šios ir kitos papildomos priemonės ar veiklos nėra organizuojamos efektyviai, siekiant ir pasiekiant konkretų poveikį, viešinio ir populiarinimo veiklų rezultatyvumas taip pat yra ribotas. Duomenų stebėsenos ir interviu metu pastebima, jog viena iš galimų krypčių stiprinant inovacijų priemonių poveikį, yra papildomų veiklų organizavimas. Šios veiklos išskirtinos kaip atskira grupė (ne kaip viešinio ir populiarinimo pogrupis) ir apima tokias veiklas, kaip tiksliniai mokymai įmonėms, kurie padėtų įmonėms savarankiškai sistemingai vertinti vidinius poreikius ir potencialą, bei, pavyzdžiui, vertinti tiekėjų pagalba rengiamų paraiškų kokybę arba vystyti kompetencijas, kurios įgalintų įmones rengti paraiškas savarankiškai. Šie mokymai turėtų vykti iki potencialiems naudos gavėjams kreipiantis į tiekėjus, kurie padėtų rengti paraiškas.

Vertinant priemonių projektų vykdytojų savarankiškumą, augančias kompetencijas ir ekspertines žinias, plėtojamus bendradarbiavimo ryšius su partneriais ir ekspertais tarptautiniu mastu, mažinama rizika, jog inovacijų populiarinimas ir viešinimas gali būti įgyvendinamas neefektyviai. Šis autonomiškumas ir pasiekta pažanga gali būti pakankama, kad viešinimas ir populiarinimas nuosekliai vyktų net ir nesant struktūrinių fondų paramos. Kita vertus, sumažinus ar eliminavus paramą taptų sudėtingiau užtikrinti išteklius, reikalingus padengti logistikos kaštus, tokius, kaip pranešėjų kelionės ir apgyvendinimas, pavienių pranešėjų honorarai (šiuo metu pasiekta pažanga jau sumažina bendrąją honorarų apimtį) bei kitas su renginio organizavimu, įgyvendinimu susijusias išlaidas. Tokiu atveju turėtų būti ieškoma papildomo bendradarbiavimo ir paramos formų, o tai sąlygotų sudėtingesnius procesus ir (arba) galimai ribotą renginių pasiekiamumą auditorijai. Taigi, rekomenduotina užtikrinti struktūrinių fondų paramą, skirtą inovacijų viešinimui ir populiarinimui plėtoti.

Kita vertus, viešųjų pirkimų tvarka yra susijusi su struktūrinių fondų paramos skirstymu. Esant poreikiui užsakyti platesnio spektro paslaugų paketus, kurie įtraukia tiek renginio turinį, sklaidą, tiek ir renginio logistinį organizavimą (pavyzdžiui, maitinimo paslaugas), galimas paslaugų dubliavimas. Pavyzdžiui, jeigu paslaugų tiekėjų kompetencijos dėl priemonių bei renginių turinio yra nepakankamos aukštai turinio kokybei užtikrinti, šios kompetencijos ir atitinkamos veiklos yra užtikrinamos paties projekto vykdytojo. Šiuo metu išbandomos naujas renginių organizavimo principas, kai projekto vykdytojas samdo tiekėjus siauro spektro specifinėms paslaugoms, išskirtinai susijusioms su, pavyzdžiui, renginio logistika. Ši pažanga vertintina teigiamai, tačiau kartu nubrėžia gaires efektyvesniam paslaugų užsakymui, persiorientuojant į paslaugas, kurios sustiprintų projektų vykdytojų išteklius.

Prie tokių paslaugų pavyzdžių gali būti priskiriama detali ir sisteminga tikslinės auditorijos poreikių ir lūkesčių bei rinkos tendencijų stebėseną. Šiuo metu projektų vykdytojų autonomiškumas ir tiesioginis įsitraukimas formuojant turinį, stebint tikslinės auditorijos poreikius per tiesioginę komunikaciją, bei

tendencijų stebėjimas užtikrina, jog renginiai atitinka rinkos tendencijas ir poreikius. Vis dėlto, naudos gavėjų apklausos ir papildomų duomenų analizė nurodo galimą erdvę pažangai stebint ir nustatant tikslinės auditorijos poreikius. Be to, tikslinės auditorijos poreikių analizei, didele dalimi remiantis projektų vykdytojų žmogiškųjų išteklių ekspertinėmis žiniomis ir patirtimi, tikslinga atsižvelgti ir į sąlyginių šių kompetencijų trapumą (jo tęstinumą). Taigi, siekiant sumažinti riziką bei užtikrinti pažangos tęstinumą ir stiprinimą, svarstyti papildomos priemonės ir įrankiai, kurie įgalintų projektų vykdytojus atlikti gilesnę ir tikslesnę auditorijos poreikių stebėseną. Šios priemonės bei įrankiai gali būti įgyvendinami tiek pačių projektų vykdytojų, tiek ir su paslaugų tiekėjų pagalba.

7.5 PASIŪLYMAI DĖL VIEŠINIMO VEIKLŲ, SKIRTŲ INOVACIJOMS POPULIARINTI

Remiantis atlikta analize išskirtinos šios rekomendacijos:

Su inovacijų viešinimui ir populiarinimui keliamu tikslu – auditorijos informavimu – susijusios rekomendacijos

- Rekomenduotina užtikrinti struktūrinių fondų paramą, skirtą inovacijų viešinimui ir populiarinimui, kaip svarbiam inovacijų skatinimo ciklo elementui, stiprinti.
- Pasiiekta pažanga turėtų būti tęsiama ir stiprinama, tęsiant naujų formų, formatų ir turinio paiešką viešinimo ir populiarinimo priemonėms bei veikloms įgyvendinti. Siektina išlaikyti didžiųjų, platesnio masto bei specializuotų renginių balansą. Tematiniu požiūriu papildomai akcentuotinos ne tik radikalsios, bet ir laipsniškos inovacijos, per kurias gali būti pasiektas ženklus progresas. Atsižvelgiant į rezultatus, pasiektus įgyvendinant didesnius renginius, rekomenduotina tęsti šių renginių tradiciją, plėtojant inovacijų kultūrą, vertybes bei terpę bendradarbiavimui inovacijų srityje.
- Greta šių veiklų siektinas jau pradėtas renginių specializavimas, kuo tiksliau atspindint tikslinės auditorijos poreikius ir lūkesčius. Šiuo tikslu vertėtų apsvarstyti būdus taikyti sistemingą ir detalią tikslinių grupių poreikių bei lūkesčių stebėseną ir analizę, įgalinančią projektų vykdytojus tiksliai atlikti rinkos sąlygas. Tokio pobūdžio stebėseną ir analizę gali būti atliekama tiek pačių projektų vykdytojų, tiek ir pasitelkiant paslaugų tiekėjus, tačiau jai užtikrinti reikalinga atnaujinta vieninga sistema ir metodai. Būtent šis veiksnys išskirtinas kaip esminis, kuris prisidėtų prie inovacijų populiarinimo ir mažintų riziką dėl inovacijų populiarinimo priemonių veiklų neatitikties rinkos lūkesčiams.

Su tikslais ir funkcijomis, priskiriamais inovacijų viešinimo ir populiarinimo priemonėms bei veikloms susijusios rekomendacijos

- Iki šiol inovacijų populiarinimui ir viešinimui keltas pagrindinis tikslas – auditorijos informavimas. Kaip aptarta aukščiau, poveikis siejamas su kitomis priemonėmis, tačiau pasiekta pažanga ir didesnės pažangos siekimas skatina ir tikslų peržiūrą. Ateityje didesnis dėmesys galėtų būti skiriamas kultūros bei vertybių plėtojimui ir stiprinimui, bei, pavyzdžiui, įmonių įgalinimui. Kaip aptarta aukščiau, poveikis gali būti ir toliau siejamas su kitomis priemonėmis ir veiklomis, tačiau visumoje, didesnio poveikio siekimas yra svarbus ir šiame etape siektinas tikslas. Papildomai pastebėtina, jog viešinimo veiklų pažanga turėtų būti traktuojama ne tik kaip viešinimo ir populiarinimo veiklų formato pažanga *per se* (pavyzdžiui, didesnis interaktyvių veiklų skaičius), lyginant su ankstesniuoju laikotarpiu įgyvendintomis veiklomis, bet ir kaip pažanga iš naudos

gavėjų – renginių dalyvių – perspektyvos. Užtikrinant didesnę poveikį inovacijoms skirtų renginių dalyviams, papildomai gali būti organizuojami specializuoti mokymai, kurie tiksliai atitiktų tikslinių grupių profilį. Tokios, į poveikį nukreiptos veiklos pavyzdys, – specializuoti mokymai įmonių atstovams, suteikiantys galimybę jiems išvystyti kompetencijas, reikalingas įvertinti projektų paraiškų kokybei (tuo atveju, jei paraiška rengiama su tiekėjo pagalba) arba paraiškas parengti patiems. Kitaip tariant, įgyvendinant viešinimo veiklas, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas renginio dalyvių lūkesčiams dėl aktualiausių temų, renginių poveiklių bei formato, lyginant su jų įgyta patirtimi dalyvaujant tokio pobūdžio renginiuose.

8. INOGEB PRIEMONIŲ POVEIKIO VERTINIMAS

8.1 KONTRAFAKTINIS POVEIKIO VERTINIMO METODAS

Siekiant nustatyti remiamų veiklų naudą šalies įmonėms, plėtojančioms MTEPI veiklas, buvo atliktas kontrafaktinis poveikio vertinimas. Kontrafaktinio poveikio vertinimui buvo pasirinktas 2007–2013 m. laikotarpio priemonės „Inogeb LT-3“ projektas VP2-1.4-ŪM-05-V-01-001 „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“. Iš svarstytų variantų šis projektas vienintelis atitiko visus minimalius tokiai analizei keliamus reikalavimus:

- didelis galutinių naudos gavėjų skaičius (691 subjektas, pirmąją konsultaciją gavęs 2012 metais, ir 799 subjektai, pirmąją konsultaciją gavę 2015 metais);
- galimybė sudaryti tiriamąją ir kontrolinę grupes:
 - konsultacijas gavo įmonės, savo veiklą vykdančios jau kurį laiką, o ne besikuriančios įmonės, neturinčios analizei reikalingo veiklos vykdymo laikotarpio;
 - reikšminga galutinių naudos gavėjų dalis pirmąją konsultaciją gavo gerokai vėliau, todėl jų pagrindu galima sudaryti kontrolinę grupę; tokiu būdu laikotarpiu iki intervencijos galima laikyti 2011 metus (kai konsultacijų dar nebuvo gavusi nei tiriamoji, nei kontrolinė grupė), o laikotarpiu po intervencijos – 2014 metus (kai jau turėjo būti pasireiškęs 2012 metais gautų konsultacijų poveikis tiriamajai grupei, bet konsultacijų dar nebuvo gavusi kontrolinė grupė);
- egzistuojantys bent minimalūs duomenys apie intervencijos laikotarpį, t. y. pirmosios konsultacijos gavimo data (kitų svarstytų projektų atveju tokie duomenys nebuvo prieinami); Rekomenduojama Ūkio ministerijai arba nustatyti prievolę projektų vykdytojams rinkti kontrafaktiniam poveikio vertinimui reikalingus duomenis, arba atsisakyti ketinimų atlikti kontrafaktinio poveikio vertinimą.
- didžioji dalis galutinių naudos gavėjų nebuvo gavę paramos kaip 2007–2013 m. laikotarpio paramos priemonių projektų vykdytojai, t. y. galimo konsultacijų poveikio neužgožia galimas subsidijų poveikis.

Metodo tikslas. Atliekant kontrafaktinę analizę norima palyginti intervencijos pasiektus rezultatus su rezultatais, kurie būtų pasiekti, jei intervencija nebūtų įgyvendinta⁶⁵. Kontrafaktinio poveikio vertinimo metodas leidžia atskirti, kuri stebimo faktinio paramos gavėjų veiklos pagerėjimo (pvz., paramos gavėjų apyvartos ar pelno padidėjimo) dalis priskirtina intervencijos poveikiui (kadangi pagerėjimas gali įvykti ne tik dėl intervencijos, bet ir dėl, pavyzdžiui, bendro ekonominio augimo).

⁶⁵ Kontrafaktinio poveikio vertinimo metodų gairės, Užsakovas – LR Finansų ministerija, 2013.

Kontrafaktinis poveikio vertinimas parodo, kokį poveikį naudos gavėjams (nagrinėjamų rodiklių atžvilgiu) turi intervencija, t. y. kontrafaktinis poveikio vertinimo metodas geriausia tinka siekiant nustatyti, ar yra poveikis naudos gavėjų veiklai ir kokios jis apimties⁶⁶.

Siekiant nustatyti, kokie rezultatai būtų pasiekti be intervencijos, sudaromos **tiriamoji ir kontrolinė grupės**. Tiriamoji grupė sudaroma iš intervenciją patyrusių individų (t. y. naudos gavėjų). Kontrolinė grupė – tai individai, kurie savo savybėmis yra labai panašūs į tiriamąją grupę, tačiau nėra patyrę intervencijos poveikio. Kontrolinės grupės pasiekti rezultatai padeda nustatyti, kokius rezultatus be intervencijos būtų pasiekusi tiriamoji grupė.

Kontrafaktinio poveikio vertinimui, atsižvelgiant į vertinamą objektą, kaip pagrindinis metodas buvo pasitelkta **dvigubo skirtumo analizė / dvigubo skirtumo regresija**. Kaip pagalbinis metodas taip pat buvo pasirinkta taikyti panašiausių atvejų analizė.

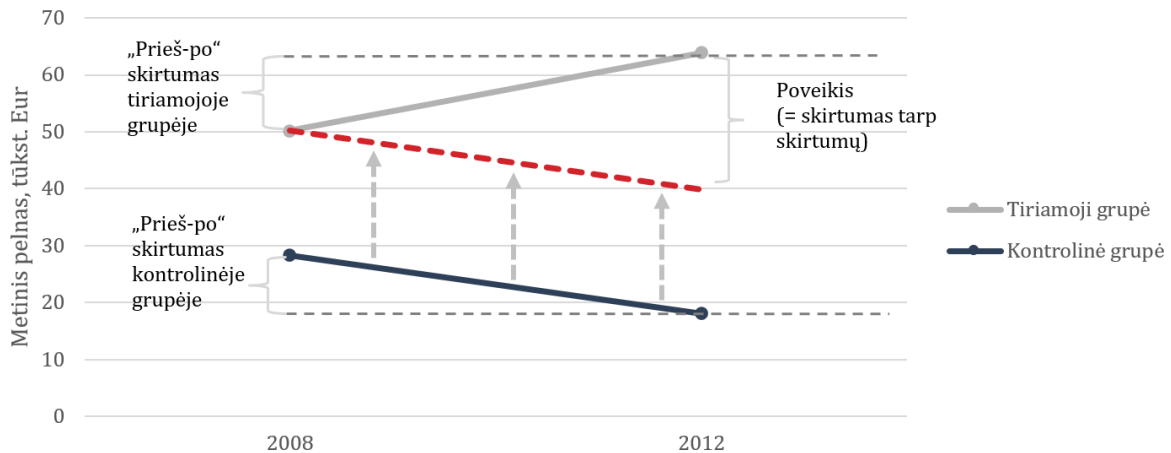
Dvigubo skirtumo analizė / dvigubo skirtumo regresija. Dvigubo skirtumo analizė tiriamąją ir kontrolinę grupes lygina skirtingais laiko tarpais. *Pirma*, vertinamas skirtumas, atsirandantis tarp lyginamų grupių (tarp tiriamosios ir kontrolinės grupių). *Antra*, nustatomas savybių skirtumas, atsirandantis *per tam tikrą laikotarpį* (prieš intervenciją ir po intervencijos). Dvigubo skirtumo analizė atsižvelgia į tai, kad yra tam tikros nepastebimos savybės, kurios lemia skirtumus tarp tikslinės ir kontrolinės grupių. Jei šios savybės ilgainiui nekinta, jų poveikį galima pašalinti palyginus abi grupes prieš ir po intervencijos⁶⁷.

Dvigubo skirtumo analizės logika pavaizduota toliau pateiktame paveiksle (žr. Paveikslas 25), atspindinčiame intervencijos poveikį verslo subjektų veiklos rodikliams (ilustravimo tikslais pasirinktas poveikis naudos gavėjų metiniam pelnui). Dvigubas skirtumas reiškia, kad skaičiuojamas, pirma, skirtumas laike (prieš ir po intervencijos) ir, antra, skirtumas tarp intervenciją patyrusių subjektų bei jos nepatyrusių subjektų⁶⁸. Hipotetinį atvejį vaizduojantis paveikslas rodo, kad analizuojamu laikotarpiu pasikeitė (padidėjo) tiriamosios grupės (naudos gavėjų) vidutinis metinis pelnas. Kontrolinės grupės vidutinis metinis pelnas sumažėjo. Tai yra skirtumai laike („prieš–po“). Iš tiriamosios grupės vidutinio metinio pelno atėmus kontrolinės grupės vidutinį metinį pelną, gaunamas dvigubo skirtumo įvertis (intervencijos poveikio įvertis). T. y. dvigubo skirtumo analizė yra paremta prielaida, kad, nesant paramos, tiriamosios grupės vidutinis metinis pelnas kistų analogiškai kontrolinės grupės vidutiniam metiniam pelnui (kontrafaktinę „kas būtų buvę be intervencijos“ situaciją vaizduoja punktyrinė linija).

⁶⁶ Remiantis Europos Komisijos metodiniu dokumentu *Evalsed Sourcebook: Method and Techniques*. (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/evaluation_sourcebook.doc).

⁶⁷ Kontrafaktinio poveikio vertinimo metodų gairės, Užsakovas – LR finansų ministerija, 2013.

⁶⁸ *Europos Komisijos metodinis dokumentas Evalsed Sourcebook: Method and Techniques* (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/evaluation_sourcebook.doc).

PAVEIKSLAS 25. DVIKUBO SKIRTUMO ANALIZĖS LOGIKA (HIPOTETINIS PAVYZDYS)

Šaltinis: Europos Komisijos metodinis dokumentas *Evalsed Sourcebook: Method and Techniques*.

Dvigubo skirtumo analizės metodu buvo vertinamas suteiktų konsultacijų poveikis toliau nurodytiems naudos gavėjų veiklos rodikliams:

- naudos gavėjų apyvartai;
- naudos gavėjų pelnui;
- naudos gavėjų darbuotojų skaičiui.

Analizei reikalingi naudos gavėjų veiklos rezultatus atspindintys duomenys buvo įsigyti iš valstybės įmonės „Registruų centras“. Konkrečiai, buvo įsigyti šie kontrafaktinei analizei reikalingi 1470 įmonių duomenys:

- subjekto registracijos data;
- pagrindinė veikla pagal EVRK redaktorių 2008, 2011 ir 2014 metais;
- savivaldybė, kurioje registruotas subjektas;
- pardavimo pajamos 2008, 2011 ir 2014 metais;
- pelnas prieš mokesčius 2008, 2011 ir 2014 metais;
- darbuotojų skaičius 2008, 2011 ir 2014 metais.

Iš 1470 įmonių 965 įmonės buvo pripažintos tinkamomis tolimesnei analizei. Likusių įmonių atveju nebuvo pateikta veiklos rodiklio reikšmė 2011 (iki intervencijos) ir (arba) 2014 (po intervencijos) metais. Iš dalies šį duomenų trūkumą lėmė tai, kad kai kurios kontrolinės grupės įmonės 2011 metais dar nebuvo registruotos. Tačiau duomenų trūko ir anksčiau registruotų įmonių atveju.

Iš LVPA buvo gauti duomenys apie šių subjektų, kaip projektų vykdytojų, gautą paramą 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu. 807 įmonės iš 965 tolimesnei analizei atrinktų įmonių nebuvo įgyvendinusios projektų (projektus įgyvendino 27,2 procentai tiriamosios grupės įmonių ir 7 procentai kontrolinės grupės įmonių).

Dvigubo skirtumo regresija papildo anksčiau paminėtą dvigubo skirtumo analizę ir yra naudinga tuo, kad leidžia nustatyti, ar poveikio įvertis yra statistiškai reikšmingas. Tokio vertinimo tikslais buvo sudarytas regresijos modelis, į kurį buvo įtraukti dvigubo skirtumo analizės metu analizuoti rodikliai.

Kaip rekomenduoja EK metodinis dokumentas⁶⁹, tikslinga sudaryti toliau nurodytą regresijos modelį:

$$Y_{i,t} = a + b_1 * T_i + b_2 * P_t + b_3 * T_i * P_t + \varepsilon_{i,t}$$

kur:

$Y_{i,t}$ yra i įmonės rezultatas (pvz., įmonės pardavimo pajamos) laikotarpiu t;

T_i yra dvi reikšmes galintis įgyti kintamasis: 1, kai įmonė (ūkis) dalyvavo intervencijoje, ir 0, kai įmonė (ūkis) nedalyvavo intervencijoje;

P_t yra dvi reikšmes galintis įgyti kintamasis: 1, atspindintis laikotarpį po intervencijos, ir 0, atspindintis laikotarpį prieš intervenciją;

$T_i * P_t$ yra dviejų anksčiau aprašytų kintamųjų rezultatas, kuris įgyja 1 reikšmę tik tuo atveju, kai imamas intervencijoje dalyvavusios įmonės rezultatas laikotarpiu po intervencijos;

$\varepsilon_{i,t}$ yra regresijos paklaida;

a, b_1 , b_2 , b_3 yra regresijos parametrai, kuriuos siekiama įvertinti:

- parametras a atspindi vidutinį intervencijoje nedalyvavusių įmonių rezultatą (pvz., pardavimo pajamas) laikotarpiu iki paramos gavimo;
- parametras b_1 atspindi pradinį skirtumą tarp tiriamosios ir kontrolinės grupės;
- parametras b_2 atspindi intervencijoje nedalyvavusių įmonių rezultato (pvz., pardavimo pajamų) skirtumą tarp laikotarpių;
- **parametras b_3 atspindi poveikio įvertį;**
- kartu įvertinamas ir parametrų reikšmingumas, pavyzdžiui, nustačius, kad poveikio įvertį atspindintis parametras yra statistiškai nereikšmingas, tektų susilaikyti nuo tvirtų teiginių, kad intervencija tikrai turėjo tokį poveikį.

Tokio regresijos modelio sudarymui naudotas statistinis-ekonometrinis paketas „R“⁷⁰.

8.2 KONTRAFAKTINIO POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

Siekiant nustatyti remiamų veiklų naudą šalies įmonėms, plėtojančioms MTEPI veiklas, buvo atliktas kontrafaktinis poveikio vertinimas. Tokiam vertinimui buvo pasirinktas 2007–2013 m. laikotarpio priemonės „Inogeb LT-3“ projektas VP2-1.4-ŪM-05-V-01-001 „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“. Iš svarstytų variantų šis projektas vienintelis atitiko visus minimalius tokiai analizei keliamus reikalavimus.

⁶⁹ Remiantis Europos Komisijos metodiniu dokumentu *Evalsed Sourcebook: Method and Techniques* (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/evaluation_sourcebook.doc).

⁷⁰ Žr.: <https://www.r-project.org/>

Analizei reikalingi pilni duomenys buvo prieinami 965 įmonių atveju. Iš jų 807 įmonės nebuvo įgyvendinusios projektų pagal 2007–2013 m. programavimo laikotarpio paramos priemones (projektus įgyvendino 27,2 procentai tiriamosios grupės įmonių ir 7 procentai kontrolinės grupės įmonių). Kadangi subsidijas įgyvendintiems projektams buvo gavusi santykinai nedidelė analizuojamų įmonių dalis, buvo nuspręsta iš tolimesnės analizės subsidijas gavusias įmones pašalinti. Toks sprendimas taip pat leido pašalinti riziką, kad galima konsultacijų poveikį užgoš galimas subsidijų poveikis.

Analizės metu buvo vertinamas projekto VP2-1.4-ŪM-05-V-01-001 „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“ metu suteiktų konsultacijų poveikis galutinių naudos gavėjų apyvartai, pelnui prieš mokesčius ir darbuotojų skaičiui. Laikotarpiu iki intervencijos buvo laikyti 2011 metai (kai konsultacijų dar nebuvo gavusi nei tiriamoji, nei kontrolinė grupė), o laikotarpiu po intervencijos – 2014 metai (kai jau turėjo būti pasireiškęs 2012 metais gautų konsultacijų poveikis tiriamajai grupei, bet konsultacijų dar nebuvo gavusi kontrolinė grupė).

Pirmiausia buvo siekiama įsitikinti, kad tiriamoji ir kontrolinė grupės yra panašios (išskyrus intervencijos patyrimo faktą). Buvo daroma prielaida, kad tikimybę gauti konsultacijas galėjo lemti įmonės veiklos vykdymo laikotarpis, pardavimo pajamos 2011 metais (laikotarpiu iki intervencijos), ekonominės veiklos rūšis (ar veikia apdirbamojoje gamyboje), registracijos vieta (ar įmonė registruota Vilniaus? apskrityje, ar įmonė registruota Vilniaus?, Kauno arba Klaipėdos apskrityse).

Atrinktų 807 įmonių analizė parodė, kad tiriamoji ir kontrolinė grupės yra labai skirtingos pagal registracijos Vilniaus apskrityje faktą ir 2011 metų pardavimo pajamas, o taip pat pakankamai skirtingos pagal amžių (žr. Lentelė 5). Pavyzdžiui, tiriamosios grupės 2011 metų pardavimo pajamų vidurkis daugiau nei 4 kartus viršija kontrolinės grupės vidurkį.

LENTELĖ 5. TIRIAMOSIOS IR KONTROLINĖS GRUPĖS Palyginimas (Prieš Korekcijas)

Grupė	Įmonės amžius	2011 metų pardavimo pajamos	Veikia apdirbamojoje gamyboje	Registruota Vilniaus apskrityje (Vilnius)	Registruota Vilniaus, Kauno arba Klaipėdos apskrityse
Tiriamosios grupės vidurkis (327 įmonės)	9,300	14 276 280	0,141	0,309	0,697
Kontrolinės grupės vidurkis (480 įmonių)	8,868	3 305 647	0,152	0,385	0,710
P reikšmė⁷¹	0,3410456	0,11334715	0,65210262	0,02424616	0,68834202

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Panašiausių atvejų analizė (sudarius „logit“ modelį) patvirtino, kad 2011 metų pardavimo pajamos ir registracijos Vilniuje faktas yra svarbūs kintamieji apskaičiuojant tikimybę įmonei būti galutiniu naudos gavėju. Vis dėlto, problema išvelgiama ne tiek grupių skirtumuose, kiek kintamųjų reikšmių

⁷¹ Kuo P reikšmė artimesnė vienetui, tuo užtikrinčiau galima teigti, kad tiriamosios ir kontrolinės grupės vidurkiai reikšmingai nesiskiria.

pasiskirstyme – 2011 metų pardavimo pajamos tiriamojoje grupėje varijuoja nuo 1126 litų ⁷² iki 2 216 320 000 litų (lyginant su 14 276 280 litų vidurkiu), o kontrolinėje grupėje – nuo 5 253 litų iki 74 325 448 litų (lyginant su 3 305 647 litų vidurkiu). Natūralu, kad 2,2 milijardų litų (642 mln. Eur) apyvartą turinčios įmonės veiklos rezultatų pokytis nulems visos grupės vidurkio pokytį, todėl pernelyg nukrypstantys tiriamosios ir kontrolinės grupės nariai turi būti eliminuoti.

Remiantis vizualine analize buvo priimtas sprendimas eliminuoti įmones, kurių 2011 metų pardavimo pajamos nepateko į 100 000–10 000 000 litų intervalą. Tad toliau analizuojama 615 įmonių (223 įmonės tiriamojoje grupėje ir 392 įmonės kontrolinėje grupėje). Matyti, kad po korekcijų tiriamoji ir kontrolinė grupės tapo pakankamai panašios (žr. Lentelė 6). Panašiausių atvejų analizė (sudarius „logit“ modelį) parodė, kad tolimesnę atranką būtų tikslinga vykdyti nebent pagal registracijos Vilniaus apskrityje faktą, tačiau to buvo atsisakyta dėl per mažo tikėtino indėlio į analizės tikslumą.

LENTELĖ 6. TIRIAMOSIOS IR KONTROLINĖS GRUPĖS PALYGINIMAS (PO KOREKCIJŲ)

Grupė	Įmonės amžius	2011 metų pardavimo pajamos	Veikia apdirbamojoje gamyboje	Registruota Vilniaus apskrityje (Vilnius)	Registruota Vilniaus, Kauno arba Klaipėdos apskrityse
Tiriamosios grupės vidurkis (223 įmonės)	9,357	1 919 513	0,139	0,314	0,695
Kontrolinės grupės vidurkis (392 įmonės)	9,098	1 881 106	0,158	0,375	0,702
P reikšmė⁷³	0,612	0,845	0,519	0,124	0,867

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

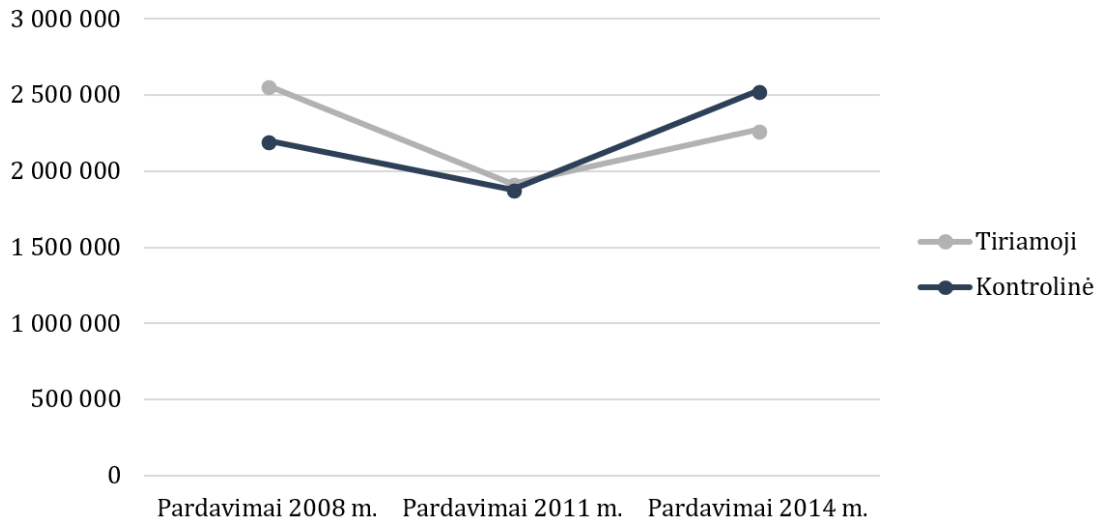
8.2.1 POVEIKIS GALUTINIŲ NAUDOS GAVĖJŲ PARDAVIMO PAJAMOMS

Siekiant taikyti dvigubo skirtumo analizę, būtina įsitikinti, kad ilgesniu laikotarpiu iki intervencijos tiriamoji ir kontrolinė grupė pasižymėjo panašia analizuojamo poveikio rodiklio (šiuo atveju – pardavimo pajamų) dinamika. Paveikslas 26 vaizduoja tiriamosios ir kontrolinės grupių pardavimo pajamų vidurkį 2008, 2011 ir 2014 metais. Matyti, kad tiriamoji ir kontrolinė grupės 2008–2011 metais pasižymėjo pardavimo pajamų mažėjimu. Nors pardavimo pajamų vidurkio skirtumas tarp tiriamosios ir kontrolinės

⁷² Duomenys gauti litais, todėl analizėje naudojamos litais išreikštos reikšmės. Išvadose bus naudojamos reikšmės eurais.

⁷³ Kuo P reikšmė artimesnė vienetui, tuo užtikrinčiau galima teigti, kad tiriamosios ir kontrolinės grupės vidurkiai reikšmingai nesiskiria.

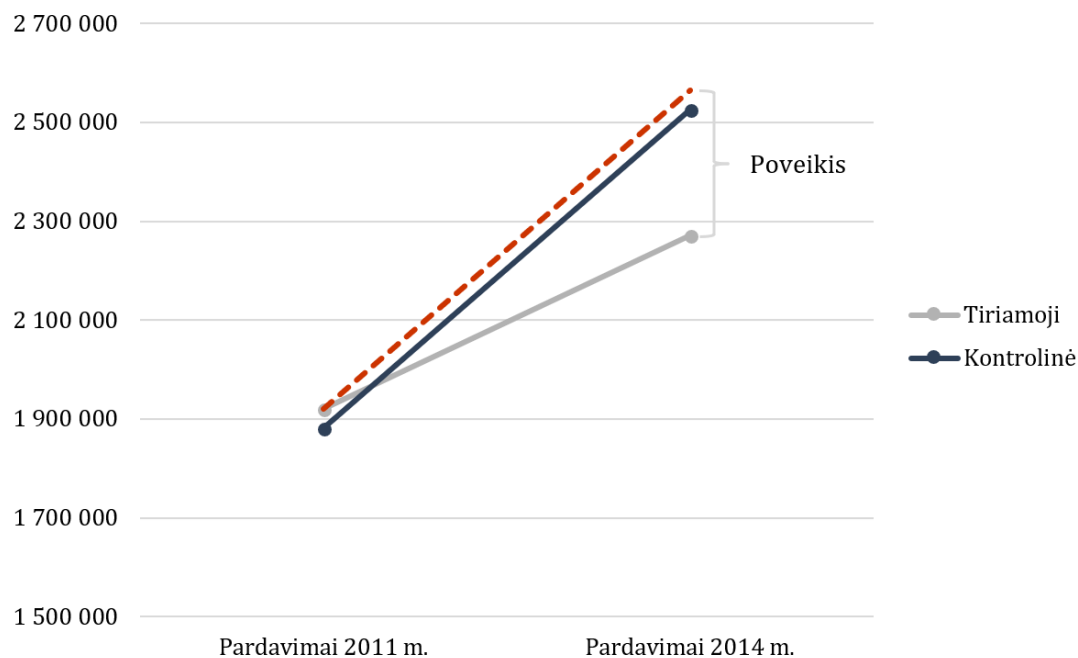
grupių 2008–2011 m. laikotarpiu ir sumažėjo, tai nėra kardinalus pokytis, verčiantis atsisakyti dvigubo skirtumo analizės.

PAVEIKSLAS 26. TIRIAMOSIOS IR KONTROLINĖS GRUPIŲ PARDAVIMO PAJAMŲ VIDURKIS, LT

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Dvigubo skirtumo analizė yra paremta prielaida, kad, nesant intervencijos, tiriamosios grupės pardavimo pajamų vidurkis kistų analogiškai kontrolinės grupės pardavimo pajamų vidurkiui (žr. Paveikslas 27, kontrafaktinę „kas būtų buvę be intervencijos“ situaciją vaizduoja punktyrinė linija). Tokiu atveju konsultacijų poveikis tiriamosios grupės pardavimo pajamoms būtų neigiamas (tiriamosios grupės pardavimo pajamų vidurkis 2014 metais buvo 294 tūkst. litų arba 85 tūkst. Eur mažesnis nei būtų buvęs nesant konsultacijų). Vis dėlto, dvigubo skirtumo regresija ($Y_{i,t} = a + b_1 * T_i + b_2 * P_t + b_3 * T_i * P_t + \varepsilon_{i,t}$) parodė, kad šis poveikio įvertis yra statistiškai nereikšmingas, vadinasi, negalima teigti, kad intervencija turėjo neigiamą poveikį.

PAVEIKSLAS 27. POVEIKIS TIRIAMOSIOS GRUPĖS PARDAVIMO PAJAMOMS, LT

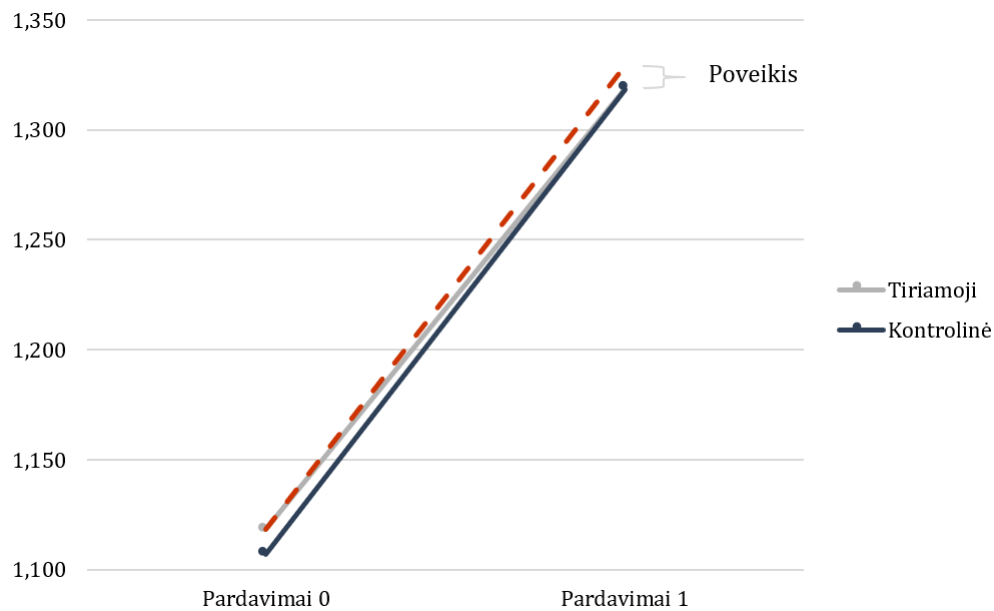
Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kontrafaktinės analizės rezultatais

Tokiems rezultatams įtakos galėjo turėti jau minėtas faktas, kad 2008–2011 m. laikotarpiu tiriamoji grupė patyrė didesnę pardavimo pajamų smukimą nei kontrolinė grupė, atitinkamai ši tendencija 2011–2014 m. laikotarpiu realizavosi mažesniu tiriamosios grupės pardavimo pajamų augimu, t. y. tiriamoji grupė visą analizuojamą (tiek 2008–2011, tiek 2011–2014 m.) laikotarpį rodė kiek prastesnius augimo rezultatus, todėl kritikos susilaukia prielaida, kad, nesant intervencijos, tiriamosios grupės pardavimo pajamų vidurkis 2011–2014 m. laikotarpiu kistų analogiškai kontrolinės grupės pardavimo pajamų vidurkiui. Antra galima priežastis yra susijusi su tuo, kad nominalios pardavimo pajamos analizuojamoje populiacijoje yra labai skirtingos, todėl keli stambesni nariai gali nulemti visos grupės elgseną. Esant didelei variacijai, dvigubo skirtumo regresija nesugeba tiksliai atspindėti egzistuojančių sąryšių, ką iliustruoja statistiškai nereikšmingas poveikio įvertis.

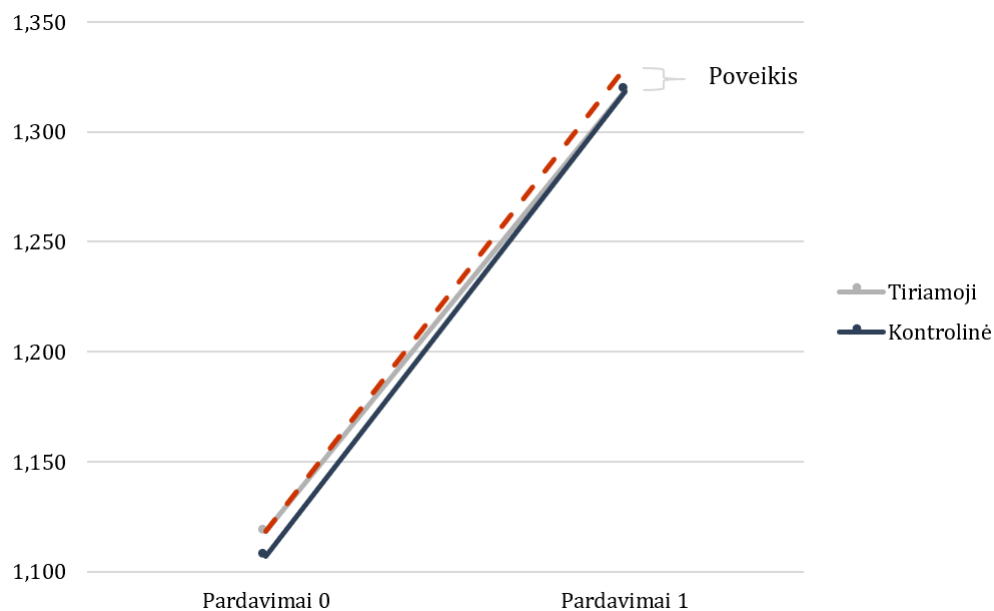
Įvardytas problemas galima spręsti pereinant nuo nominalių dydžių prie pokyčių atspindinčių dydžių. T. y. dvigubo skirtumo analizės metu elgseną prieš intervenciją atspindėtų pardavimo pajamų pokytis 2008–2011 metais, o elgseną po intervencijos – pardavimo pajamų pokytis 2011–2014 metais.

Nominalius dydžius konvertavus į pokyčius, taip pat iškilo poreikis pašalinti narius, reikšmingai nukrypstančius nuo vidurkio. Pavyzdžiui, vienas narys 2008–2011 metais augo net 387 802 kartus, tad jis vienas nulemtų visos grupės rezultatus. Remiantis vizualine analize buvo priimtas sprendimas eliminuoti įmones, kurių 2008–2011 metų pardavimo pajamų augimas nepateko į 0,2–5 kartų augimo intervalą. Tad toliau analizuojamos 396 įmonės (149 įmonės tiriamojoje grupėje ir 247 įmonės kontrolinėje grupėje).

encija turėjo neigiamą poveikį.

Paveikslas 28) kontrafaktinę „kas būtų buvę be intervencijos“ situaciją vaizduoja punktyrinė linija. Tokiu atveju konsultacijų poveikis tiriamosios grupės pardavimo pajamoms būtų neigiamas (tiriamosios grupės pardavimo pajamų vidurkio augimas 2011–2014 metais buvo 1,1 procento mažesnis nei būtų buvęs nesant konsultacijų. Vis dėlto, dvigubo skirtumo regresija ($Y_{i,t} = a + b_1 \cdot T_i + b_2 \cdot P_t + b_3 \cdot T_i \cdot P_t + \epsilon_{i,t}$) parodė, kad šis poveikio įvertis yra statistiškai nereikšmingas, vadinasi, negalima teigti, kad intervencija turėjo neigiamą poveikį.

PAVEIKSLAS 28. POVEIKIS TIRIAMOSIOS GRUPĖS PARDAVIMO PAJAMOMS, KARTAIS

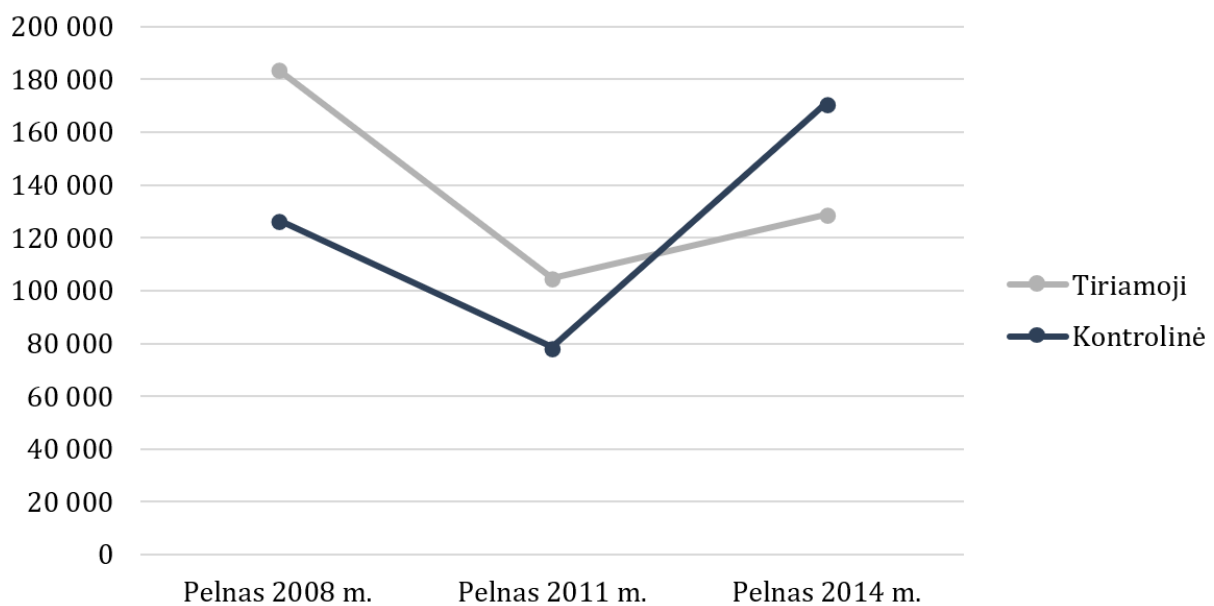
Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kontrafaktinės analizės rezultatais

Tokius rezultatus galima aiškinti įvairiai. Viena vertus, intervencija galėjo būti pernelyg nereikšminga, kad turėtų poveikį. Projektų įgyvendinimo metu nebuvo renkama informacija, kokios trukmės konsultacijas gavo galutiniai naudos gavėjai, tačiau yra žinoma, kad kai kurios įmonės buvo konsultuotos ne daugiau kaip

valandą laiko, todėl poveikis galėjo būti nereikšmingas. Be to, 2007–2013 m. laikotarpiu remiamos veiklos dar nebuvo pasiekusios aukštesnio kokybinio lygio (lyginant su 2014–2020 m. laikotarpiu), o tai taip pat galėjo lemti nereikšmingą poveikį. Be to, inovacinė veikla nebūtinai turi vesti prie veiklos apimčių augimo, t. y. siekiant pelno maksimizavimo ne mažiau svarbi yra sąnaudų mažinimo pusė (todėl sąnaudų mažinimas taip pat gali būti inovacinės veiklos tikslas).

8.2.2 POVEIKIS GALUTINIŲ NAUDOS GAVĖJŲ PELNUI

Siekiant įsitikinti, ar ilgesniu laikotarpiu iki intervencijos tiriamoji ir kontrolinė grupė pasižymėjo panašia pelno dinamika, buvo pašalinti papildomi nariai, kurių pelnas ir (arba) nuostolis viršijo 5 mln. litų. Tokiu būdu vietoje 615 įmonių liko 607 įmonės. Paveikslas 29 vaizduoja tiriamosios ir kontrolinės grupių pelno vidurkį 2008, 2011 ir 2014 metais. Matyti, kad tiriamoji ir kontrolinė grupės 2008–2011 metais pasižymėjo pelno mažėjimu. Nors pelno vidurkio skirtumas tarp tiriamosios ir kontrolinės grupių 2008–2011 m. laikotarpiu ir sumažėjo, tai nėra kardinalus pokytis, verčiantis atsisakyti dvigubo skirtumo analizės.

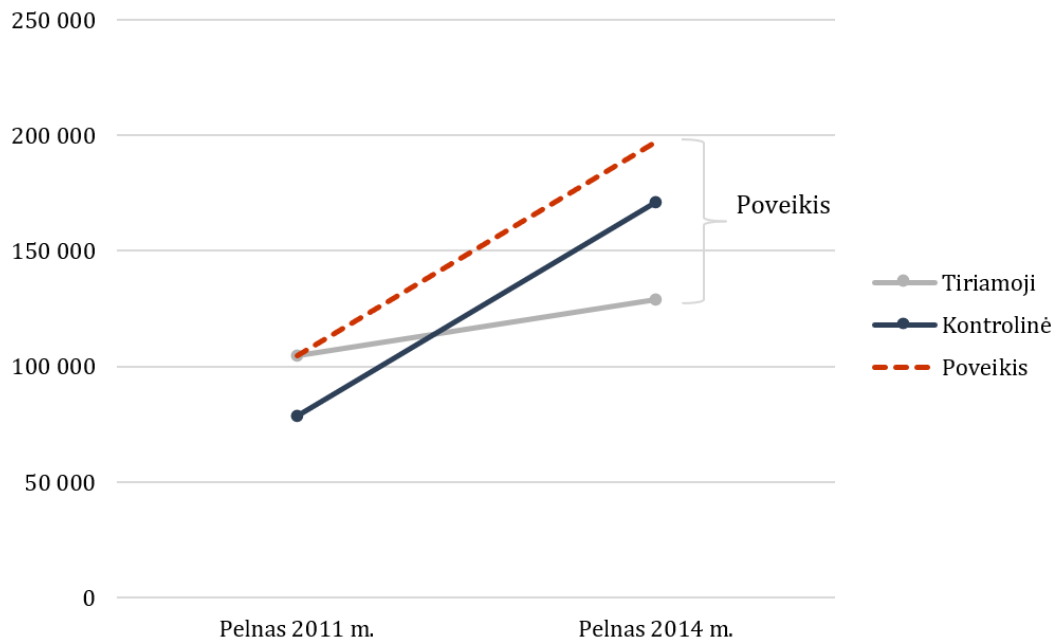

PAVEIKSLAS 29. TIRIAMOSIOS IR KONTROLINĖS GRUPIŲ PELNO VIDURKIS, LT

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Paveiksle (žr. Paveikslas 30) kontrafaktinę „kas būtų buvę be intervencijos“ situaciją vaizduoja punktyrinė linija. Tokiu atveju konsultacijų poveikis tiriamosios grupės pelnui būtų neigiamas (tiriamosios grupės pelnas 2014 metais buvo 68,6 tūkst. litų arba 19,9 tūkst. EUR mažesnis nei būtų buvęs nesant konsultacijų). Dvigubo skirtumo regresija ($Y_{i,t} = a + b_1 \cdot T_i + b_2 \cdot P_t + b_3 \cdot T_i \cdot P_t + \varepsilon_{i,t}$) parodė, kad šis poveikio įvertis yra gautas

su kiek mažesniu nei įprasta statistiniu reikšmingumu⁷⁴, todėl trūksta įrodymų, kad intervencija turėjo neigiamą poveikį.

PAVEIKSLAS 30. POVEIKIS TIRIAMOSIOS GRUPĖS PELNUI, LT

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kontrafaktinės analizės rezultatais

Tokiems rezultatams įtakos galėjo turėti faktas, kad 2008–2011 m. laikotarpiu tiriamoji grupė patyrė didesnę pelno smukimą nei kontrolinė grupė, atitinkamai ši tendencija 2011–2014 m. laikotarpiu realizavosi mažesniu tiriamosios grupės pelno augimu. T. y. tiriamoji grupė visą analizuojamą (tiek 2008–2011, tiek 2011–2014 m.) laikotarpį rodė kiek prastesnius augimo rezultatus, todėl kritikos susilaukia prielaida, kad, nesant intervencijos, tiriamosios grupės pelno vidurkis 2011–2014 m. laikotarpiu kistų analogiškai kontrolinės grupės pelno vidurkiui. Antra galima priežastis yra susijusi su tuo, kad nominalus pelnas analizuojamoje populiacijoje yra labai skirtingas, todėl keli stambesni nariai gali nulemti visos grupės elgseną. Esant didelei variacijai, dvigubo skirtumo regresija nesugeba tiksliai atspindėti egzistuojančių sąryšių, ką iliustruoja kiek su kiek mažesniu nei įprasta statistiniu reikšmingumu gautas poveikio įvertis.

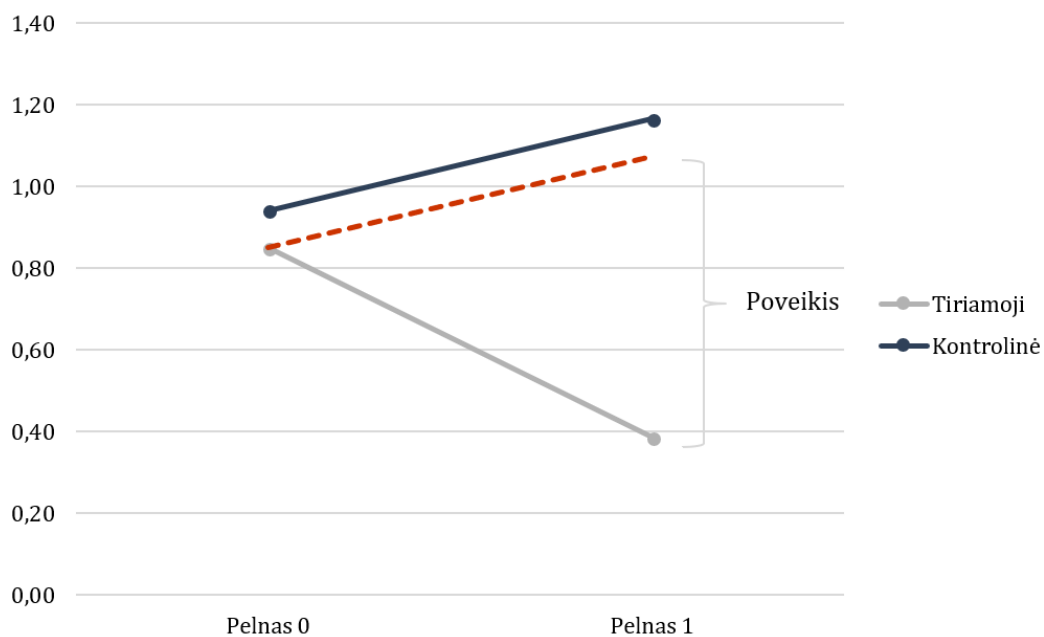
Todėl toliau nuo nominalių dydžių buvo pereita prie pokytį atspindinčių dydžių, kai dvigubo skirtumo analizės metu elgseną prieš intervenciją atspindi pelno pokytis 2008–2011 metais, o elgseną po intervencijos – pelno pokytis 2011–2014 metais.

Nominalius dydžius konvertavus į pokyčius, taip pat iškilo poreikis pašalinti narius, reikšmingai nukrypstančius nuo vidurkio. Remiantis vizualine analize buvo priimtas sprendimas eliminuoti įmones,

⁷⁴ P reikšmė lygi 0,1395.

kurių pelno ir (arba) nuostolio augimas viršijo 15 kartų. Tad toliau analizuojamos 376 įmonės (142 įmonės tiriamosioje grupėje ir 234 įmonės kontrolinėje grupėje).

Paveiksle (žr. Paveikslas 31) kontrafaktinę „kas būtų buvę be intervencijos“ situaciją vaizduoja punktyrinė linija. Tokiu atveju konsultacijų poveikis tiriamosios grupės pelnui būtų neigiamas (tiriamosios grupės pelno augimas 2011–2014 metais buvo 69 procentais mažesnis nei būtų buvęs nesant konsultacijų. Dvigubo skirtumo regresija ($Y_{i,t} = a + b_1 * T_i + b_2 * P_t + b_3 * T_i * P_t + \epsilon_{i,t}$) parodė, kad šis poveikio įvertis yra gautas su kiek mažesniu nei įprasta statistiniu reikšmingumu⁷⁵, vadinasi, trūksta įrodymų, kad intervencija turėjo neigiamą poveikį.

PAVEIKSLAS 31. POVEIKIS TIRIAMOSIOS GRUPĖS PELNUI, KARTAIS

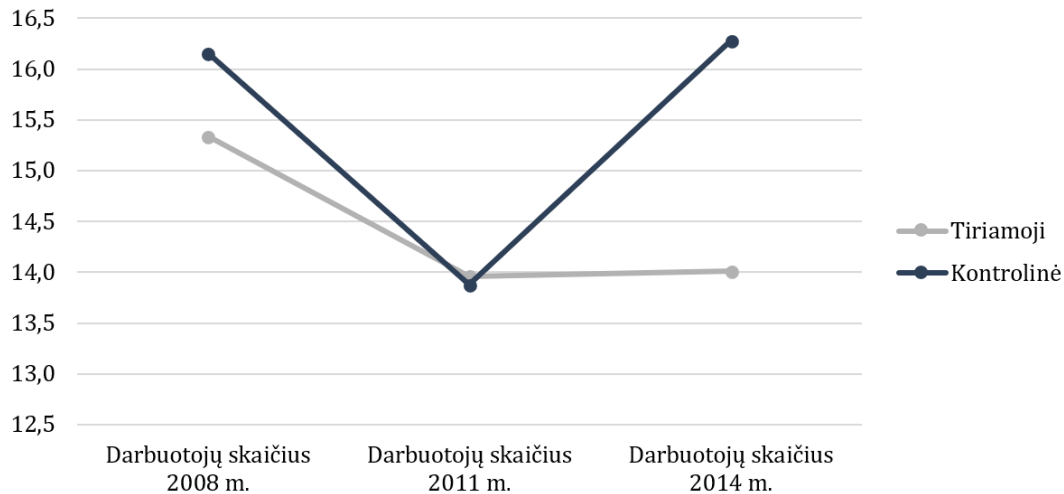
Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kontrafaktinės analizės rezultatais

8.2.3 POVEIKIS GALUTINIŲ NAUDOS GAVĖJŲ DARBUOTOJŲ SKAIČIUI

Toliau pateiktas paveikslas (žr. Paveikslas 32) vaizduoja tiriamosios ir kontrolinės grupių darbuotojų skaičiaus vidurkį 2008, 2011 ir 2014 metais. Matyti, kad tiriamoji ir kontrolinė grupės 2008–2011 metais pasižymėjo darbuotojų skaičiaus mažėjimu. Nors darbuotojų skaičiaus pajamų vidurkio skirtumas tarp

⁷⁵ P reikšmė lygi 0,1667.

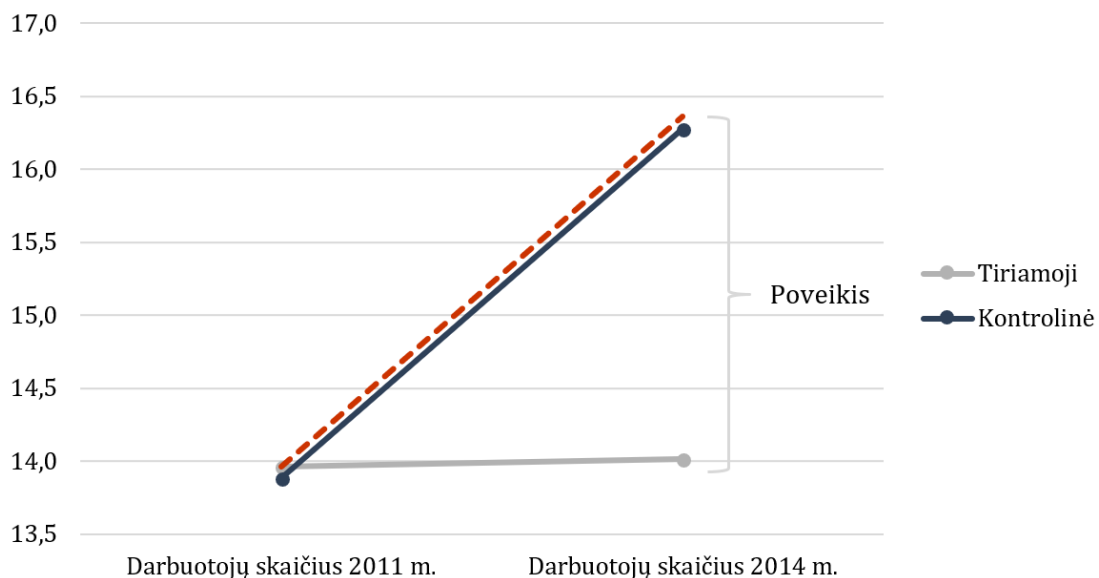
tiriamosios ir kontrolinės grupių 2008–2011 m. laikotarpiu ir sumažėjo, tai nėra kardinalus pokytis, verčiantis atsisakyti dvigubo skirtumo analizės.

PAVEIKSLAS 32. TIRIAMOSIOS IR KONTROLINĖS GRUPIŲ DARBUOTOJŲ SKAIČIAUS VIDURKIS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting.

Paveiksle (žr. Paveikslas 33) kontrafaktinę „kas būtų buvę be intervencijos“ situaciją vaizduoja punktyrinė linija. Tokiu atveju konsultacijų poveikis tiriamosios grupės darbuotojų skaičiui būtų neigiamas (tiriamosios grupės darbuotojų skaičiaus vidurkis 2014 metais buvo 2,35 darbuotojo mažesnis nei būtų buvęs nesant konsultacijų). Vis dėlto, dvigubo skirtumo regresija ($Y_{i,t} = a + b_1 \cdot T_i + b_2 \cdot P_t + b_3 \cdot T_i \cdot P_t + \varepsilon_{i,t}$) parodė, kad šis poveikio įvertis yra gautas su mažesniu nei įprasta statistiniu reikšmingumu, vadinasi, negalima teigti, kad intervencija turėjo neigiamą poveikį.

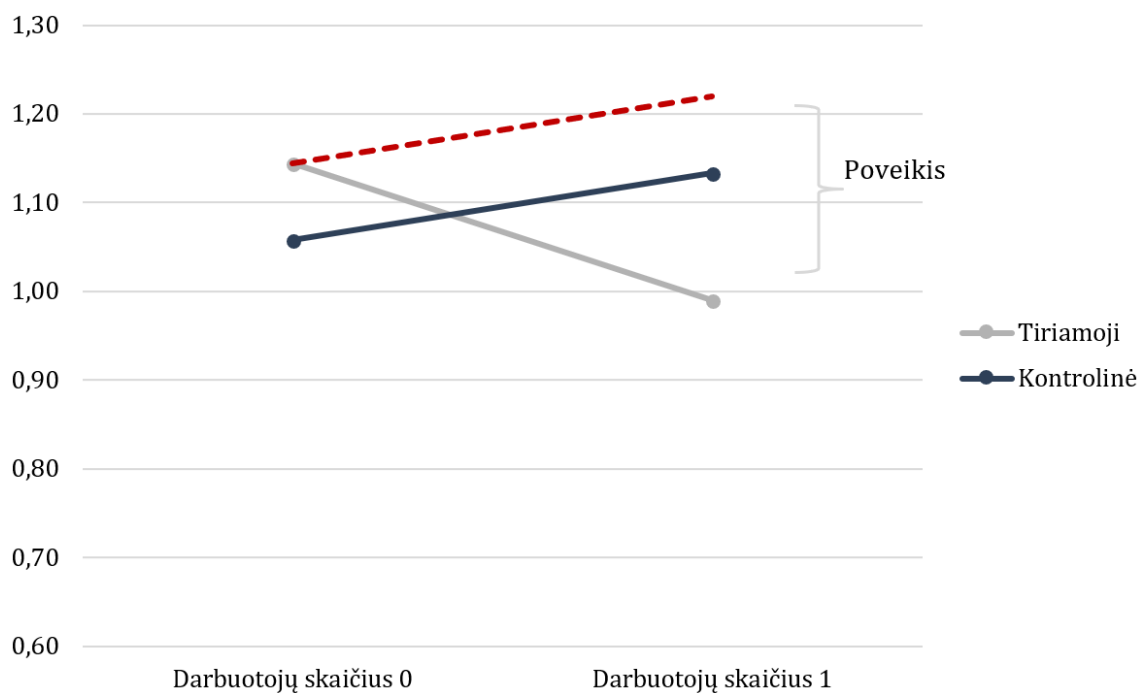
PAVEIKSLAS 33. POVEIKIS TIRIAMOSIOS GRUPĖS DARBUOTOJŲ SKAIČIUI

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kontrafaktinės analizės rezultatais

Tokiems rezultatams įtakos galėjo turėti tai, kad nominalus darbuotojų skaičius analizuojamoje populiacijoje yra labai skirtingas, todėl keli stambesni nariai gali nulemti visos grupės elgseną. Esant didelei variacijai, dvigubo skirtumo regresija nesugeba tiksliai atspindėti egzistuojančių sąryšių, ką iliustruoja mažesnis nei įprasta poveikio įvertis statistinis reikšmingumas.

Įvardytą problemą galima spręsti pereinant nuo nominalių dydžių prie pokytį atspindinčių dydžių. T. y. dvigubo skirtumo analizės metu elgseną prieš intervenciją atspindėtų darbuotojų skaičiaus pokytis 2008–2011 metais, o elgseną po intervencijos – darbuotojų skaičiaus pokytis 2011–2014 metais.

Paveikslas 34 kontrafaktinę „kas būtų buvę be intervencijos“ situaciją vaizduoja punktyrinė linija. Tokiu atveju konsultacijų poveikis tiriamosios grupės darbuotojų skaičiui būtų neigiamas (tiriamosios grupės darbuotojų skaičiaus vidurkio augimas 2011–2014 metais buvo 23 procentais mažesnis nei būtų buvęs nesant konsultacijų. Be to, dvigubo skirtumo regresija ($Y_{i,t} = a + b_1 * T_i + b_2 * P_t + b_3 * T_i * P_t + \epsilon_{i,t}$) parodė, kad šis poveikio įvertis yra statistiškai reikšmingas⁷⁶, vadinasi, intervencija turėjo neigiamą poveikį tiriamosios grupės darbuotojų skaičiaus augimui.

PAVEIKSLAS 34. POVEIKIS TIRIAMOSIOS GRUPĖS DARBUOTOJŲ SKAIČIUI, KARTAIS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis kontrafaktinės analizės rezultatais

Gautas rezultatas gali būti paaiškintas tuo, kad įmonių vykdoma inovacinė veikla, kaip ir įmonių investicijos, yra pirmiausia nukreipta į darbo našumo didinimą, automatizuojant įmonės procesus ir

⁷⁶ P reikšmė lygi 0,0059.

didesnį mažiau kvalifikuotų žmogiškųjų išteklių kiekį keičiant mažesniu labiau kvalifikuotų žmogiškųjų išteklių kiekiu. Be to, nominaliais dydžiais atlikta analizė rodo, kad darbuotojų skaičiaus vidurkis po intervencijos tiriamojoje grupėje nesumažėjo, t. y. veiklos apimtys buvo plečiamos nedidinant darbuotojų skaičiaus. Tokiam augimo pobūdžiui (kai veiklos apimtys buvo plečiamos nedidinant darbuotojų skaičiaus) įtakos, tikėtina, turėjo ir suteiktos konsultacijos.

8.3 KONTRAFAKTINIO POVEIKIO VERTINIMO IŠVADOS

Apibendrinant, atliktas kontrafaktinio poveikio vertinimas parodė, kad konsultacijų poveikis tiriamosios grupės pardavimo pajamoms būtų neigiamas. Vis dėlto, apskaičiuoti poveikio įverčiai yra statistiškai nereikšmingi, vadinasi, negalima teigti, kad intervencija turėjo neigiamą poveikį pardavimo pajamoms. Viena vertus, intervencija galėjo būti pernelyg nereikšminga, kad turėtų poveikį (kai kurios įmonės buvo konsultuotos ne daugiau kaip valandą laiko, o 2007–2013 m. laikotarpiu remiamos veiklos dar nebuvo pasiekusios aukštesnio kokybinio lygio, lyginant su 2014–2020 m. laikotarpiu). Kita vertus, inovacinė veikla nebūtinai turi vesti prie veiklos apimčių augimo – ne mažiau svarbus inovacinės veiklos tikslas gali būti sąnaudų mažinimas.

Pelno kontrafaktinė analizė nepatvirtino prielaidos dėl sąnaudų mažinimo, kaip inovacinės veiklos tikslo. Dvigubo skirtumo analizė rodytų, kad konsultacijos turėjo neigiamą poveikį tiriamosios grupės pelnui (tiek vertinant nominaliai, tiek vertinant pokyčius). Vis dėlto, neigiamo poveikio įverčiai gauti su kiek mažesniu nei įprasta statistiniu reikšmingumu, vadinasi, trūksta įrodymų, kad intervencija turėjo neigiamą poveikį pelnui.

Kita vertus, prielaidą dėl sąnaudų mažinimo, kaip inovacinės veiklos tikslo, patvirtina darbuotojų skaičiaus kontrafaktinė analizė, kuri parodė, kad tiriamosios grupės darbuotojų skaičiaus vidurkio augimas 2011–2014 metais buvo 23 procentais mažesnis nei būtų buvęs nesant konsultacijų. Dvigubo skirtumo regresija parodė, kad šis poveikio įvertis yra statistiškai reikšmingas. Vadinasi, įmonių vykdoma inovacinė veikla galėjo būti nukreipta į darbo našumo didinimą, kuris leidžia plėsti veiklos apimtį nedidinant darbuotojų skaičiaus.

9. KITŲ ES ŠALIŲ PATIRTIES ANALIZĖ

Atliekant analizę ir teikiant rekomendacijas taip pat buvo atsižvelgta į 2 kitų ES šalių – Estijos ir Švedijos – patirtį. Estija pasirinkta kaip šalis, pagal išsivystymą atitinkanti Lietuvą, be to, turinti gerosios patirties analizuojamoje srityje. Švedija pasirinkta kaip stipriai pažengusi inovacijų srityje.

Atliekant Švedijos ir Estijos inovacijų skatinimo patirties apžvalgą buvo orientuotasi į taikytas ir taikomas priemones, panašias į Lietuvoje įgyvendinamą „Inogeb LT“ priemonę. Vertinant užsienio šalyse įgyvendinamų priemonių pavyzdžius, dėmesys kreiptas į tokių priemonių galimybių taikymą pagal esamas sąlygas arba perkeliant tarptautinę praktiką Lietuvos kontekste.

Analizuojamų šalių inovacijų skatinime pagrindinį vaidmenį vaidina:

- Agentūra *Vinnova* Švedijoje, kurioje dirba 140 darbuotojų ir inovacijų skatinimo biudžetas sudaro 269 mln. Eur,
- Verslo plėtros agentūra *Enterprise Estonia (EAS)*, kurioje su technologinių inovacijų skatinimu susijusiose veiklose dirba 5 darbuotojai ir biudžetas sudaro 10,7 mln. Eur⁷⁷.

9.1 ŠVEDIJOS PATIRTIES APŽVALGA

Švedijos sėkmei inovacijų skatinimo srityje priskirtini keli veiksniai, kurie išskiria šią šalį kitų šalių, tuo pačiu ir Lietuvos, kontekste:

1. Plati institucijų, veikiančių inovacijų skatinime, įvairovė.
2. Verslo sektoriaus finansavimas iki 50 procentų nuo konkrečios inovacijų skatinimo priemonės įgyvendinimo biudžeto.
3. Konkretūs klasterių modeliai, veikiančys Švedijoje ir su gretimomis šalimis (Danija, Norvegija).
4. Įmonės, gaminančios galutinius aukštos pridėtinės vertės ir konkurencingus gaminius ir paslaugas su žinomais pasauliniais prekių ženklais, kurie nuolat reikalauja inovacinių sprendimų ir kur šie sprendimai gali būti pritaikomi.
5. Švedijos inovacijų agentūra VINNOVA remia strategines programas, susietas su konkrečių sektorių plėtra ir inovacijų taikymu. Šiuo metu yra išskirta 17 strateginių sektorių. Agentūra teikia prioritetą tyrimų ir inovacinių projektų finansavimui.

Tokie veiksniai, net jei jie ir būtų remiami Lietuvoje, yra sunkiau pritaikomi dėl mažos rinkos, kritinio įmonių skaičiaus trūkumo klasteriams užtikrinti, gaminių ir paslaugų pozicionavimo vidurinėse vertės kūrimo grandinės vietose, kurioms būdinga žemesnė pridėtinė vertė, ribotų verslo galimybių bendrai finansuoti konkrečias programas.

⁷⁷ Remiantis Europos inovacijų agentūrų tinklo TAFTIE informacija: www.taftie.org/content/member-organisations%C2%B4-budgets-staff

Švedijos institucijų, susijusių su inovacijų skatinimu, įvairovė

Švedijai būdinga tai, kad viešajame ir privačiame sektoriuose veikia didelis skaičius įvairių organizacijų, asociacijų ir įmonių, siekiančių kurti naujus produktus, paslaugas ir procesus, tuo prisidedant prie ilgalaikio tvaraus Švedijos ekonomikos augimo. Tokios organizacijos kuria ištisa ir tarpusavyje susijusią sistemą, skirtą inovacijų kūrimui ir konkurencingumo didinimui. Keletas tokių organizacijų pavyzdžių:

- Knowledge Foundation (KK-stiftelsen, www.kks.se) siekia skatinti konkurencingumą, sukuriant sąlygas inovacijoms ir kūrybiškumui bei stiprinant akademinės bendruomenės ir pramonės ryšius;
- Švedijos strateginių tyrimų fondas (SSF, <https://strategiska.se/en>) yra nepriklausoma organizacija, kuri remia mokslinius tyrimus gamtos mokslų, inžinerijos ir medicinos srityse;
- Švedijos vyriausybinių inovacijų sistemų agentūra (Vinnova, www.vinnova.se), orientuota į naujoves, susijusias su moksliniais tyrimais ir plėtra; ypač akcentuojamos informacinės ir ryšių technologijos (IRT), biotechnologijos, naujos medžiagos, transportas ir produktų pristatymas į gamybą;
- Švedijos ekonomikos ir regioninio augimo agentūra (Tillväxtverket, www.tillvaxverket.se) yra vyriausybės institucija, siekianti skatinti didesnę įmonių augimą ir tvarų, konkurencingą verslą ir pramonę visoje Švedijoje;
- Švedijos mokslinių tyrimų institutai (RISE, www.ri.se/en), inovacijų partneris;
- Karališkoji Inžinerijos Mokslų Akademija IVA (www.iva.se), kuri apjungia universitetų, verslo įmonių ir valdymo ekspertus;
- Švedijos Pramonės ir Mokslų Parkų Asociacija SISP (www.sisp.se).

Švedijos inovacijų skatinimo agentūros VINNOVA strateginių inovacijų programos (SIP)

Inovacijų skatinimo agentūra vykdo toliau nurodytas strategines programas⁷⁸:

1. Bioinovacijos.
2. Drive Sweden (prekių tiekimo skaitmenizavimas).
3. Grafen (grafeno panaudojimas pramonėje).
4. InfraSweden 2030 (aplinką tausojantys gaminiai transporto sektoriui).
5. Innovair (oro transporto eksporto paslaugų skatinimas, diegiant inovacijas).
6. Internet of Things (daiktų internetas).
7. Lättvikt (lengvo svorio medžiagos).
8. Metal medžiagos.
9. Medtech4health (medicinos technologijų inovacijos).
10. Produktion2030 (įmonių konkurencingumo didinimas).
11. Processindustriell IT och Automation (pramonės automatizavimas ir skaitmenizavimas).
12. RE:Source (atliekų mažinimas ir antrinis panaudojimas).
13. Smart Built Environment (skaitmenizuota miestų plėtra).
14. Smartare elektroniksystem (nano sektoriaus plėtra).
15. STRIM (kalnakasybos sektoriaus plėtra).
16. SWELife (gyvybės mokslai).
17. Viable cities (gyvybingi miestai).

⁷⁸ Remiantis *Vinnova* teikiama informacija. Šaltinis: www.vinnova.se/en/m/strategic-innovation-programmes/

Iš paminėtų priemonių atliekamo vertinimo kontekste aktualiausias yra šešios. Jos apibūdintos žemiau.

Produktion2030 (įmonių konkurencingumo didinimas)

Priemonės pavadinimas: Produktion2030⁷⁹

Priemonės finansavimo šaltinis: Vinnova, Švedijos Tyrimų Taryba FORMAS, Švedijos Energetikos Agentūra Energimyndigketen, kurios sukūrė iniciatyvą Strateginė Inovacijų Aplinka (SIO). Valdymą užtikrina asociacija Teknikföretagen, Chalmers universitetas ir konsultacinė bendrovė WidellConsulting.

Finansavimo apimtys: 25 mln. Eur iš Vinnova ir 25 mln. Eur iš pramonės.

Priemonės tikslinė grupė (paramos gavėjas): smulkios ir vidutinės gamybinės ir tyrimo įmonės, universitetai.

Remiamos veiklos: smulkių ir vidutinių įmonių plėtra, mokymas, internacionalizavimas.

Periodas, kuriuo priemone įgyvendinama: 2013–2018 m.

Pramonės automatizavimas ir skaitmenizavimas

Priemonės pavadinimas: Processindustriell IT och Automation⁸⁰

Priemonės finansavimo šaltinis: Vinnova, Švedijos Tyrimų Taryba FORMAS, Švedijos Energetikos Agentūra Energimyndigketen, kurios sukūrė iniciatyvą Strateginė Inovacijų Aplinka (SIO). Tačiau valdymą užtikrina nepriklausoma taryba, kurios atstovai skiriami iš universitetų, kompanijų, tyrimų institutų (RISE).

Finansavimo apimtys: 12 mln. Eur⁸¹.

Priemonės tikslinė grupė (paramos gavėjas): smulkios ir vidutinės gamybinės ir tyrimo įmonės, universitetai.

Remiamos veiklos: IT sprendimų diegimas ir pramonės automatizavimas, daiktų internetas.

Periodas, kuriuo priemone įgyvendinama: 2018–2020 m.

Nordic-Baltic Dynamics 2017

Priemonės pavadinimas: Nordic-Baltic Dynamics 2017

Priemonės finansavimo šaltinis: Vinnova.

Finansavimo apimtys: neskelbiama.

Priemonės tikslinė grupė (paramos gavėjas): Švedijos Pramonės ir Mokslų Parkų Asociacija SISP ir Talino Mokslo Parkas Tehnopol.

⁷⁹ Remiantis *Produktion 2030* teikiama informacija Šaltinis: <http://produktion2030.se>

⁸⁰ Remiantis *SIP-PIIA* teikiama informacija Šaltinis: <http://sip-piia.se/>

⁸¹ Remiantis *SIP-PIIA* teikiama informacija Šaltinis: <http://sip-piia.se/wp-content/uploads/2018/01/PiiAs-Strategiska-plan-2018-2020-Rev-4.pdf>

Remiamos veiklos: Šiaurės ir Baltijos šalių ekosistemos konferencija su 200 dalyvių, B2B sesija (organizatorius: jungtinė iniciatyva Ignite Švedija⁸²), ministrų dalyvavimas, praktiniai darbai, papildomi susitikimai.

Periodas, kuriuo priemonė įgyvendinama: 2017 m.

Klasteris Medicon Valley Alliance

Priemonės pavadinimas: MVA (www.mva.org). Jungia Kopenhagos ir Skonės (Pietų Švedijos regionas) gyvybės mokslų, tyrimo bendroves, ligonines, universitetus, pramonės ir mokslo parkus. Išskirtina sudėtinė ambasadorių programa, kuri skatina kontaktus tarp Skandinavijos klasterio ir kitų pasaulio regionų.

Priemonės finansavimo šaltinis: savivaldybių įnašai, renginiai.

Finansavimo apimtys: neskelbiama.

Priemonės tikslinė grupė (paramos gavėjas): įmonės, universitetai, tyrimų laboratorijos.

Remiamos veiklos: renginiai, konsultacijos, tinklaveika.

Periodas, kuriuo priemonė įgyvendinama: nuolat nuo 1997 m.

9.2 ESTIJOS PATIRTIES APŽVALGA

Estijai būdingi tokie inovacijų skatinimo bruožai:

- Klasterių modelis, artimas Skandinavijai.
- Verslo skatinimo paramos ir priemonių koncentravimas vienoje agentūroje (Enterprise Estonia, EAS).

Estijos agentūros Enterprise Estonia (EAS) inovacijų skatinimo priemonės

EAS įgyvendina viso 12 skatinimo priemonių, iš kurių 8 yra susijusios su inovacijomis.

Įgyvendinamos šios inovacijų skatinimo strateginės priemonės⁸³:

1. Green ICT.
2. Start-up grant.
3. Enterprise Development Programme.
4. Innovation voucher.
5. Development voucher.
6. Development of clusters (Informacijos ir komunikacinių technologijų; sveikatos technologijų ir paslaugų; žiniomis paremtos statybos ir medžiagų plėtros klasteriai).
7. Centres of competence.

⁸² Ignite Sweden įgyvendina institucijos ir projektai THING, STING, LEAD, MINC, UMINOVA, bendradarbiaujant su Švedijos Pramonės ir Mokslų Parkų Asociacija SISP. Jungtinę iniciatyvą Ignite Sweden kofinansuoja Vinnova.

⁸³ Remiantis EAS teikiama informacija. Šaltinis: www.eas.ee/?lang=en

8. Parama kūrybinėms industrijoms.

Iš paminėtų priemonių atliekamo vertinimo kontekste aktualiausias yra keturios. Jos apibūdintos žemiau.

Start-up grant

Priemonės pavadinimas: Start-up grant (verslas)

Priemonės finansavimo šaltinis: ERPF.

Finansavimo apimtis: 8,1 mln. EUR.

Priemonės tikslinė grupė (paramos gavėjas): startuoliai, kurie įsteigė įmones 24 mėnesių eigoje prieš paraišką pateikimą. Įmonė gali gauti iki 15 000 Eur, nuosavas indėlis iki 20 procentų.

Remiamos veiklos: materialaus turto įsigijimas, šio turto atsivežimas, instaliavimas, rinkodara, programinės įrangos kūrimas arba instaliavimas, personalo kaštai.

Periodas, kuriuo priemonė įgyvendinama: vykdoma, rezultatų monitoringas iki 2023 m.

Innovation voucher

Priemonės pavadinimas: Innovation voucher (produkto plėtra)

Priemonės finansavimo šaltinis: bendrai finansuota iš ERPF.

Finansavimo apimtis: 4 mln. Eur.

Priemonės tikslinė grupė (paramos gavėjas): SVV subjektai, kurie prieš tai nesinaudojo šia paslauga. Įmonė gali gauti iki 4 000 Eur, nuosavas indėlis iki 20 procentų.

Remiamos veiklos: plataus masto konsultacijos, galimybių studijos, technologinių sprendimų plėtra ir įdiegimas. Tikslas: inicijuoti pirmąjį kontaktą tarp įmonės ir inovacinių paslaugų teikėjo.

Periodas, kuriuo priemonė įgyvendinama: vykdoma.

Development voucher

Priemonės pavadinimas: Development voucher (produkto plėtra)

Priemonės finansavimo šaltinis: ERPF.

Finansavimo apimtis: 6 mln. Eur.

Priemonės tikslinė grupė (paramos gavėjas): SVV subjektai, kurių plėtros idėjoms reikalingos papildomos specialiai pritaikytos profesionalios žinios. Įmonė gali gauti iki 20 000 Eur, nuosavas indėlis iki 30 procentų. Tikslas: tęsti bendradarbiavimą tarp įmonės ir išorinio inovacijų partnerio.

Remiamos veiklos: plataus masto konsultacijos.

Periodas, kuriuo priemonė įgyvendinama: vykdoma.

Smart City Lab

Priemonės pavadinimas: Smart City Lab⁸⁴

Priemonės finansavimo šaltinis: ERPF, įgyvendinama per EAS klasterių plėtros priemonę (Cluster Development Program) (50 procentų).

Finansavimo apimtis: 1,2 mln. Eur.

Priemonės tikslinė grupė (paramos gavėjas): Tartu miestas, Estijos IT ir infrastruktūros plėtros įmonės.

Remiamos veiklos: sprendimų kūrimas ir įdiegimas, susijęs su sumanaus miesto valdymo, sumanios infrastruktūros plėtros, transporto ir mobilumo, virtualių gidų koncepcijomis.

Periodas, kuriuo priemonė įgyvendinama: 2015–2018 m.

9.3 ŠVEDIJOJE ĮGYVENDINAMOS PRIEMONĖS PAVYZDYS

Kaip Švedijoje įgyvendinamos priemonės pavyzdys pasirinkta Produktion2030.

Gamybinė pramonė yra Švedijos ekonomikos ramstis ir užimtumo pagrindas. Daugelis švedų kompanijų anksti ir laiku įdiegė ir pritaikė skaitmenizavimo galimybes. Iki šiol šalis išlaiko aukštą konkurencingumą vis sudėtingesnėje pasaulinėje rinkoje. Tačiau privalu toliau didinti gamybinį potencialą bei tobulinti Švedijos verslą. Tuo siekiama užtikrinti gerovę ir darbo vietas ateityje, tarptautinį konkurencingumą, Švedijai tiekiant inovatyvius gaminius ir paslaugas tarptautiniu mastu.

Programos tikslas – iki 2030 m. sukurti nacionalinę mokslinių tyrimų, inovacijų ir švietimo bazę konkurencingai Švedijos produkcijai.

Programą sudaro keturios esminės dalys:

1 dalis. Projektai

Produktion2030 nuolat kviečia teikti (i) mokslinių tyrimų ir inovacijų projektus ir (ii) bandomuosius ir demonstracinius projektus. Projektų paramoje išskiriamos šešios stipriosios konkurencingumo sritys:

- a. Našesnė gamyba.
- b. Lanksti gamyba.
- c. Virtuali gamybinė plėtra.
- d. Žmogus gamybos sistemoje.
- e. Žiedinės gamybos sistemos ir priežiūra.
- f. Integruota produktų ir gamybos plėtra.

Kiekvienai teminei sričiai yra paskirtas skirtingas koordinadorius, pvz., Chalmers universitetas Geteborge, Karališkasis Technologijų Institutas KTH, SWEREA (Švedijos tyrimų institutas pramoniniam atnaujinimui ir darniai plėtrai) ir kt.

⁸⁴ Remiantis *SmartCityLab* teikiama informacija Šaltinis: www.smartcitylab.eu

Iš šešių aukščiau paminėtų stipriųjų konkurencingumo sričių dabartiniu metu vykdomos 56 teminės priemonės. Viena tokių – **Gamybos inovacijos**, kuri priklauso našesnės gamybos konkurencingumo sričiai⁸⁵.

Šios **priemonės tikslas**: jos įgyvendinimas sustiprins ir vystys Švedijos kaip gamybinės valstybės potencialą. Ilgalaikis projekto poveikis yra didesnis Švedijos gamybos pramonės konkurencingumas, taip pat atotrūkio sumažinimas tarp gamybos ir inovacijų taikymo joje. Priemonė turi pasitarnauti pavyzdžiu, įrodant inovacijų reikšmę kaip esminį sėkmės veiksnį Švedijos įmonėms.

Numatomas poveikis ir rezultatai. Tiesioginis numatomas gamybos inovacijų priemonės poveikis yra siekis sudaryti teigiamas sąlygas sprendimus priimančioms asmenims, siekiant stiprinti inovacijų diegimą Švedijos gamyboje, taip pat naudinga sistema studentams, mokslininkams, pramonei ir visuomenei. Taip pat svarbu pritraukti jaunus žmones į pramonės ir inžinerijos mokymus bei į būsimas darbo vietas, kurioms reikia geriausių talentų. Pramonei ši priemonė padės didinti informuotumą apie naujovių svarbą gamyboje. Be to, projektas per komunikaciją su kitais pramonės sektoriais sieks didinti inovacinės veiklos gamyboje svarbą tarp darbuotojų ir vadovų.

Planavimas ir įgyvendinimas. Gamybos inovacijų priemonė yra planuojama penkiais darbo paketais:

1. Apibrėžimai ir struktūra.
2. Empirinis duomenų rinkimas (konkretūs atvejai) ir analizė.
3. Veiklų gairių (angl. Road map) sudarymas.
4. Komunikacinės platformos sukūrimas.
5. Projektų valdymas ir administravimas.

Atsakingas už priemonę: Luleos technologijos universitetas (institucija ekonomikai, technologijoms ir visuomenei)

II dalis. SVV subjektai

SVV subjektai atlieka svarbų vaidmenį Švedijos pramonės konkurencingumo didinime. Kartu su regioniniais pramonės tinklais organizuojami seminarai įmonėms ir kitoms suinteresuotosioms šalims, siekiant integruoti SVV subjektus į inovacinę sistemą. Koordinuoja organizacija SWEREA.

III dalis. Švietimas

Programa suteikia galimybę įgyti žinių apie gamybą, kurios yra pagrindinis sėkmingos pramonės plėtros ir investicijų į gamybą veiksnys Švedijoje. Aukštąjį išsilavinimą gamybos srityje turėtų lemti pramonės ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimas. Koordinuoja Halmstado Aukštoji Mokykla.

Siūlomi kursai įmonių atstovams pagal tris temas:

- a. Strateginiai Produktion2030 naujovių kursai.
- b. Strateginių inovacijų eksperto kursai.
- c. Bendrieji mokslinių tyrimų paramos kursai.

⁸⁵ Remiantis *Produktion2030* teikiama informacija. Šaltinis: <http://produktion2030.se/projekt/produktionsinnovation/>

IV dalis. Internacionalizacija ir analizė

Tarptautiniai tinklai ir bendradarbiavimas yra svarbi sudėtinė Produktion2030 dalis. Švedijos organizacijos Swerea, Teknikföretagen (inžinerinės pramonės asociacija), VINNOVA, IF Metall (metalo sektoriaus profesinė sąjunga) ir Švedijos Gamybos Akademija prisideda prie Produktion2030 priemonės ir dalyvių tarptautinės veiklos didinimo. Koordinuoja Chalmers universitetas.

Valdymą užtikrina asociacija Teknikföretagen (Švedijos Inžinerinės Pramonės Asociacija), Chalmers universitetas ir konsultacinė bendrovė WidellConsulting. Už atskirus programos komponentus yra toliau atsakingos kitos institucijos ir asmenys: už SVV – Swerea, už mokymus – Halmstado Aukštoji Mokykla, už internacionalizavimą – fizinis asmuo.

Valdymo grupę sudaro asociacijos ir privačių kompanijų (ABB, Siemens, Volvo, Ericsson), universitetų bei kitų bendrovių ir organizacijų atstovai.

Programos tyrimų ir inovacijų tarybai vadovauja Chalmers universiteto atstovas, taryboje yra pramonės, akademijos ir tyrimų institutų atstovai. Taryba teikia informaciją apie, pvz., tarptautinę aplinką ir išvalgas.

Produktion2030 skelbia vieną – du kvietimus per metus. Skelbiamame kvietime ir biudžete dėmesys skiriamas programos konkurencinėms sritims (šešioms aukščiau paminėtoms sritims).

Vinnova vertina gautas paraiškas ir išmoka lėšas projektams.

Vertinimo metu galiojo kvietimas teikti paraiškas pagal priemonę „Efektyvus automatizavimas“⁸⁶.

Kvietimo galiojimo laikotarpis: nuo 2017 m. gruodžio 20 d. iki 2018 m. kovo 15 d.

Produktion2030 kviečia pramonės, akademijos ir mokslinių tyrimų institutus į devintąjį kvietimą: mokslinių tyrimų ir inovacijų projektai, ekonomiškai efektyvi automatizacija Švedijos gamybos pramonėje. Projektų pasiūlymai turėtų būti aiškiai orientuoti į vieną arba dvi iš aukščiau paminėtų šešių stipriųjų konkurencingumo sričių.

Priemonė skirta tyrimų ir inovacijų projektams, kurie efektyvins Švedijos gamybos pramonės automatizaciją. Kreiptis gali projekto konsorciumai, kuriuos sudaro mažiausiai trys įmonės, bent vienas universitetas arba aukštoji mokykla ir bent vienas mokslinių tyrimų institutas.

Skiriama suma: ne daugiau kaip 5 mln. Švedijos kronų. Vinnovos įnašas gali sudaryti ne daugiau kaip 50 procentų reikalavimus atitinkančių išlaidų.

Svarbios datos:

- Kvietimo paskelbimo data: 2017 m. gruodžio 20 d.
- Galutinis paraiškos pateikimo terminas: 2018 m. kovo 15 d.
- Sprendimo data dėl projekto pasiūlymo: 2018 m. balandžio 10 d.
- Projektas pradedamas vykdyti ne vėliau kaip 2018 m. balandžio 27 d.
- Projekto pabaigos terminas: 2020 m. gruodžio 31 d.

⁸⁶ Remiantis *Produktion2030* teikiama informacija. Šaltinis: <http://produktion2030.se/kostnadseffektiv-automatisering/>

Priemonės paraiškų aprašas yra pateiktas Vinnova svetainėje⁸⁷. Paraiškų teikimas vykdomas per Vinnova portalą www.portal.vinnova.se⁸⁸.

Kadangi paraišką vertina tarptautinė komisija, paraiškų dokumentai pildomi anglų kalba.

Paraišką sudaro:

1. Projekto aprašas (iki 10 A4 formato lapų apimties);
2. Vieša projekto santrauka (iki 2 A4 formato lapų apimties);
3. CV priedai, kuriuose pateikiama projekto vadovo ir narių aprašai, ne ilgesni nei vienas lapas.

Pritaikomumas Lietuvai

Tikėtinas pritaikomumas Lietuvai, tik siauresniu mastu, nes Švedijos modelis apima ir tiesioginę paramą (projektus) įmonėms, ir kvalifikacijos kėlimą, ir internacionalizaciją.

Ribojantys veiksniai pritaikymui Lietuvoje: menkos verslo galimybės bendrai finansuojant programą, ribota mokslo ir verslo sąveika (idėjų ir išradimų komercializavimas konkrečiose įmonėse), minimali mokslinių tyrimų grupių sudarymo tikimybė pagal konkrečias temas ir universitetų lyderystė vadovauti tokiai grupei⁸⁹.

Kitų pritaikomumą ribojančių veiksnių nenustatyta.

9.4 ESTIJOJE ĮGYVENDINAMOS PRIEMONĖS PAVYZDYS

Kaip Estijoje įgyvendinamos priemonės pavyzdys pasirinktas „Development voucher / plėtos vaučeris“⁹⁰.

Tikslas: užtikrinti bendradarbiavimo tarp įmonės ir išorinio inovacijų partnerio tęstinumą.

Plėtos vaučeris yra pagalbinė priemonė preliminariniams tyrimams. Jos rezultatai turi padėti verslininkui įgyti išsamių žinių apie tai, ar jų produkto plėtos idėja gali turėti pritaikomumą tolimesniuose plėtos proceso etapuose. Plėtos vaučeris užtikrina tam tikros plėtos projekto dalies (pvz., patento tyrimas, laboratoriniai tyrimai) įgyvendinimą.

Projekto eiga iki 18 mėnesių (inovacijų vaučerio metu – iki 12 mėnesių).

Vertinimas: paraišką vertina EAS klientų vadybininkas, kuris prireikus gali pasitelkti nepriklausomus ekspertus. Paraiškų bendras apdorojimo laikas (įskaitant įvertinimą) yra iki 20 dienų.

Ataskaita: tiek tarpinė, tiek galutinė ataskaitos turi būti pateikiamos per EAS e-paslaugą. Tarpinė ataskaita turi būti pateikta tik tada, kai projekto įgyvendinimo laikotarpis viršija 12 mėnesių.

⁸⁷ Remiantis Vinnova teikiama informacija. Šaltinis: www.vinnova.se/e/strategiska-innovationsprogrammet-for-produktion-2030/forsknings-och-innovationsprojekt-for-kostnadseffektiv-automatisering/

⁸⁸ Remiantis Vinnova teikiama informacija. Šaltinis: www.vinnova.se/globalassets/utlysningar/2014-01174/omgangar/produktion2030_utlysning9_180116_en842812.pdf

⁸⁹ Remiantis Produktion2030 teikiama informacija. Šaltinis: <http://produktion2030.se/forskningsaktor/>

⁹⁰ Remiantis EAS teikiama informacija. Šaltinis: www.eas.ee/service/development-voucher/?lang=en

Remiamos veiklos:

- Vadovaujantis priemonės sąlygomis, su naujovėmis susijusios paslaugos gali būti pripažintos tinkamomis šiose veiklos srityse:
 - produktų ar paslaugų plėtros konsultacijos;
 - gamybos ar technologijų konsultacijos;
 - gaminių bandymų ir pramoninių eksperimentų įgyvendinimas;
 - ekonominio pagrįstumo ir sąnaudų bei naudos tyrimų paslaugos;
 - teisinės apsaugos konsultacijos, patentų bandymai ir registravimas, infrastruktūros modeliai ar pramoninis dizainas;
 - metrologijos, standartizacijos ir sertifikavimo konsultacijos;
 - technologinių sprendimų kūrimas ir įgyvendinimas.
- Plėtros darbuotojo personalo išlaidos su sąlyga, kad toks darbuotojas projekto metu dirbs bent 20 valandų per savaitę. Didžiausia tinkamų išlaidų dalis iš visos tinkamos dotacijos sumos gali būti iki 50 procentų. Plėtros darbuotojo pozicija turi būti Estijoje; šis darbuotojas turi turėti aukštojo mokslo laipsnį ir bent penkerių metų darbo patirtį atitinkamoje srityje per pastaruosius 10 metų.
- Medžiagų išlaidos, reikalingos veiklai vykdyti, su sąlyga, kad didžiausia tinkamų išlaidų dalis iš visos tinkamos dotacijos sumos negali viršyti 20 procentų.

Paramos teikimo taisyklės ir sąlygos

- Plėtros vaučeris siūlomas pareiškėjams, kurie anksčiau nėra gavę šios dotacijos;
- Jei įmonė yra anksčiau gavusi inovacijų vaučerio dotaciją, prieš teikiant paraišką dėl plėtros vaučerio inovacijų vaučerio projektas turi būti užbaigtas. Šios dvi dotacijos negali būti taikomos tuo pačiu metu;
- Nors plėtros vaučeris yra skirtas daugeliui SVV subjektų, jis netaikomas kai kurioms veiklos sritims, tokioms kaip žemės ūkio, nekilnojamojo turto, tarpininkavimo ir kitos veiklos⁹¹;
- Parama pareiškėjui turi atitikti de minimis pagalbą (kartu su pagal šią priemonę siūloma parama) ir negali viršyti 200 000 Eur;
- Pareiškėjas turi sumokėti reikiamą kompensacijų (įnašo) sumą;
- Pareiškėjas negali būti patiriantis finansinių sunkumų;
- Svarbu tai, kad planuojama plėtra turi būti susijusi su konkrečiu produktu, paslauga ar technologija. Plėtros vaučeris neleidžia kurti verslo modelio, daryti jo pakeitimų ar papildymų, taip pat netaikomas rinkodaros veiklai.
- Pareiškėjas gali pasirinkti tinkamą išorinį inžinerijos paslaugų teikėją – fizinį asmenį, kuris atitinka nustatytus atrankos kriterijus, pvz., Estijos Kvalifikacijų Struktūros VII lygį⁹²;
- Pareiškėjas gali pasirinkti tinkamą Estijos konsultacijų paslaugų teikėją, kuris atitinka nustatytus atrankos kriterijus, pvz., turintis dvejų metų patirtį susijusioje veiklos srityje, vadybos konsultacijų srityje, susijusioje su verslo planais, technologijų ir galimybių tyrimais, gaminio ir pramonės plėtra⁹³.

⁹¹ Remiantis EAS teikiama informacija. Šaltinis: www.eas.ee/wp-content/uploads/2016/07/Innovatsiooni-ja-arendusosaku-maarus_eng.pdf

⁹² Remiantis Europos Komisijos leidiniu *Referencing of the Estonian Qualifications and Qualifications Framework to the European Qualifications Framework*, 2011. Šaltinis: https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-efq/files/ee_eqf_report_en.pdf

⁹³ Remiantis EAS teikiama informacija. Šaltinis: www.eas.ee/wp-content/uploads/2015/12/N-ustamisteenuse-osutaja-valikukriteeriumid-ver-1_eng.pdf

Pritaikomumas Lietuvai

Tikėtinas aukštas pritaikomumas Lietuvai. Estijos inovacijų priemonės artimos Lietuvos, tik šiai šaliai būdinga didesnė taikomų priemonių įvairovė. Lietuva jau taiko inovacinių vaučerių priemonę, Estijos praktikos pritaikymas gali būti atliekamas be ženklesnio papildomų išteklių poreikio.

Pritaikomumą ribojančių veiksnių nenustatyta.

9.5 APIBENDRINIMAS

Švedijos ir Estijos patirties analizė leidžia daryti kelias vertinimui aktualias išvadas:

1. Švedijos ir Estijos inovacijų paramos sistemoje būdinga institucinė įvairovė bei skirtingi kiekvienos programos ar projekto įgyvendintojai.
2. Šių šalių inovacijų paramai taip pat būdinga ir programų bei projektų įvairovė, pvz., Švedijoje 17 strateginių inovacijų programų, Estijoje – septynios.
3. Švedijoje parama koncentruojasi į konkrečių prioritetinių sektorių identifikavimą ir paramą, apjungiant įmones, tyrimų bendroves, universitetus, asociacijas, kai Estijoje yra bendros priemonės.
4. Iš 17 strateginių programų Švedijos inovacijų paramos sistemoje išskirtina viena programa – Produktion2030, kuri apima paramą įmonių plėtrai, mokymams ir internacionalizavimui. Kitos yra daugiau susijusios su konkrečių tyrimų ir sprendimų taikymo paramos schemomis betarpiškai konkrečiam sektoriui.
5. Iš vykdomų Švedijoje priemonių Lietuvai tinkamomis laikytinos Produktion2030 ir Pramonės automatizavimo ir skaitmenizavimo priemonės.
6. Dabartiniu metu Lietuvos vykdomos inovacijų skatinimo priemonės yra artimos Estijos modeliui.

10. IŠVADOS

SITUACIJA MTEPI SRITYJE

Nepaisant strategijų ir ambicingų tikslų, MTEPI politikos pažanga Lietuvoje ir toliau susiduria su iššūkiais MTEPI politikos įgyvendinimo ir pasiekimų lygyje.

Bendras finansavimas moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai pastaraisiais metais (2016) krito iki 0,74 procentų nuo BVP. Tai yra gerokai mažiau negu 3 procentai, kuriuos į MTEPI investuoti rekomenduoja EK, tam, kad būtų pasiektas vienas iš strategijos „Europa 2020“ prioritetų – *pažangus augimas: žiniomis ir inovacijomis pagrįsto ūkio vystymas*.

Šalia ilgalaikių ir kompleksiškesnių problemų, tokių kaip populiacijos senėjimas ar kvalifikuotų žmogiškųjų išteklių paruošimas ir (ar) pritraukimas, išskiriama ir inovacijų politikos valdysenos problema, kylanti iš institucinės fragmentacijos.

MTEPI politikos tarpministerinė koordinacija išlieka nepakankama, lemianti sąlyginę politikos fragmentaciją ir dubliavimąsi. Tokią situaciją lemia institucinės valdysenos specifika, institucinis partikuliarizmas, MTEPI tarybos negebėjimas pilna apimtimi atlikti tarpinstitucinės koordinacijos funkcijų.

Lyginant Lietuvą su kitomis šalimis, įgyvendinančių ir (ar) administruojančių bei tiesiogiai paslaugas teikiančių agentūrų skaičius Lietuvoje yra didelis, o jų funkcijos dažnai persidengiančios. Tai lemia tarpinstitucinio koordinavimo, kuris nėra stiprioji Lietuvos viešosios administracijos dalis, poreikį poministeriniame ir (ar) agentūriniame lygmenyje.

Atsižvelgiant į esamą situaciją, verslo išlaidos MTEP ir vykdomos inovacinės veiklos tampa kritiniu atsvaros tašku, vis dar galinčiu suteikti Lietuvai ekonominio konkurencingumo ir augimo potencialo. Atitinkamai inovacijų paramos sistema ir jos teikiamos paslaugos išlieka vienu svarbiausių inovacijų ekosistemos elementų. Prie inovacijų paramos sistemos kūrimo ir paslaugų teikimo reikšmingai prisidėjo LR ūkio ministerijos kuruojamos 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. Inogeb priemonės.

VERTINIMO OBJEKTAS

Šiame vertinime buvo išskirtinai orientuojamasi į 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. periodų inovacijų paramos sistemos plėtros ir inovacijų paramos paslaugų teikimo priemones. Konkrečiai, 2007–2013 m. finansavimo periodo priemonės VP2-1.4-ŪM-03-K „Inogeb LT-1“ ir VP2-1.4-ŪM-05-V „Inogeb LT-3“, kurioms buvo numatyta 15,69 mln. Eur ir einamojo finansavimo periodo pirmo ES investicinio prioriteto priemonę Inogeb LT. 2014–2020 m. finansavimo periode aptariamai priemonei numatytas 16 mln. Eur siekiantis finansavimas. Teigiant apibendrintai, visos trys priemonės yra panašios, jomis siekiama teikti pagal tam tikras temas suskirstytas aukštos kokybės inovacijų konsultacines paslaugas MTEPI srityje bei vykdyti inovacijų populiarinimo veiklas.

TINKAMUMAS

Vertinant 2007–2013 m. „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ priemonių teikiamų paslaugų tikslinėms grupėms racionalumą ir atitiktį to meto ekonominei situacijai nustatyta, kad šių priemonių remiamomis veiklomis teiktos paslaugos atitiko to meto ekonominę situaciją ir egzistavusį įmonių poreikį.

Priemonės „Inogeb LT-1“ paslaugų tikslinės grupės buvo sudarytos iš projektų vykdytojų nuolatinių klientų tarpo, o pradinės konsultacijas galėjo gauti visos besikreipiančios įmonės. „Inogeb LT-3“ priemonės remiamomis veiklomis teiktas paslaugas galėjo gauti visos besikreipiančios įmonės, o teikiamų konsultacijų trukmė buvo neribota.

Remiantis tiesioginių naudos gavėjų apklausos duomenimis nustatyta, jog inovacijų konsultavimo paslaugos tiek 2007–2013 m., tiek 2014–2020 m. finansavimo periodais buvo labai svarbios mažoms (metinė apyvarta iki 2 mln. Eur) įmonėms.

2007–2013 m. finansavimo periode konsultacijos inovacijų klausimais buvo paklausiausios iki 1 metų ir jau daugiau nei 10 metų veiklą vykdžiusių įmonių tarpe. 2014–2020 m. finansavimo periode paklausa konsultacijoms pagal įmonių veiklos vykdymo laiką nors ir yra pasiskirsčiusi tolygiau, tačiau didžiausią susidomėjimą taip pat galima pastebėti iki 1 metų ir 5–10 bei daugiau nei 10 metų veiklą vykdžiusių įmonių tarpe.

Nustatyta, kad paklausa inovacijų paramos paslaugoms abiem nagrinėjamais finansavimo periodais mažai koreliuoja su įmonių įgyvendinama ir (ar) neįgyvendinama eksporto veikla, t. y. šios paslaugos aktualios tiek eksportuojančioms, tiek neeksportuojančioms įmonėms.

Apklausos metu nustatyta, kad 2007–2013 m. įmonės gavo tiek vienkartinės, tiek kartotines konsultavimo paslaugas. O didžioji dalis 2014–2020 m. laikotarpiu gautų konsultacijų buvo kartotinės, t. y. ne vienkartinės.

Analizė taip pat parodė, jog įmonėms tiek 2007–2013 m., tiek 2014–2020 m. finansavimo periodais atrodo reikalingos konsultacijos tiek bendraisiais, tiek nišiniais klausimais.

KOKYBĖ

Vertinant 2007–2013 m. „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ priemonių inovacijų konsultacijų ir inovacijų paramos paslaugų paketų tinkamumą ir kokybę, nustatyta, kad konsultacijų temos nebuvo iš anksto priskirtos konkrečioms tikslinėms grupėms – paslaugos buvo teikiamos individualizuotai, pritaikant kiekvienos įmonės poreikiams. Tai, kad konsultuotų įmonių skaičius viršijo lūkesčius, leidžia daryti išvadą dėl aukšto temų aktualumo projektų vykdytojų ir partnerių pasirinktoms tikslinėms grupėms. Vertinant priemonę „Inogeb LT“ nustatyta, kad formuojant priemonės paslaugų temas buvo atsižvelgta į 2007–2013 m. periodo priemonių patirtį, o tai leido užtikrinti temų kokybę bei atitiktį besikeičiantiems paslaugų gavėjų poreikiams.

Remiantis tiesioginių naudos gavėjų apklausos duomenimis nustatyta, kad atsakymų apie paslaugų kokybę pasiskirstymų variacija abiejuose finansavimo laikotarpiuose yra maža. Analizuojant įmonių pateiktus atsakymus apie skirtingus inovacijų populiarinimui skirtų renginių aspektus, ilgalaikes renginių kokybės tendencijas, individualiais klausimais suteiktų konsultacinių paslaugų kokybę ar konsultantų žinias bei kompetenciją, matyti, kad įmonės šių konsultacinių aspektų kokybę vertina be didelės atsakymų variacijos, t. y. vieningai. Inovacijų paramos paslaugų įvardytų aspektų kokybę vertinama kaip gera arba labai gera.

NAUDA

Vertinant 2007–2013 m. „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ priemonių naudą šalies įmonėms, plėtojančioms MTEPI veiklas, jų tvarumą ir tęstinumą, nustatyta didelė paklausa teiktoms inovacijų paramos paslaugoms, kuri leidžia spręsti, kad įmonės suvokė tokių paslaugų naudą siekiant geresnių veiklos rezultatų. Taip pat, užfiksuotas didesnis, nei planuota, teikiamų inovacijų paramos paslaugų paklausos per 2 metus po projekto įgyvendinimo padidėjimas, kas iliustruoja priemonių tvarumą. 2014–2020 m. periode pagal priemonę „Inogeb LT“ teiktos konsultacinės paslaugos taip pat pasižymėjo didele paklausa, o tai analogiškai leidžia daryti išvadą apie suvoktą konsultacijų naudą siekiant geresnių veiklos rezultatų.

Remiantis tiesioginių naudos gavėjų apklausos duomenimis nustatyta, kad 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu tik 12 procentų (3 įmonės) nurodė, jog inovacinę veiklą būtų vykdžiusios tokia pačia apimtimi ir negavusios konsultacijų inovacijų klausimais. 48 procentai (12 įmonių) nurodė, jog inovacinę veiklą būtų vykdžiusios mažesne apimtimi, 20 procentų (5 įmonės) – jos nebūtų vykdę visai. Net 60 procentų (29 įmonės) 2014–2020 m. finansavimo periode konsultuotų ir į atitinkamą klausimą atsakiusių įmonių nurodė, kad inovacinę veiklą būtų vykdžiusios mažesne apimtimi, dar 20 procentų (10 įmonių) nurodė, kad jos nebūtų vykdę visai, jeigu nebūtų gavę konsultacijų inovacijų klausimais. Tik 12 procentų (6 įmonės) atsakiusių nurodė, kad inovacinę veiklą būtų vykdžiusios tokia pačia apimtimi, net jeigu ir nebūtų gavusios konsultacinių paslaugų. Be to, įmonės nurodo, kad dėl konsultacijų inovacijų klausimais pagerėjo jų instituciniai gebėjimai ir jose dirbančių atskirų darbuotojų gebėjimai vykdyti inovacines veiklas. Tokia atsakymų tendencija fiksuojama abiejuose finansavimo perioduose, nors 2014–2020 m. didesnė dalis įmonių įvardija institucinių ir personalo gebėjimų vykdyti inovacines veiklas pagerėjimą.

Toks įmonių atsakymų pasiskirstymas aiškiai indikuoja, kad inovacijų konsultavimo renginiai turėjo poveikį inovavimo veiklos pradžiai ir (ar) inovacijų apimties plėtrai. Todėl ganėtinai natūralu ir tai, kad didesnė dalis įmonių nurodė, jog po inovacijų konsultavimo renginių MTEP finansavimo išlaidos padidėjo didesne ar mažesne apimtimi.

TĘSTINUMAS

Vertinant 2014–2020 m. priemonės „Inogeb LT“ intervencijos logiką, t. y. 2007–2013 m. įgyvendintų veiklų tęstinumą priemonėje „Inogeb LT“, nustatyta, kad priemonių konsolidavimas buvo pagrįstas sprendimas. Kartu nebeliko projektų konkurso kaip atrankos būdo, kuris buvo taikomas „Inogeb LT-1“ priemonėje, galimybės. Projektų konkursas pastebimos pridėtinės vertės nesuteikė, ką rodo gan panašūs abiejų priemonių pasiekti rezultatai. Todėl dabartinės „Inogeb LT“ priemonės projektų atrankos būdas (valstybės projektų planavimas) traktuojamas kaip tinkamas.

Lyginant su ankstesniu laikotarpiu, naudos gavėjų selektyvumo pokyčius paveikė atsiradęs aiškus paslaugos gavėjų atrankos kriterijus – paslaugas pagal šią priemonę gali gauti tik įmonės, kurių veikla atitinka vieną iš Sumanios specializacijos veiklos kryptių. Nors toks kriterijus leidžia aiškiau nei 2007–2013 m. periodo priemonėse atrinkti galimus paslaugų gavėjus, tačiau inovatyvių įmonių gali būti ir tarp Sumanios specializacijos kriterijaus neatitinkančių galimų paslaugų gavėjų, o ieškojimo, kurią Sumanios specializacijos veiklos kryptį atitinka paslaugas norintis gauti subjektas, procesas gali būti gana dirbtinis.

Priemonės remiamų veiklų adekvatumas ir kokybė vertintini teigiamai, o tokią nuomonę leidžia susidaryti vertinimo metu pasiektos stebėsenos rodiklių reikšmės ir apklausos rezultatai.

Vertinant 2014–2020 m. priemonės „Inogeb LT“ teikiamų inovacijų populiarinimo, inovacijų konsultacijų bei inovacijų paramos paslaugų adekvatumą rinkos poreikiams, efektyvumą bei naudą galutiniams naudos gavėjams, nustatyta, kad įvardintos paslaugos laikomos adekvačiomis rinkos poreikiams. Priemonės

„Inogeb LT“ naudą šalies įmonėms iliustruoja didelė paklausa teikiamoms inovacijų paramos paslaugoms, tai patvirtina ir įmonių apklausos rezultatai. Didelė paklausa pastebima ir 2007–2013 m. periode siūlytoms konsultacinėms paslaugoms, todėl laikoma, kad „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ taip pat atitiko to meto rinkos poreikius.

ADMINISTRAVIMAS

Vertinant 2014–2020 m. priemonės „Inogeb LT“ administravimo tinkamumą ir efektyvumą, nustatyta, kad pareiškėjo lygmenyje teikiamų paslaugų administravimo tinkamumas ir efektyvumas yra vidutiniškas. Tam tikrais atvejais yra įžvelgiama perteklinė biurokratija, kai atsiskaitymas įgyvendinančiai institucijai orientuojasi į projekto įgyvendinimo procesą bei mažai reikšmingas detales, o ne pasiektą rezultatą. Be to, nors Sumanios specializacijos kriterijaus turėjimas leidžia aiškiau atrinkti galimus paslaugų gavėjus, tačiau šis kriterijus ne visada tiksliai nusako paslaugų gavėjo potencialą vykdyti inovacijas, o ieškojimo, kurią Sumanios specializacijos veiklos kryptį atitinka paslaugas norintis gauti subjektas, procesas gali būti gana dirbtinis.

Naudos gavėjų lygmenyje, 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu, net 74 procentai (51 iš 69) įmonių nurodė, jog joms nekilo administracinių ir (ar) biurokratinių sunkumų siekiant gauti inovacijų konsultavimo paslaugas. Dar 16 procentų (11 įmonių) atsakė, jog nors jos ir susidūrė su biurokratine našta, tačiau ji sunkumų nesukėlė. Paprašytos konkrečiai nurodyti biurokratinės kliūtis ar administracinę našta, įmonės fragmentiškai pamini, jog tai buvo formų bei dokumentų pildymas, siekiant gauti konsultacijas. Į klausimą „ar teko sulaukti neigiamo atsakymo siekiant gauti konsultavimo inovacijų klausimais paslaugas?“ 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiui atsakė 56 įmonės, tačiau iš jų tik 5 procentai (3 įmonės) nurodė, jog yra sulaukusios neigiamo atsakymo, o 2014–2020 m. laikotarpiui nei viena įmonė nenurodė, jog sulaukė neigiamo atsakymo. Todėl galima daryti išvadą, jog didžiąjai daliai konsultacijas gauti siekusių įmonių, galiausiai jos ir buvo suteiktos.

STEBĖSENA

Vertinant 2014–2020 m. priemonės „Inogeb LT“ stebėsenos rodiklių tinkamumą, nustatyta, kad naudojami priemonės rodikliai pakankamai atspindi intervencijų logiką, esant sąlygai, kad rezultato skaičiavimai bus atlikti kokybiškai (pvz., bus sumuojami tik unikalūs subjektai, taip išvengiant rezultato dvigubo skaičiavimo). Siūloma svarstyti stebėti papildomus pjūvius, pavyzdžiui:

- Verslo sektoriaus išlaidos MTEPI, tenkančios vienam gyventojui: siūloma svarstyti stebėti ne tik visos šalies įmonių išlaidų MTEPI padidėjimą, bet taip pat ir konkrečiai priemonės rėmuose nefinansinę paramą gavusių įmonių išlaidų MTEPI padidėjimą;
- Inovatyvių įmonių, bendradarbiaujančių su partneriais, dalis nuo visų su inovacijomis susijusių įmonių: siūloma svarstyti stebėti ne tik visos šalies situaciją, bet taip pat ir konkrečiai priemonės rėmuose nefinansinę paramą gavusių įmonių bendradarbiavimo su partneriais pokyčius;
- Nefinansinę paramą gaunančių įmonių skaičius: siūloma svarstyti skaičiuoti ir suteiktų konsultacijų valandų skaičių.

POVEIKIS

Siekiant nustatyti remiamų veiklų naudą šalies įmonėms, plėtojančioms MTEPI veiklas, buvo atliktas kontrafaktinis poveikio vertinimas. Tokiam vertinimui buvo pasirinktas 2007–2013 m. laikotarpio priemonės „Inogeb LT-3“ projektas VP2-1.4-ŪM-05-V-01-001 „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“. Iš svarstyčių variantų šis projektas vienintelis atitiko visus minimalius tokiai analizei keliamus reikalavimus.

Atliktas kontrafaktinio poveikio vertinimas parodė, kad konsultacijų poveikis tiriamosios grupės pardavimo pajamoms būtų neigiamas, vis dėlto, apskaičiuoti poveikio įverčiai yra statistiškai nereikšmingi, vadinasi, negalima teigti, kad intervencija turėjo neigiamą poveikį pardavimo pajamoms. Viena vertus, intervencija galėjo būti pernelyg nereikšminga, kad turėtų poveikį (kai kurios įmonės buvo konsultuotos ne daugiau kaip valandą laiko, o 2007–2013 m. laikotarpiu remiamos veiklos dar nebuvo pasiekusios aukštesnio kokybinio lygio, lyginant su 2014–2020 m. laikotarpiu). Kita vertus, inovacinė veikla nebūtinai turi vesti prie veiklos apimčių augimo – ne mažiau svarbus inovacinės veiklos tikslas gali būti sąnaudų mažinimas.

Pelno kontrafaktinė analizė nepatvirtino prielaidos dėl sąnaudų mažinimo, kaip inovacinės veiklos tikslo. Dvigubo skirtumo analizė rodytų, kad konsultacijos turėjo neigiamą poveikį tiriamosios grupės pelnui (tiek vertinant nominaliai, tiek vertinant pokyčius). Vis dėlto, neigiamo poveikio įverčiai gauti su kiek mažesniu nei įprasta statistiniu reikšmingumu, vadinasi, trūksta įrodymų, kad intervencija turėjo neigiamą poveikį pelnui.

Kita vertus, prielaidą dėl sąnaudų mažinimo, kaip inovacinės veiklos tikslo, patvirtina darbuotojų skaičiaus kontrafaktinė analizė, kuri parodė, kad tiriamosios grupės darbuotojų skaičiaus vidurkio augimas 2011–2014 metais buvo 23 procentais mažesnis nei būtų buvęs nesant konsultacijų. Dvigubo skirtumo regresija parodė, kad šis poveikio įvertis yra statistiškai reikšmingas. Vadinasi, įmonių vykdoma inovacinė veikla galėjo būti nukreipta į darbo našumo didinimą, kuris leidžia plėsti veiklos apimtį nedidinant darbuotojų skaičiaus.

11. REKOMENDACIJOS

LENTELĖ 7. REKOMENDACIJOS DĖL INOVACIJŲ PARAMOS SISTEMOS IR ĮGYVENDINAMOS PRIEMONĖS „INOGEB LT“ TOBULINIMO

Nr.	Rekomendacija	Rekomendacijos tipas („žinok tai“ / „daryk tai“)	Rekomendacijos paskirtis (administravimo pokyčiai / finansiniai pokyčiai ir t. t.)	Institucija, kuriai skirta rekomendacija	Siūlomas įgyvendinimo terminas
1.	<p>Inovacijų paramos sistemos finansavimas.</p> <p>Inovacijų populiarinimo, inovacijų konsultavimo ir paramos priemonės („Inogeb“) – vienas pagrindinių Lietuvos inovacijų ekosistemos ramsčių, įgalinančių institucinę, konsultacinę ir ekspertinę veiklą, inovacijų žinių kapitalo kaupimą ir sklaidą. Priemonių finansuojamos organizacijos (MITA, LIC, mokslo ir technologijų parkai ir kt.) yra svarbi, tačiau nuo išorinio finansinio palaikymo priklausanti inovacijų ekosistemos dalis. Vis dėlto, inovacijų paramos paslaugos, didelė dalimi traktuotinos viešąja ir (ar) rekomenduojama gėrybe, susiduria su itin dideliu rizikos tolerancijos poreikiu ir negali būti pilnai monetizuotos pasiūlos ir paklausos mechanizmų pagrindu.</p> <p>Atsižvelgiant į tai, kad inovacijų paramos ir konsultavimo paslaugos negali būti teikiamos išskirtinai rinkos mechanizmų pagrindu (t. y. negali būti pilnai apmokestintos), ypač tokių svarbių tikslinių grupių kaip startuoliai, jaunos, itin mažos įmonės ar fiziniai asmenys, ketinantys pradėti inovatyvų verslą, rekomenduojama ESIF ir (ar) nacionalinėmis lėšomis, taip pat pasitelkiant būsimą Inovacijų skatinimo fondą, užtikrinti inovacijų paramos sistemos bazinį finansavimą ir nuolatinį funkcionavimą, sukuriant prielaidas konsoliduotam ir tvariam inovacijų paramos</p>	Strateginis siūlymas („žinok tai“)	Finansavimo tęstinumo užtikrinimas	LR Finansų ministerija LR Ūkio ministerija	2019–2023 m. ir post–2020 periodas

<p>paslaugų teikimui verslo bendruomenei ir visuomenės nariams. Konkrečiau:</p> <ul style="list-style-type: none"> - turėtų būti numatytas einamasis (bazinis) valstybės biudžeto finansavimas inovacijų populiarinimo ir konsultavimo paslaugas teikiančiam konsoliduotam subjektui (pvz.: Inovacijų agentūrai⁹⁴ numatytoms funkcijoms (teikti technologijų ir inovacijų srities informavimo ir konsultavimo paslaugas) įgyvendinti); - turėtų būti tęsiamas 2014–2020 m. periodo ESIF finansavimas priemonei Nr. 01.2.1-LVPA-V-842 „INOGEB LT“ Ūkio ministro priemonių plane⁹⁵ numatyta apimtimi ir sąlygomis; - 2021–2027 m. finansavimo periodo metu technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimui ir inovacijų paramos paslaugų prieinamumo ir kokybės stiprinimui turėtų būti numatytas finansavimas, atitinkantis bendro Lietuvai skirtino finansinio paketo proporciją, lyginant su 2014–2020 m. finansavimo apimtimis (t. y. iki 24 proc. mažesnis). - Remiantis 2019 m. įsigaliosiančiu LR Technologijų ir inovacijų įstatymu, naujai kuriamas Inovacijų skatinimo fondas taip pat galėtų prisidėti prie inovacijų populiarinimo ir konsultavimo paslaugų teikimo finansavimo, numatant tiek negrąžintinos subsidijos, tiek finansinių instrumentų (finansų inžinerijos) pagrindu veikiančias finansavimo schemas. 				
--	--	--	--	--

⁹⁴ Remiantis Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymu (2018 m. birželio 30 d. Nr. XIII-1414), įsigaliosiančiu 2019 m. sausio 1 d.

⁹⁵ Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymo Nr. 4-933 „Dėl 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo plano ir nacionalinių stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašo patvirtinimo“ pakeitimo.

<p>2.</p>	<p>Inovacijų paramos sistemos konsolidavimas. Atsižvelgiant į inovacijų paramos sistemos dabartinę institucinę sąrangą bei pasirinktus ŪM administruojamų priemonių projektų atrankos ir finansavimo mechanizmus, rekomenduojama toliau didinti inovacijų paramos institucijų konsolidaciją, į vieną organizaciją sutelkiant didžiąją dalį inovacijų paramos paslaugų planavimo, įgyvendinimo, teikimo, grįžtamojo ryšio užtikrinimo funkcijų, taip kaip numato 2019 m. įsigaliosiantis LR Technologijų ir inovacijų įstatymas. Lygiagrečiai svarbu užtikrinti šiuo metu sukaupto kompetentingo žmogiškojo kapitalo tvarumą, perkeliant žinias ir patirtį sukaupusius specialistus į naujai kuriamą Inovacijų agentūrą, taip pat užtikrinant kompetentingų žmogiškųjų išteklių plėtrą kitose svarbiausiose inovacijų paramos sistemos organizacijose (mokslo ir technologijų parkuose ir kt.). 2021–2027 m. finansavimo periode, numatant Lietuvos, kaip paramos gavėjos, suskirstymą į du NUTS–2 regionus, yra svarbu iš anksto numatyti inovacijų paramos įstaigų tinklo funkcionavimą, atitinkantį būsimo finansinio periodo finansavimo ir administravimo specifiką.</p>	<p>Strateginis siūlymas („žinok tai“)</p>	<p>Institucinės sąrangos, administravimo pokyčiai</p>	<p>LR Vyriausybė LR Ūkio ministerija Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (nuo 2019 m. Inovacijų agentūra) Lietuvos verslo paramos agentūra</p>	<p>2019–2020 m.</p>
<p>3.</p>	<p>Inovacijų konsultavimo gebėjimai ir kompetencijos. Remiantis interviu, apklausų ir stebėjimų duomenimis, Lietuvos inovacijų paramos sistema susiduria su kompetentingų inovacijų srities (įskaitant nišines specializacijas) konsultantų trūkumu. Profesionalių konsultantų prieinamumas verslo įmonėms – viena iš pagrindinių sąlygų MTEPI plėtrai versle, todėl rekomenduojama: - už inovacijų paslaugų teikimą atsakingoms institucijoms: inicijuoti ir vykdyti tęstinio pobūdžio inovacijų konsultantų mokymo, tobulinimo, stažuočių ir mainų su kitomis užsienio ir (ar) tarptautinėmis organizacijomis programas ir (ar) projektus; - skirti lėšų ir pastangų pritraukiant inovacijų konsultantus iš užsienio, galinčius sukurti papildomos vertės Lietuvos inovacijų ekosistemai;</p>	<p>Specifinė rekomendacija („daryk tai“)</p>	<p>Planavimo, administravimo pokyčiai</p>	<p>LR Ūkio ministerija Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (nuo 2019 m. Inovacijų agentūra)</p>	<p>2019–2023 m. Post–2020</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - skirti lėšų ir pastangų pritraukiant versle patirtį įgijusius inovacijų ir technologijų diegimo lyderius, galinčius sukurti papildomos vertės Lietuvos inovacijų ekosistemai; - sukurti mechanizmus, įgalinančius inovacijų klausimais konsultuojančius asmenis vykdyti konsultavimo funkcijas įdarbinant juos įmonėse – naudos gavėjose; - įgyvendinti inovacijų konsultavimo paslaugų standarto ir metodinių inovacijų konsultavimo paslaugų teikimo gairių iniciatyvą, kurios pagrindu būtų sukurtas detalus instrukcijų aprašas, teikiant pirminio ir pažengusio lygmens inovacijų konsultacijas naudos gavėjams. 				
4.	<p>Finansuojamos veiklos.</p> <p>Aktuali „INOGEB LT“ priemonės įgyvendinimo plano redakcija⁹⁶ numato tokias remiamas veiklas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimas; - inovacijų paramos paslaugų prieinamumo ir kokybės stiprinimas, kuris apima inovacijų partnerystės skatinimą, technologijų paiešką, vertinimą ir technologijų perdavimą, konsultacijas dėl intelektinės nuosavybės teisių apsaugos, naujų produktų parengimo ir pateikimo į rinką, naujų inovacinių įmonių steigimo ir plėtros, MTEPI srityje veikiančių klasterių plėtros, įmonių dalyvavimo tarptautinėse MTEPI programose ir projektuose, teikiant pagalbą partnerių paieškai, veiklų identifikavimui, paraiškų rengimui, ekspertinę bei metodinę pagalbą dėl ikiprekybinių pirkimų įmonėms, ketinančioms dalyvauti dalyvio teisėmis ikiprekybiniuose pirkimuose, ir (ar) 	Strateginis siūlymas („žinok tai“)	Veiklos tęstinumo užtikrinimas	LR Ūkio ministerija	2019–2023 m. ir post–2020 periodas

⁹⁶ Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymo Nr. 4-933 „Dėl 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo plano ir nacionalinių stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašo patvirtinimo“ pakeitimo.

	<p>perkančiosioms organizacijoms dėl ikiprekybinių pirkimų vykdymo ir kitas inovacijų paramos paslaugas;</p> <ul style="list-style-type: none"> - prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanosios specializacijos) kryptių ir jų prioritetų įgyvendinimo programos įgyvendinimo fasilitavimas. <p>Remiantis vertinimo duomenimis, inovacijų konsultacijų naudos gavėjų apklausa ir užsienio šalių patirties analize, laikytina, kad remiamos veiklos yra aktualios, tinkamos ir aprėpia didžiąją dalį naudos gavėjų poreikių, todėl rekomenduotina išlaikyti remiamų veiklų apimtį ir įvairovę šio ir post-2020 finansavimo periodo laikotarpiu.</p>				
5.	<p>Inovacijų paramos sistemos paslaugų teikimo modelis.</p> <p>Rekomenduojama išlaikyti universalų inovacijų paramos sistemos paslaugų teikimo modelį, kai pirminę konsultaciją gauna visi besiteiraujantys subjektai. Paskesniaisiais etapais, rekomenduojama ir toliau remtis daugkartinio įmonių konsultavimo, atsižvelgiančio į individualius įmonių poreikius, požiūriu. Vienkartinė konsultacija yra būtina, tačiau pernelyg fragmentiška tam, kad būtų sukurtas reikšmingas pokytis įmonių gebėjimams vykdyti inovacinę veiklą. Rekomenduojama ir toliau užtikrinti diversifikuoto gebėjimų vykdyti inovacinę veiklą profilio pasiūlą, t. y. išlaikyti galimybę įmonėms stiprinti tiek savo institucinius, tiek atskirų darbuotojų inovacinės veiklos vykdymo gebėjimus.</p> <p>Rekomenduojama teikti plataus spektro inovacijų konsultavimo paslaugas, kurios atitiktų ir bazinį, ir sofistikuotą (ar nišinį) tipą. T. y. inovacijų paramos sistema neturėtų būti orientuota vien į išskirtinių sričių ar išskirtinių (aukšto lygio) konsultacijų teikimą. Teikiant inovacijų konsultavimo paslaugas rekomenduotina taikyti iniciatyvų konsultavimo būdą, kai pats konsultuojantis subjektas ieško potencialių paslaugų naudos gavėjų, o konsultavimo procese aktyviai palaiko ir užtikrina konsultavimo</p>	Strateginis siūlymas („žinok tai“)	Paslaugų teikimo modelis	LR Ūkio ministerija Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (nuo 2019 m. Inovacijų agentūra)	2019–2023 m.

	<p>interakcijas (viso inovacijų ciklo realizavimo eigoje), reikalingas konsultavimo tikslui pasiekti.</p> <p>Remiantis aukščiau išdėstytu inovacijų paramos sistemos teikimo modeliu, tikslinės inovacijų konsultavimo naudos gavėjų grupės turėtų būti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fiziniai asmenys, ketinantys pradėti inovatyvų verslą; - mažos ir vidutinės įmonės, ketinančios kurti ir (ar) diegti inovatyvius sprendimus, gaminius, procesus ar technologijas; - kiti subjektai, kaip numatyta LR Technologijų ir inovacijų įstatymo, įsigaliosiančio 2019 m., 18 str. 				
6.	<p>Inovacijų konsultavimas ir sumani specializacija. Atsižvelgiant į pastarojo meto viešąjį ir politinį diskursą sumanios specializacijos klausimais bei tai, kad sumanios specializacijos strategija šiuo metu yra peržiūrima turinio ir strateginiu požiūriais, rekomenduojama išplėsti inovacijų konsultavimo ir paramos priemonių tikslinę grupę, t. y. sukurti priegią prie inovacijų paslaugų ir kitose EVR veikiančioms įmonėms, jei jos sumanios specializacijos kryptis ar prioritetus realizuoja kaip horizontalias įmonės MTEPI dimensijas.</p> <p>Taip pat, atrenkant inovacijų konsultavimo naudos gavėjus, rekomenduotina sukurti skirtingas inovacijų konsultavimo paslaugų teikimo sąlygas inovacijų taikymo srityje pažengusioms ir nepažengusioms įmonėms. Tokiu būdu nebūtų sukuriamos konkurencinės sąlygos subjektams, pasižymintiems skirtingu inovacijų pažangos ar sumanios specializacijos orientacijos lygiu.</p>	Strateginis siūlymas („žinok tai“)	Administravimo pokyčiai	LR Ūkio ministerija Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (Nuo 2019 m. Inovacijų agentūra) Lietuvos verslo paramos agentūra	2019–2020 m.
7.	<p>Administravimas ir priežiūra. Esant inovacijų paramos sistemos institucinei konsolidacijai, kai funkcionuoja apibrėžtas skaičius tvarių viešųjų ar pusiau viešųjų organizacijų, rekomenduotina svarstyti projektų administracinės naštos mažinimo ir kontrolės paprastinimo priemones, kurios suteiktų daugiau dispozicijos projekto vykdytojui priimti projektų lygmenyje reikalingus sprendimus, orientuotus į geresnio</p>	Strateginis siūlymas („žinok tai“)	Administravimo pokyčiai	LR Ūkio ministerija Lietuvos verslo paramos agentūra	2019–2023 m.

	rezultato ir poveikio tikslinei grupei sukūrimą. Šiuo tikslu, tam tikrų projektų išlaidų atveju, rekomenduotina taikyti „fiksotos sumos“ ar „fiksotų įkainių“ metodikas bei atlikti kitus projektų administravimo supaprastinimo veiksmus, kuriant abipusiu pasitikėjimu grįstą valdyseną.				
8.	<p>Administravimas.</p> <p>Remiantis projektų vykdytojų, įgyvendinančių projektus su dideliu skaičiumi partnerių, iškelta problematika, rekomenduojama peržiūrėti ir pritaikyti duomenų mainų sistemos funkcionalumą, pritaikant sistemoje naudojamas formas projektų, turinčių daug partnerių, administravimui.</p>	Specifinė rekomendacija („daryk tai“)	Administravimo pokyčiai	LR Finansų ministerija LR Ūkio ministerija	2019 m.
9.	<p>Stebėsenos rodikliai.</p> <p>Vertinant 2014–2020 m. priemonės „Inogeb LT“ stebėsenos rodiklių tinkamumą nustatyta, kad naudojami priemonės rodikliai pakankamai atspindi intervencijų logiką esant sąlygai, kad rezultato skaičiavimai bus atlikti kokybiškai (pavyzdžiui, bus sumuojami tik unikalūs subjektai, taip išvengiant rezultato dvigubo skaičiavimo). Siūloma svarstyti stebėti papildomus pūvius, pavyzdžiui:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verslo sektoriaus išlaidos MTEPI, tenkančios vienam gyventojui: siūloma svarstyti stebėti ne tik visos šalies įmonių išlaidų MTEPI padidėjimą, bet taip pat ir konkretų priemonės rėmuose nefinansinę paramą gavusių įmonių išlaidų MTEPI padidėjimą; - inovatyvių įmonių, bendradarbiaujančių su partneriais, dalis nuo visų su inovacijomis susijusių įmonių: siūloma svarstyti stebėti ne tik visos šalies situaciją, bet taip pat ir konkrečius, priemonės rėmuose nefinansinę paramą gavusių įmonių bendradarbiavimo su partneriais pokyčius; - nefinansinę paramą gaunančių įmonių skaičius: siūloma nustatyti rodiklius, kurie tiksliau specifiškai imonei suteiktų nefinansinių paslaugų apimtį ir kokybę. Šiuo tikslu, kaip inovacijų konsultavimo paslaugų valandų 	Specifinė rekomendacija („daryk tai“)	Stebėsenos pokyčiai	LR Ūkio ministerija Lietuvos verslo paramos agentūra Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (Nuo 2019 m. Inovacijų agentūra)	<i>Pasirengimas post-2020 periodui</i>

	<p>stebėsenos substitutą, yra siūloma įdiegti inovacijų konsultavimo paslaugų anoniminio kokybės ir pasitenkinimo vertinimo sistemą, kurios pagrindu inovacijų konsultavimo naudos gavėjai turėtų teikti atsiliepimus apie suteiktas paslaugas. Šie duomenys turėtų būti periodiškai analizuojami, o rezultatai taikomi koreguojant inovacijų konsultavimo paslaugų teikimo mechanizmus tiek konsultanto, tiek paslaugas teikiančios institucijos lygmenyje.</p>				
10.	<p>Vertinimo metodų parinkimas inovacijų konsultacijų priemonių vertinimui. Atsižvelgiant į tai, kad sofistikuotų vertinimo metodų, tokių kaip kontrafaktinė poveikio analizė, taikymas susiduria su duomenų prieinamumo, laiko ir lėšų intensyvumo iššūkiais, bei atsižvelgiant į tai, kad 2014–2020 m. periode „Inogeb LT“ priemonės intervencijos populiacija nėra pakankamai skaitlinga, rekomenduojama 2014–2020 m. „Inogeb“ priemonės ex post vertinimui pasirinkti kitus nei kontrafaktinė analizė vertinimo metodus, pvz. sąnaudų ir naudos analizę, paslaugų kokybės tyrimą, išsamias atvejo studijas.</p>	<p>Specifinė rekomendacija („daryk tai“)</p>	<p>Vertinimo pokyčiai</p>	<p>LR Ūkio ministerija</p>	<p><i>Ex post vertinimo planavimo metu</i></p>
11.	<p>Inovacijų viešinimo ir populiarinimo priemonių bei veiklų finansavimo užtikrinimas. Atsižvelgiant į tai, kad inovacijų viešinimas ir populiarinimas išlieka būtina dedamąja siekiant skatinti inovacijų plėtojimo kultūrą ir veiksmus bei užtikrinti galutinių naudos gavėjų galimybes dalyvauti renginiuose, rekomenduotina tęsti šių veiklų ir priemonių finansavimą iš struktūrinių fondų. Finansuotinos šiuo metu jau taikomos komunikacijos priemonės ir veiklos, ypatingą dėmesį skiriant specializuoto pobūdžio renginiams, kurie planuoti ir organizuoti išvien su tikslinių grupių poreikiais. Šie renginiai gali būti klasifikuojami priklausomai nuo įmonės veiklos srities arba inovatyvumo pažangos laipsnio (lygio). Konkretūs poreikiai (taigi, ir renginių tematika bei formatas) išskirtini remiantis atnaujinta ir patikslinta stebėseną, aprašyta žemiau pateiktoje rekomendacijoje.</p>	<p>Specifinė rekomendacija („daryk tai“)</p>	<p>Inovacijų viešinimo ir populiarinimo priemonių bei veiklų tęstinumas</p>	<p>LR Ūkio ministerija</p>	<p><i>Pasirengimas post-2020 periodui</i></p>

<p>12.</p>	<p>Tikslinės auditorijos poreikių bei rinkos tendencijų stebėseną planuojant ir įgyvendinant inovacijų viešinimo ir populiarinimo veiklas.</p> <p>Rekomenduotina taikyti nuoseklią ir sistemingą stebėseną, atsižvelgiant į tai, kad:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inovacijų viešinimo ir populiarinimo veiklų bei priemonių tikslingumas ir kryptingumas tiesiogiai priklauso nuo jų atitikties tikslinės auditorijos poreikiams; - fragmentiškai vis dar pastebima sąlyginė takoskyra tarp įmonių, kaip galutinių naudos gavėjų, poreikių bei renginių turinio ir formato; - išvystytos projektų vykdytojų vidinės kompetencijos įgalina juos stebėti įmonių poreikius bei lūkesčius, tačiau dėl išvalgų nekonsoliduotumo bei objektyvių, su darbuotojų kaita susijusių priežasčių kyla rizika, jog stebėseną gali būti nepakankamai tiksli, o jos tęstinumas nebus užtikrintas. <p>Siūlytina suformuoti aiškia sistemą, paremtą reguliariais tikslinės auditorijos ir konkrečių grupių poreikių tyrimais ir suvestiniais duomenimis iš antrinių šaltinių (pavyzdžiui, iš rinkos tyrimų bendrovių ataskaitų ir duomenų bazių). Sistema ir tyrimai formuoti ir įgyvendinti pačių projektų vykdytojų arba su teikėjų pagalba. Svarstyti vieninga sistema, kuria naudotųsi visi projektų vykdytojai. Analogiškai organizuoti reguliarius (pavyzdžiui, kasketvirtiniai) projektų vykdytojų ir partnerių renginiai, skirti konsoliduoti išvalgas bei numatomą renginių turinį, formatą.</p>	<p>Specifinė rekomendacija („daryk tai“)</p>	<p>Inovacijų viešinimo ir populiarinimo stiprinimas</p>	<p>LR Ūkio ministerija Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (Nuo 2019 m. Inovacijų agentūra) Lietuvos verslo paramos agentūra</p>	<p><i>Nuo 2019 m.</i></p>
<p>13.</p>	<p>Inovacijų viešinimo ir populiarinimo tikslų bei su jais siejamo, siekiamo poveikio atnaujinimas.</p> <p>Atsižvelgiant į pasiektą pažangą ir būtinybę užtikrinti veiklų tikslingumą, siūlytina peržiūrėti bei atnaujinti tikslus, keliamus inovacijų viešinimo ir populiarinimo priemonėms ir veikloms, kaip viso inovacijų ciklo elementui. Atitinkamai koreguotini ir joms taikomi rodikliai. Pavyzdžiui, veikloms keliami tikslai gali būti siejami su naudos gavėjų (įmonių) įsitraukimu į inovacijų</p>	<p>Specifinė rekomendacija („daryk tai“)</p>	<p>Inovacijų viešinimo ir populiarinimo stiprinimas</p>	<p>LR Ūkio ministerija Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (Nuo 2019 m. Inovacijų agentūra) Lietuvos verslo paramos agentūra</p>	<p><i>Nuo 2019 m.</i></p>

<p>plėtojimą ir (arba) matuojami (gali būti matuojami tokie dydžiai kaip įmonių, įsitraukusių į inovacijų taikymą, skaičius, arba sukurtų partnerystės skaičius). Didesniam kryptingumui pasiekti, tikslai, poveikis ir rodikliai papildomai gali būti sietini su konkrečiomis tikslinėmis grupėmis bei poreikiais, nustatytais atliekant aukščiau aptartą stebėseną. Pavyzdžiui, nustačius potencialų (ataskaitoje aptartą) poreikį įmonėms tobulinti kompetencijas, reikalingas rengti arba vertinti teikėjų paraiškas, siektina atitinkamo poveikio bei matuotinas įmonių kompetencijų pokytis. Kaip aptarta ataskaitos analizės dalyje, tokio pobūdžio veiklos (mokymai, renginiai), siejamos su poveikiu, gali būti atsiejamos nuo inovacijų viešinimo ir populiarinimo, tačiau tikslingas jų organizavimas yra kritiškai svarbus užtikrinant tolimesnę pažangą.</p> <p>Kategorijų lygmenyje, poveikis, kurio rekomenduotina siekti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inovacijų kultūros skatinimas tarp įmonių bei jų viduje (apibrėžus esminius siekiamos kultūros bruožus ir elementus, bendradarbiaujant LR Ūkio ministerijai, projektų vykdytojams bei ekspertams); - įmonių kompetencijų pokytis (kuris, kaip minėta, gali būti pasiekiamas per atskirą renginių grupę, apibrėžus siekiamų kompetencijų sąrašą, bendradarbiaujant LR Ūkio ministerijai, projektų vykdytojams bei ekspertams); - įmonių, kurios kreipėsi dėl konsultacijų arba įsitraukė į inovacijų plėtojimą, skaičius, kaip populiarinimo ir viešinimo išdava (projektų vykdytojams atliekant tyrimus bei renkant agreguotus duomenis). Šis skaičius išskirtinas ir pagal tikslines grupes, priklausomai nuo įmonės veiklos srities bei inovacijų pažangos laipsnio (lygmens). 				
--	--	--	--	--

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

12. LITERATŪROS SĄRAŠAS

Šioje dalyje pateikiamas išsamus literatūros ir kitų šaltinių, kuriais remiantis bus atliekamas vertinimas, sąrašas.

Pagrindiniai teminiai šaltiniai

- RIO-PSF (Research and Innovation Observatory – Horizon 2020 Policy Support Facility) internetinės platformos rio.jrc.ec.europa.eu medžiaga;
- Europos inovacijų švieslentė (angl. *European Innovation Scoreboard*): http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_en;
- Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro ataskaita „Investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą grąžos vertinimas“ (http://mosta.lt/images/leidiniai/Investiciju_i_MTEP_ataskaita.pdf);
- Ūkio ministerijos užsakymu parengta Lietuvos aukštųjų technologijų plėtros galimybių studija, 2014 m.

Pagrindiniai anksčiau atlikti teminiai vertinimai

- „Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų, bendrai finansuojamų iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų, ekonomikos sektorių būklės pokyčių vertinimas (II etapas)“, Ūkio ministerijos užsakymu atliko UAB „BGI Consulting“, 2017 m.;
- „Lietuvos efektyvaus dalyvavimo Europos mokslinių tyrimų erdvėje įvertinimas: studija dėl privačiojo sektoriaus investicijų į MTEPI Lietuvoje potencialo ir skatinimo priemonių“, Užsienio reikalų ministerijos užsakymu atliko UAB „BGI Consulting“, 2011 m.;
- „Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų bendrai finansuojamų iš ES struktūrinių fondų lėšų ekonomikos sektorių būklės pokyčių vertinimas“, Ūkio ministerijos užsakymu atliko UAB „BGI Consulting“, 2011 m.;
- Inovacijų skatinimo politikos vertinimas (Vyriausybei atskaitingų institucijų funkcijų analizės ir biudžeto programų vertinimo paslaugas), 2011 m.;
- „Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas“, Finansų ministerijos užsakymu atliko UAB „BGI Consulting“, 2015 m.;
- „Lietuvos 2014–2020 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos išankstinis vertinimas“, Finansų ministerijos užsakymu atliko VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas kartu su UAB „PPMI Group“, 2012 m.;
- Alecke, B., Blien, U., Frieg, L., Otto, A., Untiedt, G. (2010). Enterprise Support - an exploratory study using counterfactual methods on available data from Germany. Ex post evaluation of Cohesion Policy 2000-2006 financed by the European Regional Development Fund. Word Package 6c: Final Report;
- K. U. Leuven. Counterfactual impact evaluation of cohesion policy. Work package 2: Examples from Support to Innovation and Research. Final Report, December 2011;
- Reinkowski J., Alecke B., Mitze T., Untiedt G., Effectiveness of Public R&D Subsidies in East Germany. Is it a Matter of Firm Size? - Ruhr Economic Papers, No. 204, 2010.

Planavimo dokumentai

- 2007–2013 m. laikotarpio Ekonomikos augimo veiksmų programa;
- 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa;
- Lietuvos inovacijų plėtros 2014–2020 metų programa;
- Analizuojamų priemonių projektų finansavimo sąlygų aprašai;
- Kiti aktualūs planavimo dokumentai.

Pagrindiniai statistinių ir stebėsenos duomenų šaltiniai

- Lietuvos statistikos departamento Rodiklių duomenų bazė;
- EUROSTAT duomenų bazė;
- SFMIS duomenys.

Kiti duomenų šaltiniai

- Projektų lygmens duomenys;
- Įmonių apklausos rezultatai;
- Interviu rezultatai.

PRIEDAI

1 PRIEDAS. INTERVIU RESPONDENTŲ SĄRAŠAS

Interviu respondentas	Institucija	Pareigos
Jolanta Gaidulionė	Šiaurės miestelio technologijų parkas	Projektų vadovė
Artūras Jakubavičius	Lietuvos inovacijų centras	Inovacijų paramos paslaugų departamento vadovas
Edgaras Leichteris	Lietuvos robotikos asociacija	Direktorius
Vilma Vilutytė	Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra	Projekto „Inovacijų konsultacinės ir paramos paslaugos verslui – INOSPURTAS“ vadovė
Lilita Liaudanskaitė	Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra	Projekto „Technologijų ir inovacijų populiarinimas“ vadovė
Sigitas Brazinskas		Nepriklausomas tarptautinis ekspertas

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting